UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

S[e]c[und]a, An charitas semel habita possit amitti? Sic in via: sec[us] t[a]n[tum] in patria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

Quidam deo. ¶ Caſus. Quidam dicebant ſufficere confiteri peccata ſoli deo. Alij vt fere tota eccleſia dicũt ꝙ pctã ſunt ſacerdotibus cõfitenda. ⁊ lꝫ vtrũqꝫ ſit fructuoſum, tñ ſequenda eſt conſtitutio Jacobi apoſtoli vt confiteamur alterutrũ peccata noſtra. ⁊ lꝫ illa confeſſio que fit ſoli deo ſit iuſtoꝝ: per quã peccata purgant: per illã tamen que fit ſacerdoti, docetur qualiter ipſa peccata purgari debeant.

ctanda competentius Gratianus accedat, breui vtitur tranſitu dicens: qꝛ vero ⁊c. Intẽdit eñ probare ꝙ pnia iterari non poteſt: qꝛ ſi iteratur, pꝛima nõ fuit vtilis, nec penitentia dici debet: ad quod inducit ſequens ca.

g ¶ De penitentia. Hic intitulatur ſecunda diſt. in qua illa queſtio tractat̃ an charitas ſemel habita poſſit amitti. ⁊ eſt certũ ꝙ poteſt in via peregrinatiõis amitti, quãtũcunqꝫ ſit perfecta: vt. j. eo. §. non eſt mirũ, quod probat authoꝛitatib⁹ ⁊ exẽplis. in patria autem vbi perfectiſſime iam habetur, non amittit̃. j. ea. charitas. Hanc queſtionẽ tractat hic Gra. occaſione alterius quam hic ipſe in initio pꝛeli baũt: ſed in tertia diſt. eam proſequitur: an ſcꝫ penitentia reiterari poſſit. ꝓcedit ergo Gratianus in hac diſti. hoc modo. Pꝛimo ꝓbat ꝙ penitentia nõ poſſit reiterari vſqꝫ ad. §. item ſine charitate. vbi latẽter ingredit̃ materiã huius diſtin. ⁊ probat charitatẽ ſemel habitã amitti nõ poſſe: vſqꝫ ad. §. hec q̃ de charitate. vbi icipit authoꝛitatib⁹ allegatis reſpõdere: aſſerẽs illas de charitate ꝑfecta eſſe intelligendas. ⁊ inde ſumpta occaſione gradus in charitate eſſe, ꝓbat vſqꝫ ad. §. nõ eſt mirũ. vbi latẽter aduerſam partẽ aſſumit et ꝙ charitas amitti poſſit, exẽplis ⁊ auctib⁹ oñdit vſqꝫ ad. §. euidẽter. vbi oñdit hoc veꝝ eſſe nõ ſolũ de charitat' opere: ſꝫ etiã de ipſa charitate: ⁊ hoc vſqꝫ in fi. di. ꝓſequit̃.

Charitas ſemel habita vtrũ poſſit amitti.

ſos viros. Unde Theodoꝛ⁹ Cantuarienſis archiepiſcop⁹ ait in penitentiali ſuo.

Quidã deo ſolũmõ cõfiteri debere pctã dicũt: vt greci, quidã vero ſacerdotibus cõfitẽda eſſe percenſent; vt tota fere ſancta eccl'ia[a]. qđ vtrũqꝫ[b] nõ ſine magno fructu intra ſctãm fit eccleſiã, ita dũtaxat vt deo q̃ remiſſoꝛ eſt peccatoꝝ, pctã nr̃a confiteamur: et hoc ꝑfectoꝝ[c] eſt, vt cũ Dauid dicamus: Delictũ meum cognitũ tibi feci; et iniuſtitiam meã non abſcõdi. Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiam meã dño, ⁊ tu remiſiſti ĩpietatem pcti mei. ſed tñ apl'i inſtitutio nobis ſequẽda eſt: vt cõfiteamur alterutrũ pctã nr̃a: et oꝛemus pꝛo inuicẽ vt ſaluemur. Confeſſio itaqꝫ que ſoli deo fit, qđ eſt iuſtoꝝ, purgat peccata. Ea vero que ſacerdoti fit, docet[d] qualiter ipſa purgantur peccata. Deus nanqꝫ ſalutis et ſanctitatis authoꝛ et largitoꝛ plerumqꝫ pꝛebet hãc ſue penitentie medicinam inuiſibili adminiſtratiõe[e], plerũqꝫ medicoꝛum[f] operatione.

¶ Diſtinctio. ij.

Quia vero de pnia[g] ſemel cepit haberi ſmo, aliquãtulum altius repetẽdũ videt̃, diuerſoꝛuꝫ ſñias certis authoꝛitatib⁹ munitas in mediũ pꝛoponentes[h]. Alij dicunt pñiam ſemel tm̃ eſſe vtilem. vnica eſt enim nec iterari põt: ſi vero reiterat̃ pꝛecedens pñia[i] non fuit. etſi de ſententia iudicis[k] eius[l] merito[m] peccata videtur eſſe remiſſa, apud tamen eius pꝛeſentiam cui oĩa futura pꝛeſentia ſunt, nũqꝫ[n] habent̃ remiſſa: qꝛ nõ eſt ſeruata illa ſentẽtia veri ſacerdotis: Uade, et amplius noli peccare[o]. Item: Ecce ſanus factus es, iã amplius noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat.

Item ex octaua ſynodo.

¶ Pꝛimã vitij cauſam nõ penitus extinguit, qui in illam poſtea recidit.

Si q̃s ſemel notat⁹[p] fue

a ¶ Tota fere ſãcta eccl'ia. ⁊ ideo ei adherendũ eſt: qꝛ a plurib⁹ cõpꝛobatur. arg. xix. diſtin. in canonicis.
b ¶ Qđ vtrũqꝫ. ſcꝫ confiteri deo et ſacerdoti.
c ¶ Perfectoꝝ. q̃ non habẽt niſi venialia: vnde nõ indigent oꝛis confeſſione ſpeciali. Pſal. xxxj.
c ¶ Perfectoꝛuꝫ. ſ. ea. diſt. §. his authoꝛitatibus.
d ¶ Docet. i. hoc eſt ſignũ ſacerdoti ꝙ pctã dimittantur cõfitenti ꝑ contritionem. argu. ſ. ea. diſti. §. hoc idẽ. ⁊ ca. oĩs qui nõ diligit. ſicut coꝛdis cõtritio eſt ſignũ peccatoꝝ ꝙ gratia dei dimiſit ei peccata: quia nemo ⁊c. vt de conſe. diſtin. iiij. nemo. Jaco. v. d.
e ¶ Adminiſtratiõe. id eſt ſola contritione.
f ¶ Medicoꝛum. Id eſt ſacerdotum.

Quia vero. ¶ Hec diſt. diuidit̃ in. vj. partes. In pꝛima quarum probat (tamen ſuperficialiter) ꝙ pnia ſemel habita non inquinatur, ⁊ charitas ſemel habita non amittitur, ⁊ de perfecta intelligit̃. Scđa ibi: Ex pmiſſis. Tertia ibi: Hec que. Quarta ibi: Eligat. Quinta ibi: Illud autem. Sexta ibi: Charitas ergo. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur. ij. diſ. in qua tractat̃ an charitas ſemel habita poſſit amitti? et certum eſt ꝙ ſic: vt. j. eo. §. nõ eſt mirũ: niſi foꝛte ſit in aliquo cõfirmata ꝑ grãm: vt fuit in beata virgine. et ſicut poteſt amitti charitas, ita amiſſa poteſt recuperari, cũ de nemine ſit deſperãdum dum eſt in coꝛpoꝛe conſtitutus: vt. j. ea. diſtin. vij. nemo. nec põt amitti charitas niſi per moꝛtale peccatũ: nec recuperari niſi a deo gratis: cum omnis virtus ſit opus ſolius dei. Et quia hec queſtio videt̃ tangere queſtionem que tractatur in tertia diſt. ſcilꝫ an penitentia ſit iteranda vel non: ideo Grat̃. breuiter tangit queſtionem illam et inde ſumpta materia incipit ibi latenter pꝛopoſitam queſtionem de charitate tractare. vt autem ad hec tra-

h ¶ Pꝛoponentes. Abſolutus nominatiuus eſt.
i ¶ Penitentia. Que valeat ad vitam.
k ¶ Judicis. Qui penitentiam impoſuit.
l ¶ Eius. Dei vel ſacerdotis.
m ¶ Merito. i. ſm iuſtitiam. j. diſt. iiij. §. eoꝛum.
n ¶ Nunqꝫ. Allegando dicit.
o ¶ Noli peccare. Id eſt eſſe in pꝛopoſito peccandi: tamen aliter inducit allegando. Joan. viij. b. Joan. v. c.

Si q̃s ſemel. ¶ Caſus. Si q̃s ſemel fuit ĩ crimine inuidie vel cõtẽtionis: ſi poſtea in illud inciderit, pꝛima cauſa ex qua inuidia vel contentio naſcitur, in eo remanſit quã opoꝛtet ꝑ contraria ⁊ aduerſa curari ꝑ exercitium, ſcꝫ humilitatis. Notatus. i. repꝛehenſus ⁊ redargutus. Pꝛimam cauſam. i. vitium Ade.
p ¶ Notatus. Id eſt depꝛehenſus.

a ¶ Uitio. Uel alio quocunq̃.
b ¶ Primã cauſam. Primã vitij cauſam in ſe penit⁹ nõ extirpat, qui in idem poſtea recidit.
c ¶ Reconditã. Nõ ideo hoc dicit ꝙ ſemper ita ſit, ſʒ ꝙ ita fuerit, eſt p̃ſumptio, inuidia vel ꝯtẽtio iterata.
d ¶ Curari. ḡ. xxvj. q. vij. affectum. ext̃ de depoſi. grauis. j. de ꝯſe. diſ. v. legimus.
¶ Jtẽ ſine. ¶ Caſ⁹ Hic accedit Grat. ad propoſitã queſtionẽ, et p multas authoritates oſtẽdit ꝙ charitas amitti non põt: qꝛ ſi videaꝛ amitti, non fuit vera charitas. Caſus ·§· patet. et tria ſequentia ca. ſimiliter patẽt, ſcilicet charitas, radicata, valida. verba ſunt ſalomonis in canticis: q̃ exponit Grego. in moralibus, dicens. Uirtuti etenim mortꝭ dilectio cõparaꝛ ꝛc. vnde in illo ca. valida. ſic poſſes breuiter ponere caſũ. Primo ponunꝛ verba ſalomonis. Secũdo verba Gregorij exponẽtꝭ verba illa. Dilectio. id eſt charitas.
e ¶ Adulto. j. de conſecra. diſtin. iiij. quomodo. ꝛ ca. ſolet. j. e. diſtin. ca. fugerat. ꝛ ca. nõ eſt. §. Romanos. ꝛ cap. tolle.

rit inuidie vel contentionis vitio[a], ꝛ rurſus in hoc ipſum inciderit, ſciat ſe primã[b] cauſam ex qua inuidia vel ꝯtentio naſciꝛ, in interiorib⁹ medullis habere reconditã[c]. Oportet ergo eũ per cõtraria atq̃ diuerſa curari[d]. i. per humilitatis exercitiũ. Exercitia ꝟo humilitatꝭ ſunt, ſi ſeuilioribus officijs ſubdat, ꝛ miniſterijs indignioribus tradat ita nãq̃ arrogantie et humane glorie vitium euitari vel curari poterit: vt in conſuetudinẽ humilitatis affect⁹ vltra iam non incidat in arrogantie et vane glorie delictũ, ſʒ in ſingulis huiuſmodi vitijs cura ſimilis adhibeaꝛ. Itẽ ſine charitate nullo adulto[e] pctm̃ remittiꝛ. nõ autẽ hʒ charitatẽ q̃ aliqñ[f] peccatur⁹ eſt criminaꝛr. Unde Augu. ad Julianum comitem.

Charitas q̃[g] deſeri põt, nunq̃ vera[h] fuit.

Idẽ ſuper epiſtolã Joãnis.

Radicata[i] eſt charitas: ſecurus[k] eſto, nihil mali procedere poteſt.

Item Greg. in moralibus.

Ualida[l] eſt vt mors dilectio[m]. virtuti etenim mortis, dilectio comparatur: qꝛ nimirũ mentẽ quã ſemel ceperit[n], a delectatione mundi funditus occidit[o].

Itẽ Proſper in libro de contemplatiua vita.

Charitas[p] eſt (vt mihi videtur) recta[q] voluntas, ꝛ ab oib⁹ terrenis[r] ac preſentib⁹ prorſus auerſa, iuncta vero deo inſeparabiliter[s], et ignita igne quodam ſpirit⁹ ſancti a quo eſt, ꝛ ad quẽ refertur incẽſa: inq̃namenti[t] ois extranea, corruptionis neſcia, nulli vitio[v] mutabilitatꝭ obnoxia: ſuper oia que carnaliter diligũtur, excelſa: affectionum[x] oim potẽtiſſima: diuine ꝯtẽplationis auida, in oib⁹ ſemper inuicta, ſumma[y] actionũ bonarũ, ſalus morũ[z] finis[a] celeſtiũ preceptorũ, mors criminum, vita virtutũ[b], virtus pugnantiũ[c], palma victorũ, aĩa ſanctarum

quia q̃libet etiam imperfectus timere debet ne charitatem amittat. xxxij. q. v. ſi paulus.
l ¶ Ualida. Uerba Salomonis in canticis.
m ¶ Dilectio. i. charitas perfecta.
n ¶ Ceperit. i. ꝯtingit vel ꝯuenit. intellige de facili.
o ¶ Occidit. i. remouet a delectatione: ſicut mors remouet ab oñi actu terreno.

Charitas. ¶ Caſus. In hoc cap. p̃mo commẽdat, p̃ſper charitatem ex eius affectibus: ꝛ ſunt verba p̃ſperi vſq̃ ad illud cap. Jtem Beda. ✝ Scdo oſtendit ꝙ qui charitatem habet, facile peccatis reſiſtit: bonis omnibus abundat, ꝛ mũdana contẽnit, difficilia facile perficit. ſubdit etiam quid ſit deũ diligere, ꝛ q̃d peruertere ordinẽ dilectionis. Tertio oſtẽdit ad q̃d corpus noſtrum ſit diligendum. Quarto oſtendit qualiter ſit intelligendum: diliges proximum tuum ſicut teipſum: ꝛ qui ſunt qui diligunt deum plus q̃ ſe.

Cãti. viij. b. Charitatẽ habẽs mitta põt.

✝ Sub, lʒ nõ ita cõtinue ꝯtineantur in libro ſuo. itẽ iterponiꝛ, ẽ ꝟbum Gra. ſʒ Hug.

p ¶ Charitas eſt. Id eſt ex charitate p̃cedit recta voluntas. ‡ et eſt dictum per cauſam, vt illud. xxxvj. queſtione. ij. tria. vt exponatur charitas eſt, id eſt facit: alioquin non eſt verũ: cum charitas ſit habitus mentis, qui voluntas non eſt vel motus voluntatis. ſimiliter intelligitur illud Auguſt. Charitatem voco motum animi. dicitur ergo charitas voluntas vel motus, quia vt infra dicitur eſt cauſa meritorum bonorum, ſicut iniquitas cum ſit habitudo mentis iniuſte, dicitur peccatum, quia ex ea eſt: vt. j. diſt. iij. ille rex.

‡ i. bon⁹ mot⁹ q̃ dꝛ volũtas: ꝛ charitas eſt cã ꝛ facit vt volũtas ſit bona. i. vite eterne meritoria: vñ ita diciꝛ cã meritorum bonoꝝ ſm Hug.

q ¶ Recta. Id eſt rectam vitam ꝛ dignam faciens voluntatem.
r ¶ Terrenis. Sec⁹ eſt de charitate iperfecta quã habẽs põt curare tẽporalia. arg. xij. q. j. habebat.
s ¶ Inſeparabiliter. i. nõ de facili ſeparatur.
t ¶ Inquinamenti. ſcʒ mortalis.
v ¶ Uitio mutabilitatꝭ. i. mutabilitati in vitium.
x ¶ Affectionũ. i. bonarũ voluntatum.
y ¶ Summa. i. perfecta.
z ¶ Salus morũ. i. ſalutiferos faciẽs mores.
a ¶ Finis. i. ꝯſummatio, vel quia precepta finaliter docet vt habeatur.
b ¶ Uita virtutum. j. e. diſt. §. item proinde.
c ¶ Pugnantium. cum vitijs.

f ¶ Aliquando. hoc allegando dicit vt authoritatem inducat.

Charitas. ¶ Caſus. In hoc ca. p̃ſper multꝭ modis cõmẽdat charitatẽ. Scdo oſtẽdit ꝙ q̃ habet charitatem, facile peccatis reſiſtit, ꝛ bonis omnib⁹ abundat, mundana contẽnit, difficilia perficit. Subdit etiã q̃d ſit deum diligere, ꝛ q̃d ſit peruertere ordinẽ diligẽdi. Tertio oſtendit ad q̃d corpus noſtrum ſit diligendũ. Quarto qualiter intelligatur, diliges proximum tuum ꝛc. ꝛ q̃ ſunt q̃ diligunt deum plus q̃ ſe. Et nota ꝙ ſm Hu. oĩa verba ſunt proſperi vſq̃ ibi: Item Beda, licet non ita cõtinue in libro ſuo contineantur, ꝛ hec dictio Item, que ſepe interponitur, eſt verbum Gratiani. et ſm Hugo. totum eſt vnum ca. quod credo verum. Lau. etiam ſentit Hug. Quidam tñ ibi faciunt vnum ca. Ergo ſi charitatem. Aliud ibi: Corpus. Aliud ibi: Proximos. Aliud ibi: Proinde. ſm Bene.
g ¶ Que deſeri põt. i. quã ꝯtingit deſeri vel de facili.
h ¶ Uera. i. perſeuerãs finalis. Uel vera ad vitam ducens. i. ad eternam beatitudinem.
i ¶ Radicata. i. perfecta.
k ¶ Securus. Spei perſeuerantia: non rei preſentia,

mentiū, cauſa meritoꝝ bonorū, p̄mium perfectoꝝ, ſine qua nullus deo placuit: cum qua [a] aliquis peccare [b] non potuit [c] nec poterit, fructuoſa in penitentibus, leta in ꝓficiētib⁹, glorioſa in perſeuerātib⁹, victorioſa in martyrib⁹, operoſa [d] in oībus omnino fidelibus, ex qua quicquid eſt boni operꝫ viuet.

Item. Hec eſt charitas vera, germana [e], perfecta: quā excellentiorē [f] viam [g] nominat [h] apl's ſanct⁹. ſicut em̄ ſine via nullus peruenit quo tēdit, ita ſine charitate q̄ dicta eſt via, nō ambulare poſſunt hoīes, ſed errare.

Itē. Ergo ſi charitatē deo exhibeam⁹, ⁊ p̄rimo de corde puro, ⁊ ɔſcientia bona, ⁊ fide non ficta: facile peccato reſiſtim⁹, bonis oīb⁹ abundamus, ſeculi blādimenta ɔtēnimus, ⁊ oīa q̄ difficilia [i] ſunt humane fragilitati vel aſpera, etiā cū dilectione perficim⁹: ſi tamē deū charitate ꝑfecta, q̄ nobis ab illo eſt, ex toto corde, ⁊ ex tota anima, et ex totis virib⁹ diligam⁹. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus [k] diligit deum, quoniā ſi ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati deſiderijs ſeruiam⁹. Et quid eſt deum diligere, niſi illi copulari animo: concipere fruende viſionis eius affectum, peccati odium, mundi faſtidiū [l]: diligere etiā p̄ximū, quē in ſe [m] cenſuit diligendum: in ipſo amore reſeruare legitimū modū, nec peruertere dilectionis ordinē conſtitutum? Ordinē dilectionis illi peruertūt, nec modum diligendi cuſtodiunt, qui aut mundum q̄ contēnend⁹ eſt diligūt [n], aut corpora ſua min⁹ diligēda [o] plus diligunt, aut p̄rimos non ſicut ſeipſos, aut deū pluſq̄ ſeipſos forte non diligunt.

Idem. Corp⁹ noſtrū, q2 pars [p] noſtri eſt, ad hoc nobis diligendū eſt, vt ſaluti eius ac fragilitati naturaliter [q] conſulam⁹, ⁊ agam⁹ quaten⁹ ſpiritui [r] ordinate ſubiectū [ſ], ad eternam ſalutē accepta immortalitate et incorruptione ꝑueniat.

Itē. Proximos autē tūc diligim⁹ ſicut nos, ſi nō ꝓpter aliquas vtilitates [t] noſtras, nō ꝓpter ſperāda beneficia vel accepta, nō ꝓpter affinitates vel cōſanguinitates, ſꝫ ꝓpter hoc tm̄ q2 nature [v] noſtre ſunt participes [x] diligamus.

Itē. Nō illi tm̄ p̄rimi nr̄i credēdi ſunt, q̄s nobis grad⁹ ſanguinis iungit: ſꝫ p̄rimi noſtri credēdi ſunt oēs hoīes nature noſtre (ſicut dixi) participes.

Itē. Proinde ſicut nos p̄rimos nr̄os diligim⁹, qn̄ ad mores bonos ⁊ eternā [y] vitā cōſequendā ſicut nobis eoꝝ ſaluti conſulim⁹, qn̄ nos in eoꝝ peccatis ac periculis [z] cogitamus, ⁊ ſicut nobis ſubueniri optaremus, ita eis ſubuenim⁹, aut ſi facultas defuerit, voluntatem ſubueniēdi tenem⁹. Quapropter chariſſime tota dilectione ſatage vt bonū qđ tibi fieri vis, velis ⁊ p̄rimo. Illi v̄o pl⁹ q̄ ſe diligunt deū, q̄ ꝑ ei⁹ amore ſue ad tēp⁹ ſaluti non parcunt, ſeipſos tribulationib⁹ ac periculis tradūt, nudari facultatib⁹ ꝓprijs, p̄rie ſue extorres fieri, parētib⁹ et vxorib⁹ ac filijs renūciare parati ſunt, ⁊ (vt totū dicā) ipſam mortē corporis nō ſolū nō refugiūt, ſed etiā libēter excipiūt, ambiētes a corporis ſui vita magis q̄ a deo [a] vita vite ſue diſcedere.

Item Beda ſuper Joannē.

Querendum eſt interea quomodo ſpeciale filij dei agnoſcendi ſignum fuerit q2 ſuper eū deſcēderit ⁊ manſerit ſpiritus ſanctus. qđ magni

a ¶ Cum qua. i. in ea perſeuerando.
b ¶ Peccare. Mortaliter.
c ¶ Potuit. Ecce verbum in quo facit ad propoſitum Gratiani.
d ¶ Operoſa. Id eſt effectiua bonorum operum.
e ¶ Germana. i. germanos ⁊ cōcordes faciēs. Uel germana. i. coniuncta et inſeparabiliter adherens. Salomon. Dixi ſapientie, ſoror mea es: et prudentiam vocaui amicā meā. (Sapiētia eſt ſoror mea. j. cor. xiij. c.)
f ¶ Excellētiorē. Alijs donis.
g ¶ Uiam. eundi ad deum.
h ¶ Nominat. in prima epiſtola ad Corinth. xij. c.
i ¶ Que difficilia. Ad ſalutem anime pertinentia.
k ¶ Ex qua min⁹. Id eſt ex qua dei dilectionē poſtponit facili⁹, ſicut plures proniores ſunt offendere deū fornicādo q̄ furādo. arg. l. diſ. q2 ſanctitas tua. in fi. (Fornicantur aliq̄ citius q̄ furent.)
l ¶ Faſtidiū. repete concipere.
m ¶ Quē in ſe. ſcꝫ diligendo. i. ad ſui ſimilitudinē vbi dictum eſt: dilige ꝓximū tuū ſicut teipſum. Uel in ſe. i. deo: ſcꝫ ad eius ſimilitudinē, vbi dictum eſt: ſm̄ autē ſimile eſt huic.
n ¶ Diligūt. Pl⁹ iuſto.
o ¶ Diligēda. q̄ aiam. ar. xxij. q. v. ſi quis coactus.
p ¶ Quia pars. Alia eſt pars que homo eſt interior: vt de cōſe. diſt. iiij. non ex quo. non ergo corpus eſt homo: quod eludinenſes ſomniant, quia nihil eſt id quod ſuijpſius ſit pars. arg. ff. de euic. ſi dictū. §. ij. et peccant qui ponunt corpus genus animalis. (Corp⁹ non eſt homo.)
q ¶ Naturał r. j. de ɔſe. diſt. v. nō mediocriter. in fi.
r ¶ Spiritui. vt ad vſus exercende virtutꝫ habeat: vt ſ. xliij. di. ɔuiuia.
ſ ¶ Subiectū. debem⁹ em̄ adhibere iumento noſtro, ſaccū, paleā, ⁊ flagellū. ſaccū. i. opera penitētie, ⁊ alia bona opa. paleā. i. neceſſaria ad vite ſuſtētationē. flagellum, vt caſtigem⁹ ſi exceſſerit ac ſi ea pateremur. (Iumento nr̄o adhibeam⁹ ſaccū, paleā, ⁊ flagellum.)
t ¶ Utilitates noſtras. tunc enim nō ipſos ſꝫ noſmet tātum diligim⁹. vnde Tullius in lib. de v̄a amicitia. Suis quippe incōmodis grauiter augi [affligi] nō eſt amici ſꝫ ſeipſuꝫ amantis.
v ¶ Nature. ſ. di. lxxxvj. nō ſatis.
x ¶ Participes. ergo iudei ⁊ ſarraceni p̄rimi noſtri ſunt ⁊ diligēdi a nobis vt nos. et verū eſt verūtamē oīa opera dilectiōis īpendere debemus ſm̄ vniuſcuiuſq3 cōditionem. lxxxvj. di ſtin. paſce. (Sarraceni et Iudei ſunt a nob' diligēdi.)
y ¶ Et eternā vitā. Hic aduerte qđ ſit p̄rimū ſicut ſeipſum diligere. ſcꝫ ſalutē aīe ſue, ⁊ ea q̄ ad ſalutē aīe ꝑtinēt, ei optare, quā tibi optas. nō obſtāte ergo hoc precepto poſſum⁹ delinquētib⁹ penas corporales optare et procurare, dūmodo hoc fiat ſm̄ qđ iura permittūt. (Diligē p̄rimū ſicut teipſum qđ ſit.)
z ¶ Periculis. ſcꝫ aīe et corporis, vt eos liberemus.
a ¶ A deo vita. i. q̄ eſt vita aīe ſue, q̄ ipſe viuit: vt. ſ. diſ. j. §. hoc idem. v̄ſic. reſuſcitat⁹. xxiij. q. j. vbi ſana. (Joā. j. c.)

Q ¶ Uerendum. ¶ Caſus. Le

eſt filio dei q in ipſo manere ſpũs ſanct9 aſtruat? Notãdũ itaq eſt q ſemp in dño manſerit ſpũs ſanctus: in ſanctis autẽ hominibus q̃diu mortale corp9 geſtauerũt, partim manet in eternũ, parti rediturus ſecedit. Manet[a] quippe apud eos vt bonis inſiſtãt actibus, voluntariã pauptatẽ diligãt, manſuetudinẽ cõſequant, pro eterno deſiderio lugeant, eſuriant ⁊ ſitiant iuſtitiã: miãmq munditiã cordis, ⁊ tranqllitatẽ pacis amplectant: ſed ⁊ pro obſeruatione iuſtitie pſecutionem pati nõ vereant: eleemoſynis, orationibus, ieiunijs, ceteriſq fructib9 ſpũs inſiſtere deſiderẽt. Recedit aũt ad tpſ ne ſemp infirmos curãdi, mortuos reſuſcitãdi, demones eijciẽdi, vel etiã pphetãdi habeant facultatẽ. Manet ſemp vt poſſint habere virtutes, et vt mirabiliter ipſi viuant. Uenit ad tẽpus, vt etiã alijs p miraculo signa, quales ſint intus effulgeant.

Item apoſtolus.

Charitas nũq̃ excidit[b].

Item Auguſtin9 ſuper epiſtolam Joannis.

Unctio[c] inuiſibilis ſpiritus ſanctus eſt: vnctio inuiſibilis charitas eſt: que in quocũq fuerit, tanq̃ radix illi erit. Que q̃uis ardẽte[d] ſole areſcere non põt: nutrit colore ſolis[e]: nõ areſcit.

Item Gregorius ſuper Ezechielem.

Pennata[f] animalia minime reuertunt cũ incedũt: q predicatores ſcti ſic a terrenis actibus ad ſpũalia tranſeunt, vt ad ea q̃ reliqrant, vlterius nullaten9 reflectãtur. Et paulopoſt. Nemo mittẽs manũ ſuã in aratrũ ⁊c. Manum quippe in aratrũ mittere eſt q̃ſi per quendã cõpunctionis vomerẽ ad pferẽdos fruct9 terrã ſui corporis apire. ſed retro poſt aratrũ aſpicit q̃ poſt exordia boni operis ad mala reuertit que dereliquit: qd q electi dei minime cõtingit, recte nũc per prophetã[g] dr: Nõ reuertebant cũ incederẽt[h]. Et paulo poſt. Uñ paul9[i]. Unũ vero[k] q̃ retro[l] ſunt obliuiſcens, in ea[m] q̃ ſunt anteriora[n] me extẽdẽs ſequor ad palmã ſupne vocatiõis. Jn anteriora etẽm extẽtus, eo q̃ retro ſunt oblit9 fuerat: q tpalia deſpiciẽs, que ſola ſunt eterna requirebat.

Item in eodem, homilia .v.

Non reuertebãtur cum incederẽt: q electi qui q ſic ad bona tendunt, vt ad

---

Thier: ...gitur de Joanne q Joannes baptiſta vidit ſpiritũ ſanctum quaſi columbam deſcendentem ⁊ manẽtem ſuper Jeſum baptizatum. quod deſcendit ſuper eum, ſignum fuit ne vox illa: hic eſt filius meus dilect9 ⁊c. putaretur ad Joannẽ eſſe facta ſed ad eũ q autẽ ſedit ſuper eum, ſpeciale fuit ſignũ filij dei, quo ſcz ipſe diſcerneret ab alijs ſãctis. Querit hic Beda quomodo fuit ſignum cognoſcendi filij dei q ſpiritus manſit ſuper eum cũ maneat ⁊ in alijs ſanctis? Et reſpondet q alio mõ manet i chriſto. nã in chr̃o manet ſemp q̃ ad oĩa in ſanctis autẽ non quo ad oĩa: q ad tẽp9 recedit ab eis quo ad operandum, etſi ad iuſtitiã ſemp manet in eis. Sequens cap. ſcz charitas. patz. Et ſequẽs ca. etiã patet in quo exponit Augu. quid ſit vnctio inuiſibilis.

Solis. i. tribulationis, doloris, ſiue laboris.

Querendũ. ſup ioannẽ. Legitur in ioanne q ioannes baptiſta vidit ſpiritum ſanctum quaſi columbã deſcendentẽ et manẽtem ſup Jeſum baptizatũ. qd deſcendit ſuper eum, ſignuz fuit ne vox illa hic eſt filius meus dilectus ⁊c. putaret ad ioannem eſſe facta, ſed ad eũ. Signum fuit Joanni ipſum cognoſcendi. i. quoddam de ipſo qd ante neſciebat, ſcz an poteſtatẽ baptiſmi ſibi ſoli retenturus eſſet. q antẽ manſit ſuper eũ, ſpeciale fuit ſignum filij dei, ſcz quo ille diſcerneretur ab alijs. querit ergo hic Beda quo modo fuit ſignum cognoſcendi filij dei, ſcz q ſpiritus ſctũs mãſit ſuper eum ⁊c. cũ maneat et in alijs ſanctis. Sed reſpondetur q alio modo manet in chriſto: q ſuper eũ ſemp eſt quo ad oĩa: in ſanctis autem non quo ad omnia: q ad tẽpus recedit ab eis ppter peccatum. Uel ſi quo ad iuſtitiã remanet in eis, nõ tamẽ ſemper quo ad operandũ: puta ad prophetizãdũ, vel faciendum miracula: vt in Helia ⁊ Heliſeo.

Colum ba deſcendit ſup Jeſum dũ baptizaretur ⁊ manſit ſup ipſum.

a Manet. No. hic expoſitionẽ illius decre. xxxij. q. ij. connubia. q in opere coniugali adeſt preſentia ſpiritus ſancti quo ad meritum: vt. j. e. q. v. ſi dicat, nõ quo ad miraculum faciendum: vt. j. e. q. poteſt.

b Charitas nunq̃ excidit. ſcilz in hac vita. in futuro enim fides conuertetur in ſcientiam: ſpes in rem: charitas aũt augebitur. vnde propheta. Uiuit dñs cuius ignis in ſion. i. in eccleſia militante: et caminus in hieruſalẽ. i. in ardentiſſima charitate. J. di. iij c. ſunt plures. ꝯ. authoritas, et ca. ignis.

c Unctio. Charitas eſt. i. vocatur.

d Ardente. Jd eſt a tribulatione feruente.

e Solis. i. laboris ⁊ tribulationis iuxta illud: Jn ſole, id eſt in labore poſuit dñs tabernaculũ ſuum. Tribulatio eñ ſm apoſtolũ patiẽtiam operatur. ſz q tribulatio patiẽtiam non tollit, hoc facit charitas. — Ezec. j. b. Sol p labore ponit. — Luce ix. c.

Pennata animalia. Caſus. Tangitur hic illud Ezechielis q vidit quatuor animalia pennata, de quibus hic dr, non reuertebant cũ incederẽt: ſed vnum quodq ante faciẽ ſuaz gradiebatur. Hanc authoritatẽ exponens Gre. dicit q p hec animalia intelligunt predicatores, q̃ contẽplãtes celeſtia nũq̃ reflectũt ad terrena. Et hanc ſuã expoſitionẽ probat authoritate dñi, et authoritate pauli. — Ezec. j. d. Phil. iij. c.

f Pẽnata. tangit illd Ezechielis ſcz q vidit quatuor aĩalia pennata. de quib9 hic dicit, non reuertebantur cum incederent: ſed vnũquodq ante faciem ſuam gradiebatur.

g Per prophetam Ezechielem.

h Jncederẽt. Et ita ſancti iſti dici poſſunt habere ferarum naturam ⁊c. ſicut aues que volant ⁊ nõ reuolãt, inſti. de rerum diui. §. pauonum.

i Unde paulus. in epiſtola ad Philippenſes.

k Unum vero. q. d. nõ cõprehendi. vnum autẽ de me vobis aſſero, q ego oblitus ea que ⁊c.

l Que retro. i. terrena que reliqui.

m Jn ea. ſcz eterna celeſtia.

n Anteriora. añ nos ſũt eterna, poſt nos ſũt tpalia.

Non reuertebant. Caſus. Greg. hic exponit eandem authoritatẽ de qua dicit in precedẽti. c. et ſuã expoſitionem confirmat authoritate Salomonis.

a ❡ Redeant. finaliter ſaltem.
b ❡ Iam minus. i. inſufficiens. erit enim tunc deus oĩa in omnibus. i. inſufficientia omnium.

Poteſt diſcurſus. ¶ Caſus. Tãgitur hic illud Ezechielis ꝙ iuxta quatuor animalia que vidit, erant quatuor rote in quibus erat ſpũs vite ꝛ quocũqꝫ ibat ſpiritus, ſequebãtur et rote. et cum ſtabat, ſtabant rote. Hoc autem myſtice exponit Gregorius in homilia ſua dicens ꝙ per rotas virtutes intelliguntur: quarum quedaꝫ ſemꝑ ſunt in ſanctis, et quedam aliquãdo recedũt. ꝛ ponit quedam que ꝑpꝛie ſunt virtutes.

c ❡ Poteſt diſcurſus. Tangit illud Ezechielis: qꝛ iuxta quatuor animalia que vidit, erant q̃tuor rote: in quibus erat ſpirit⁹ vite. et quocũqꝫ ibat ſpũs, ſequebãtur rote: cũ ſtabat, ſtabant et rote. et ita q̃ñqꝫ ſtabant, q̃ñqꝫ mouebãt rote: hoc myſticat hic Gre.

d ❡ Caſtitas. q̃ ſola cũ fiducia poteſt deo aĩas preſentare. in autent. de lenonib⁹. §. ſancimus. col. ij.

e ❡ Miſericorditer. Ne inde ſuperbiat homo. vj. q. j. ca. imitare. et cap. ſunt plurimi.

f ❡ Icta. i. non finalis.

❡ Ex premiſſis. ¶ Hec eſt ſecunda pars diſtin. in qua magiſter vult probare ꝙ charitas ſemel habita nunqꝫ excidit. ſed quo ad gratiam refertur, non quo ad naturam, id eſt habendo gratiam peccare non poteſt. Io. de fan.

❡ Caſus. Concludit Gra. ex p̃miſſis ꝙ charitas ſemel habita amitti non poteſt, qꝛ qui charitatem hꝫ, amplius peccare moꝛtal'r non põt. ꝛ ad hoc inducit ſequens cap. Sed qđ dicit amplius peccare moꝛtal'r non põt falſum eſt: niſi cõiũctim intelligat, ꝙ nõ poſſit ſimul charitatem habere ꝛ peccare. ſequens ca. ſcꝫ qꝛ radix. patet.

g ❡ Ex premiſſis. Infert charitatem ſemel habitã non amitti: et adijcit ꝙ qui charitatem ſemel habuit, deceterо non peccabit: ꝛ ex hoc concludit falſo ꝙ pñiam q̃ poſtmodum eſt peccaturus non agit. ꝛ ad hoc inducit argumenta vſqꝫ ad. §. hec que de charitate.

h ❡ Non poterit. Cõiunctim intellige. non eñ poteſt ſimul charitatẽ habere et peccare. ṽ. diſtin. j. omnis qui non diligit.

i ❡ Ut ad grãm. ſcꝫ virtutem ipſaꝫ quã dum quis hꝫ nõ peccat, nec peccare põt: vt cõiunctim intelligatur.

k ❡ Quia radix oĩm malorum. Quo ad gña ſingulorũ: nõ quo ad ſingula generꝫ, id eſt non eſt malũ alicuius generis: ſcꝫ ꝙ inde ꝓcedere non poſſit. et eſt ſi'e. xxxv. diſti. ante omnia. xlvij. diſ. bonorum.

l ❡ Non poſſunt. ṽ. xxxij. qõe. j. cum renunciatur.

❡ Cũ ergo. ¶ Caſus. Infert Gra. ex ſupradictis ꝙ q̃ mortaliter peccauit, nunqꝫ habuit charitatem: nec penitentiam egit qui mortaliter peccauit. Qđ authoritate Augu. probat: vel probare intendit. Et ſcias ꝙ ex falſo ipſe cõcludit falſum.

m ❡ Cũ ergo. Ex falſo falſum concludit.

❡ Charitas eſt aqua. ¶ Caſus. Probat Aug. in hoc ca. ꝙ q̃ charitatem hꝫ, non ſitiet in eternũ: ſine qua nullus habebit vitaꝫ eternam: nec poterit penitere, nec cõtritionem habere. ad qđ probandum inducit tres authoritates dñi. Et not. ꝙ ab illo loco reprobus, videntur verba Aug. vt dicit Hug.

n ❡ Charitas eſt aqua. Quia ad modum aque lauat ꝛ delet peccata.

o ❡ In eternum. id eſt in patria. In via aũt beatus eſt qui ſitit iuſtitiam: vt. ṽ. e. querendum.

p ❡ Mancipatus. id eſt deſtinatus.

q ❡ Plumbeus. Pondere peccatorum.

r ❡ Item ſine. Oĩa hec ſunt verba Aug. vt dicunt qui

Ezec. j.c. Mat. x.c. Puer. iiij.c.

mala ꝑpetranda nõ redeant[a]. Qui eñ ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finẽ, hic ſaluus erit. ꝛ ſicut per Salomonẽ dicitur: Iuſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplendẽs procedit ꝛ creſcit vſqꝫ ad perfectũ diem. In eoꝝ nãqꝫ animo bonum deſiderium atqꝫ intellectus lucis intime iã pars diei eſt: ſed qꝛ vſqꝫ ad finem vite in virtute proficiũt, ad perfectũ diem tunc veniunt, quãdo ad celeſtia regna ꝑducti in ea luce quã deſiderant iam minus[b] aliquid non habebunt.

Idem in eodem, homilia. v.

Poteſt diſcurſus[c] atqꝫ mobilitas ſpũs ſic itelligi. in ſctõꝝ qꝑpe coꝛdibus iuxta quaſdã virtutes ſemꝑ manet, iuxta q̃ſdã ṽo receſſurus venit, ꝛ vẽtur⁹ recedit: in fide ei ſpe atqꝫ charitate ꝛ alijs bonis ſine qb⁹ ad celeſtẽ patriã nõ põt ꝑueniri, ſicuti eſt hũilitas, caſtitas[d], iuſtitia atqꝫ mĩa, ꝑfectoꝝ coꝛda nõ deſerit. In ꝓphetie ṽo virtute, doctrine facũdia miraculoꝝ exhibitione electis ſuis aliqñ adeſt: aliqñ ſe ſubtrahit. et paulo poſt. In his itaqꝫ ṽtutib⁹ ſine qb⁹ ad vitã minime ꝑuenit: ſpũs ſctũs in electoꝝ ſuorũ coꝛdib⁹ permanet: vnde recte ſtabilis dr, In his ṽo per q̃s ſanctitatis virtus oſtendit, aliqñ miſericoꝛditer preſto eſt: aliquãdo miſericoꝛditer[e] recedit.

Unde Ambroſius ſuper epiſtolam. ij. ad Corinthios.

Icta[f] charitas eſt que deſerit in aduerſitate.

Ex premiſſis[g] itaqꝫ apparet ꝙ charitas ſemel habita vlterius non amittit. qui eñ charitatem ſemel habuerit, criminaliter vlterius peccare nõ poterit[h]: vt ad gratiam[i] non ad naturam impoſſibilitas referatur. ꝙ autẽ charitatem habẽs criminaliter peccare non poſſit, teſtatur Auguſtinus in homilia. viij. dicens.

Quia radix oĩm maloꝝ[k] eſt cupiditas, et radix omniũ bonoꝝ eſt charitas: et ſimul ambe eẽ nõ poſſũt[l]: niſi vna penit⁹ euulſa fuerit, alia plantari nõ põt. ſine cauſa conatur aliqs incidere ramos ſi radicem nõ contẽdit euellere.

Cũ ergo[m] q̃ criminaliter peccat, charitatẽ nunqꝫ habuiſſe probatur: euidẽter colligit penitentiam nõ agere, qui quandoqꝫ criminaliter peccauit.

Unde Auguſtinus.

Charitas eſt aqua[n] de q̃ dñs ait in euangelio. Qui biberit aquã quã ego dabo ei, nõ ſitiet in eternũ[o]. Reprobus aũt cũ eternis ſit mancipatus[p] incẽdijs, i eternũ ſitiet. quõ bibet aquã viuaꝫ aut qũo potabit aquã ſaliẽtem in vitã eternã: q̃ quaſi plũbeus[q] demerſus in ima penas luit dãnationis eterne? Item. Sine[r] charitate quomõ quis ve

ij. ps.

Ioã. iiij. b.

Iuſtitiam ſitiẽs beat⁹ eſt.

dam †vſqz ad.§.hec que de charitate. Alij dicūt eſſe.§. ab illo loco, reprobus autem.

a ¶ Non credit. A deſtructione cōſequentis infert.

b ¶ Hec.j.de conſe.diſt.ij.vt quid.

c ¶ Fides. Informata charitate.

d ¶ Huic. ſupra xxiiij.q.j.ca.ſi petrus.ↄtra. ſed nec hic vel ibi excludū tur alie virtutes.

e ¶ Credere. credere deo: credaſqz deū: plus credo valere. Si credas in eū ꝗ̃ ꝙ ei vel eum. Additio. Hoc ideo qꝛ credere deo eſt credere verū eſſe qđ dicit deus. Credere deū eſt credere deum eſſe. Hoc etiā demones credunt. Sed credere i deū eſt amādo credere in ipm. P.

f ¶ Qua ſola.§. xxiiij.q.j.ſi petr⁹.

¶ Hec que de charitate. ¶ Hec ē tertia pars diſt.i qua ꝓbat magiſter ꝙ ea que dicta ſūt de charitate, de perfecta intelliguntur: qꝛ ſunt gradus in charitate: ſicut in virtutibus eſt gradus, et perficiēs, ⁊ incipiens, ⁊ perfecta. qđ intelligitur quātum ad remiſſionē et intentionē cum ſit ſimplex et cōtinua. dū em̄ ſumus in via, poſſumus habere charitatem ad tempus ⁊ perdere eā. ⁊ hoc

†vt h. Bar. Joan. vj.c. Gala. v.b. Joan. vj.d. Joā. iiij.b. iij.ps.

ram cordis cōtritionem habere poterit? quomō ergo delictoꝝ remiſſionē? q̄ ſi non ſunt dimiſſa, quō non omnia prorſus ad penam exigenda ſunt? Item dominus. Amen amen dico vobis: qui credit in me habet vitam eternā. qui ergo nō hꝫ vitā eternā, in Chriſtū nō credit[a]. In Chriſtū ꝟo credit qui charitatē hꝫ. In Chriſtū quippe credere eſt amādo in ipꝫ tēdere. Hec eſt[b] fides[c] (vt definit apl'us) que per dilectionē operatur huic[d] dūtaxat remiſſio delictoꝝ ꝓmittit. ꝙ ſi charitas a fide chriſtianorū ſeiūgi nequit, cui ſcilꝫ ſoli venia promittit: quomodo qui charitatē nō habuerit fidem chriſtianoꝝ habuit. i in Chriſtum credidit? quomō ergo veniā delictoꝝ accepit? quam ſi nō accepit quomodo non oīa prorſus opera eternis ſunt facienda ſupplicijs? Itē domin⁹. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi: ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in eternum. Qui ergo non viuit in eternū, non manducat panem viuū. ſed qui non manducauerit, in eū non credidit. Hoc eſt enim mādūcare panem viuū, qđ credere[e] in Chriſtū, id eſt amādo tendere in ipſum. Cū ergo reprobus in eū nō credit quem non mādūcauit, ⁊ ita fidē chriſtianoꝝ (qua ſola[f] peccata relaxant) nō habuit: quomodo ſi viuit dn̄s, cui omne iudiciū dedit pater: iudiciū perpetue dānationis effugiet omniū nō ſolū actualiū, ſed etiam originalium? Hec que de charitate[g] dicunt, de ꝑfecta intelligi poſſunt: que ſemel habita nūqꝫ amittitur. Exordia vero charitatis enutriuntur vt creſcāt: ⁊ cōculcant vt deficiant. Nemo em̄ repēte fit ſummus: ſed in bona conuerſatione que ſine charitate nulla eſt, a minimis quiſqꝫ inchoat vt ad magna ꝑueniat. Sunt itaqꝫ gradus[h] non ſolū inter virtutē[i] et virtutē: ſed ⁊ in eadē virtute. Unde Greg. ſuper Ezechielem ſcribit dicens.

Cum ſanctam eccleſiaꝫ dn̄s ſuſcipit: i gradib⁹ ei⁹ dignoſcit: qꝛ ei⁹ gl'ia ꝑ illi⁹ incremēta declarat. quantum em̄ ſancta eccleſia aſcendendo

tur.§.ea.vnctio.et ca.charitas.

h ¶ Sunt itaqꝫ gradus. Omnis virtus intēditur ⁊ remittitur, et ideo gradus merito in ea diſtinguuntur. ſed quia virtus eſt medium duorum vitiorum vt dicit Ariſtoteles ⁊ Horatius: Uirtus eſt medium vitiorū vtrinqꝫ redactū vt in puncto medio q̄ eſt inter duo vitia contraria: videtur ꝙ ſumma virtus ibi conſtituta ſit. qui ergo illud mediū ſeruaret, ſūme virtuoſus haberi deberet. ſed in omnibus mediū ſeruare vltra hominem eſt ideoqꝫ ſumme virtuoſus nemo dicendus eſt. Ex premiſſis ſequitur ꝙ virtus in aſcēdendo nō in infinitum protenditur, cū vltra medium intentio † nō progrediatur, ſed quia etiaꝫ extremorū vitiorū nō ſunt termini: vi detur ꝙ mediū eorum nihil ſit, puta prodigalitas in infinitū protendi poteſt. ſimiliter ⁊ ſibi cōtraria auaritia. quare videt ꝙ inter iſta duo nihil ſit medium determinatū. preterea ex quo gradus ſūt in virtute, videtur ꝙ latitudinē habeāt et ꝙ poſſint decreſcere. ſꝫ tn̄ ꝙ in infinitum poſſint decreſcere, nō videt. nam ſic haberet ꝙ virtus alicuius ita

Uirtus quelibꝫ intēdit, ⁊ remittitur. iiij.ps. †Al'as intēſio. Mediū ſeruare difficile eſt.

probat per.xxvij.authoritates ſanctorū patrū et ꝑ multas rationes ſub diuerſis.§.contentas. Jo.de fan.

¶ Caſus. Soluit nunc Gratia. premiſſas authoritates, ⁊ dicit eas eſſe intelligendas de perfecta charitate, id eſt que ducit hominē ad perfectionem vite: ſcꝫ que eſt finalis: ⁊ cum qua homo decedit. illa nunqꝫ amittitur. ⁊ inde ſumpta occaſione oſtendit gradus eſſe in virtutibus: ſcilicet ſpirituales aſcenſus de virtute in virtutem: ⁊ etiam in eadē virtute. nam quāto quis proficit, plus aſcendit. Et ad hoc probandum inducit ſequentia capi.

g ¶ Hec que de charitate. Premiſſas authoritates ſoluit: ⁊ dicit intelligendas eſſe de perfecta charitate: et inde ſumpta occaſione, gradus in virtutibus eſſe oſtēdit: vſqꝫ ad.§.ecōtra. Et nota ꝙ perfecta dicit charitas quo ad ſufficientiam. ⁊ hec quelibet ⁊ quantalibet ſufficit ad vitam eternā habendā. ar.j.diſt.,pxi.talis. Et eſt perfecta quo ad effectum: vt ſcꝫ faciat hominē paratum mori ꝑ Chriſto.§.ea.charitas.j.ea.ſi quis tantam. Et dicitur perfecta quo ad perſeuerātiam finalem: de qua agi-

Charitas pfecta multa facit.

parua eſſet ꝙ minor ea inueniri non poſſit. Preterea illud ſciēdū eſt ꝙ lꝫ ita ſit de omnibus alijs virtutibus ꝙ quelibet inter duo vitia cōtraria ſit cōſtituta: hoc tamen in charitate (que forma eſt aliarū virtutū) nō habet locū: qꝛ ei vnū ſolum vitiū ſcꝫ odium opponitur.§.diſt.j.omnis qui non diligit. Unde accidit ꝙ in infinitū poſſit intendi in via. in patria autem puto ꝙ maior charitas eſſe nō poſſit ꝙ ſit ſupremi ordinis angelorum.

i ¶ Inter virtutem. Improprie dicitur gradus eſſe inter vnam virtutem et aliam: cum in eadem linea intenſionis non diſponantur: ſed ſic ideo dicitur quia vna virtus alia intenſior inuenitur.

Cum ſanctā. ¶ Caſus. Gregorius exponit illud verbum Ezechielis: et venit vir ad portam que reſpiciebat ad orientem, ⁊ aſcendit gradus eius. ⁊ dum exponeret, introducit authoritatem Dauid: Deus in gradibus eius dignoſcetur, cum ſuſcipiet eam. In principio ergo capituli ponit expoſitionem illius verſus: Deus in gradibus ⁊c. Secundo probat ꝙ in virtutibus gradus

proficit[a]: tantum deus hominibus ex eius virtute innoteſcit. De his quoqꝫ gradibꝰ beatus Job loquitur dicēs: Per ſingulos gradus meos ꝓnunciabo illum omnipotētē. quippe dominū. Per ſingulos gradus ſuos ꝓnūciat: qui per incremēta virtutum que accipit ei ſemꝑ laudem ſue pietatis[b] reddit. Si quidem gradus in cordis aſcenſione non eſſent: pſalmiſta non diceret: Ambulabūt de virtute in virtutem. Nec mirum ſi de virtute in virtutē gradus ſunt, quando ipſa vnaqueqꝫ virtus[c] quaſi quibuſdam gradibus augetur, et ſic per incrementa meritorum ad ſumma ꝑducit̄. Alia nanqꝫ ſunt exordia v̄tutis: aliud virtutis profectus: aliud ꝑfectio. Si eñ et ipſa fides ad ꝑfectionem ſuam nō quibuſdā gradibus duceret̄: ſancti apl'i minime dixiſſent: Auge nobis fidem. ⁊ quidam[d] venit ad dñm qui curari filiū ſuū voluit: ſed requiſitus an crederet, reſpondit: Credo dñe: adiuua incredulitatem meā. Penſate rogo quod dicit̄. ſi credebat, cur incredulitatē[e] dicebat: ſi v̄o incredulitatem ſe habere nouerat: quō credebat: Sed qꝛ per occultā inſpirationē gr̄e, meritorū ſuoꝝ gradibus fides creſcit: vno eodēqꝫ tp̄e is qui nōdum ꝑfecte crediderat, ſimul et credebat ⁊ incredulus erat. Hos nimirū gradus dñs ſub meſſis noīe deſcribit[f] dicens: Sic eſt regnū dei quemadmodū ſi iactet homo ſemen in terram, et dormiat et exurgat nocte ac die, et ſemē germinet, et creſcat dū neſcit ille. Ultro eñ terra fructificat primū herbā deinde ſpicā: deīde plenū frumentū in ſpica: et cū ex ſe produxerit fructum, ſtatim mittit falcem: qm̄ adeſt tp̄s meſſis[g]. Semē homo iactat in terram cum cordi ſuo bonam intētionem inſerit: ⁊ poſtq̄ꝫ ſemen iactatū eſt, dormit: quia iam in ſpe boni operis quieſcit. nocte vero ſurgit ac die: qꝛ inter aduerſa[h] et proſpera ꝓficit. et ſemen germinat ⁊ creſcit, dū neſcit ille: qꝛ cū adhuc metiri incrementa ſua non valet, ſemel cōcepta virtus ad profectum ducit̄: ⁊ vltro terra fructificat qꝛ preueniente ſe gratia mens hoīs ſpōtanea ad fructum boni operis ſurgit, ſed hec eadē terra primū herbā, deinde ſpicam, deinde plenū frumētum producit in ſpica. Herbā quippe ꝓducere, eſt inchoationis bone adhuc teneritudinē habere. ad ſpicā v̄o herba[i] venit cum ſe virtus aīo cōcepta ad ꝑfectum boni operis protrahit. Plenū vero frumentū in ſpica fructificat: quādo iam tantū virtus ꝓficit, vt eſſe robuſti ⁊ perfecti operis poſſit. ſꝫ cū ex ſe ꝓduxerit fructus, ſtatim mittit falcem: quoniā adeſt tēpus meſſis. Oīpotens enim deus ꝓducto fructu falcem mittit, ⁊ meſſem ſuā deſecat: qꝛ cū vnūquēqꝫ ad perfecta op̄a ꝓduxerit: eius tp̄alem vitā per emiſſam ſn̄iam incidit, vt granū ſuum ad celeſtia horrea perducat. Cū igitur deſideria bona concipimus, ſemen in terrā mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba ſumus. Cum autem ad profectum boni operis creſcimus, ad ſpicam peruenimꝰ. Cūqꝫ in eiuſdē op̄ationis ꝑfectione ſolidamur, iam plenū fructū in ſpica ꝓferimus. Herba etenī Petrꝰ fuerat, q̇ paſſiōis tp̄e ꝑ amorē dñm ſequēs, hūc deū cōfiteri ante ancille vocē timebat. erat eñ iā viriditas in mēte: qꝛ credebat dñm oīm redēptorē: ſꝫ valde adhuc flexibilis pede cōculcabat̄[k] timoris. Jam in ſpica ſurrexerat qñ eū quē morituꝝ cōfiteri timuerat: nunciante angelo in galilea viuētē videbat. Sed ad plenū granū in ſpica ꝑuenerat, quādo de ſuperueniēte ſpū et ſuam mētē illius amore roborante ita ſolidatus eſt, vt vires perſequētiū ceſus deſpiceret, ⁊ redēptorē ſuum libere inter flagella predicaret. Nullus itaqꝫ qui per ꝓpoſitum bonū adhuc in mētis temeritate eſſe conſpicit̄, deſpiciat̄: qꝛ frumentum dei ab herba incipit, vt granū fiat. Uir[l] ergo venit

---

inueniunt̄ per authoritatem Job dicentis: Per ſingulos gradus ⁊c̄. et Dauid dicētis: Et ambulabūt de virtute in virtutē ⁊c̄. ⁊ per illud apl'orū. Auge nobis fidē ⁊c̄. et per ſimilitudinem euāgelij de ſemēte primo producēte herbam, et deinde ſpicam, et poſtea granū. Semen eſt cogitatio: que herbā ꝓducit cum incipit operari. cum aūt cōſummatur, ſpicā facit. cum aūt ꝑſeuerat frumentū mittit in ſpicā. et eadē ſimilitudo adaptatur in perſona Petri. Tertio et vltio exponit illud verbū Ezechielis: Et venit vir ⁊c̄.

Job xxxj. d.

Pſal. lxxxiij.

a ❡ Proficit. intētione virtutum.

b ❡ pietatis. Et tanto largiora munera deus tribuit, quanto per ea religionis ſue dignitatem viderit ampliari. arg. xxiij. q. iiij. ſicut excellentiā. §. j. et dic laudē ſue pietatis: id eſt laudat deū de ſua pietate. † .i. qꝛ a per ſuā miam. facit eā creſcere: ſm. Hug.

Luce xvij. b. Mar. ix.

c ❡ Uirtus. et vitium. j. eo. §. econtrario. et. §. non eſt mirum.

d ❡ Et quidam. Ut habet̄ in euangelio Matthei.

e ❡ Incredulitatem. i. modicā credulitatē: quia qui incipit credere parum credit. argu. de cōſe. diſtin. ij. qꝛ paſſus. et capi. prima. et ita hec prepoſitio in, diminuit hic: non priuat.

Mar. iiij. a. Credit parū q̇ incipit credere

f ❡ Deſcribit. in euangelio.

g ❡ Meſſis. hucuſqꝫ fuerūt verba euangeliſte.

h ❡ Inter aduerſa. Aliud in aduerſis et proſperis: qꝛ in aduerſitate creſcit. §. e. vnctio.

i ❡ herba. Si herba fuit, ḡ charitatem habuit: ſed qñ negauit mortaliter peccauit: ergo charitatem non habuit, ergo nec herba fuit. ſed hoc debet referri ad tēpus ante negationem. et ita diſtribuite tempora ⁊c̄. vt. ij. q. v. i. ſi peccauerit. Unde v̄ſus. Petro peccāte tūc non fuit herba ſed ante.

Petrꝰ qñ peccauit herba nō fuit.

k ❡ Conculcabatur. Cum Chriſtū negauit.

l ❡ Uir ergo. de Ezechiele tractuꝫ eſt: et ſunt adhuc verba Gregorij ab illo loco, Cum ſanctam ⁊c̄. In Ezechiele eſt ita. et venit vir ſanctus ad portā que reſpiciebat ad viā orientalem: et aſcēdit per gradus eiꝰ. Expo-

Ezec. xl.

Celi ne vir.i. Chriſtꝰ: ſtat in porta, quia per eũ quaſi ꝑ portã ad patrẽ ingredimur, ⁊ ſine quo in ciuitatẽ intrare non poſſumus. Item qui in porta eſt, partim intus eſt, ⁊ partim extra: partim videt, ⁊ partim abſcõdit. ita ⁊ Chriſtꝰ per humanitatẽ eſt viſibilis, per diuinitatem inuiſibilis.

Vel vir.i. homo venit ad portã.i. chriſtum, qui dicit hoſtium.ſ.j.q.j. ordinationes.

n ¶ Viuere. Chriſtus eſt mihi viuere.i. cauſa quare velim viuere. Ad hoc enim viuo, vt ipſum magnificem: et ipſum mori eſt mihi lucrum, quia per mortẽ eius liberor a miſeria, ⁊ tranſeo ad felicitatem. Vel Chriſtꝰ eſt mihi viuere.i. vita hic ⁊ in futuro. hic per fidẽ ⁊ ſpem, in futuro per ſpeciẽ: et mori pro chriſto eſt mihi lucrũ, quia deponam corpus mortale, et reſumã imortale.

ad portã[a]: quia dñs ac redẽptor noſter mẽbris ſuis intrãtibus perducit[b] ad ſe: et aſcendit per gradus eius, quia nobis ꝓficientibus eo ampliꝰ nobis exaltatur, quo altius ⁊ incomprehenſibilius eſſe cognoſcitur. In virtutum quippe noſtrarũ gradibꝰ ipſe aſcendere dicitur: quia eo tãto ipſe nobis ſublimior oſtenditur, quanto noſter animꝰ a rebus infimis ſeparatur.

Hinc Aug. ait in libro de gratia ⁊ libero arbitrio.

Qui vult[c] facere dei mandata[d], ⁊ nõ poteſt[e]: iam quidẽ habet bonã voluntatẽ, ſed adhuc paruã ⁊ inualidã. poterit[f] autẽ cũ magnã habuerit et robuſtã. quãdo enĩ martyres illa magna fecerunt mandata: magna vtiqʒ voluntate.i. magna charitate fecerunt, de qua ait dñs: Maiorẽ charitatẽ[g] nemo ⁊c. ⁊ paulopoſt. Ipſaʒ charitatẽ apoſtolꝰ Petrꝰ[h] nõdum habebat quãdo timore ter dominũ negauit: ⁊ tñ quãuis parua ⁊ imperfecta non deerat ei charitas quando dicebat[i]: Domine, animã meam pono ꝓ te.

Idẽ ſuper epiſtolã Ioãnis.

Si quis tantã habuerit charitatẽ, vt paratꝰ ſit etiam ꝓ fratribꝰ mori, perfecta eſt illa charitas. ſed nunquid mox vt naſcitur[k], iam prorſus perfecta eſt? vt perficiatur, naſcitur: cũ fuerit nata, nutritur: cũ fuerit nutrita, roboratur: cũ fuerit roborata, perficitur: cum ad perfectũ[l] venerit, quid dicis[m]? Mihi viuere[n] chriſtꝰ eſt, ⁊ mori lucrũ.

In eadem.

Sicut ſeta[o] introducit filũ, ita timor introducit charitatẽ: creſcit charitas, minuitur timor, ⁊ econuerſo[p].

In eadem.

Forte nata eſt in te charitas, ſed nõdum perfecta: noli deſperare. nutri eã ne forte ſuffocetur.

Idem ad Hieronymum.

Charitas in quibuſdã eſt perfecta, in quibuſdã imperfecta: ꝑfectiſſima[q] autẽ in hac vita haberi nõ poteſt.

Idem Gregorius.

Si ſermo[r] meus inuenerit aliquã in cordibꝰ veſtris ſcintillam gratuiti amoris dei, ipſam nutrite: ⁊ ad hãc augendam vos auocare ſtudete. et paulopoſt. Flete[ſ], nutrite in vobis: vt cum creuerit, ⁊ flammã digniſſimã fecerit, omniũ cupiditatum ligna conſumat.

Econtrario[t] etiam gradus in virtute eſſe probantur: quia et ipſius peccati gradus euidenter apparent. ſicut enim nemo repente fit ſummus, ita nemo[v] repente fit turpis.

Hinc etiam Auguſtinꝰ ait in ſermone habito in monte.

Celi portã quẽ chriſtus ingreditur. — Petrꝰ ſcʒ ſacrã ſcripturã ⁊ fidem. — Charitatẽ habʒ qui ꝓ ſpo ſuſtinere paratus eſt.

a ¶ Ad portã.i. ad ſacrã ſcripturã vel fidẽ: per quarũ vtranqʒ † intratur ad patriam. († ſcʒ ſacrã ſcripturã ⁊ fidem.)

b ¶ Perducit. illa membra ſua, ſcʒ fideles.

Qui vult ⁊c. ¶ Caſus. Si aliquis habet voluntatem faciendi precepta dei, ſʒ impedimento aliquo detentus ea nõ facit: modicaʒ habet charitatẽ, cum nõdum poſſit omnia ſuſtinere ꝓ chriſto. cũ autẽ poterit facere precepta dei, ⁊ oĩa ſuſtinere pro chriſto, tũc hʒ perfectam charitatẽ: qđ ꝓbat authoritate dñi, ⁊ exemplo petri.

c ¶ Qui vult. quidẽ motu bono, ſcʒ affectionis, non effectionis. ⁊ ſic non eſt contra. ſ. diſtinc.j. votum. (Ioan. xv.b. Mat. xxvj.g)

d ¶ Mandata.i. ardua et difficilia: vt ponere animã ꝓ chriſto vl' fratribꝰ: vt hic in fine ca. habetur. (Ioan. xiij.d. j. Ioã. iij.b.)

e ¶ Non poteſt. Scʒ impediẽte carnalitate.

f ¶ Poterit.ſ. facere mãdata dei.

g ¶ Charitatem. id eſt opus vel ſignum charitatis maioris.

h ¶ Petrus.l. diſt. fidelior.

i ¶ Dicebat. Dñe, animam meam ꝑ te ponã. licet hoc facere non poſſet.

¶ Siquis. ¶ Caſus. Si quis paratus ſit pro fratribꝰ mori, perfecta charitas eſt in eo. ſed non ſtatim cũ naſcitur eſt perfecta. nam primo naſcitur, nata nutritur, nutrita roboratur ⁊ perficitur.

k ¶ Naſcit. ſic etiã gradꝰ notantur i ꝯuerſione Pauli, nã proſtratꝰ fuit vt cecaretur ⁊c. vt. xxiij.q.iiij. diſplicet.

l ¶ Ad perfectũ.i. ad perfectionẽ a deo datã.

m ¶ Quid dicis. Tu quicũqʒ habes talẽ perfectionẽ.

Xp̃s eſt mihi viuere ⁊c. quid ſibi vult.

o ¶ Sicut ſeta. Sicut enĩ ſeta introducit filũ, nec cũ eo remanet: ita timor charitatem: ⁊ cum ea tamẽ eſſe non poteſt: arg. xxiij. q. vj. ca. iam ꝟo. ⁊. ex his. et ſ. diſti. vij. nullus. hoc de ſeruili. Eſt et alius initialis qui partim reſpicit premium meriti: partim penã ſupplicij de tali dicit quod augetur charitas, ⁊ minuitur timor. j. c. ꝓxi. vſqʒ dum fiat perfecta charitas que foras mittit timorem omnẽ. arg. xxiij. q. vj. ſchiſmatici.

Phil. j.c.

Timor charitatẽ introducit.

Timor initialis quis eſt.

p ¶ Et ecõuerſo. arg. quod charitas decreſcere poſſit: non ergo aut proficit, aut deficit. Tu dic quod charitas creſcit et decreſcit quantum ad intẽtionẽ, al's non.

q ¶ Charitas. ¶ Perfectiſſima.i. qua pfectior non poſſit haberi. Unde dicit authoritas † ſup epiſtolam ad Epheſios: Nemo tã perfectus quin poſſit creſcere.

† Al's Auguſtinus.

r ¶ Si ſermo meus.i. predicatio mea.

ſ ¶ Flete. Mortalia peccata. argu. j. diſt. iij. inter hec hircum.

¶ Econtrario. ¶ Caſus. Per multas authoritates oſtẽdit gradus eſſe in virtute. adhuc idem oſtendit per ſuum contrarium, ſcilicet per peccatum. in peccato enim gradꝰ inueniuntur. Nam ſicut nemo repente fit bonus, ita nemo etiam repente fit malus.

t ¶ Ecõtrario.i. per ſuũ ꝯtrariũ, ſcʒ pctm̃ ⁊ vitiũ quod ‡ virtuti eſt ꝯtrariũ. arg. viij. q. j. ſciendũ.

‡ .i. plenus vitijs.

v ¶ Ita nemo. Unde Iuuenalis. Nemo repente fuit turpiſſimus ‡ accipient te Paulatim qui longa domi redimicula ‡ ſumunt.

‡ .i. ornamẽta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sicut tribus. ¶ Caſus. Sicut tribus modis ad peccatum peruenit, ſcʒ ſuggeſtione diabolica, delectatione ⁊ conſenſu: ita ipſius peccati tres ſunt differentie: ſcʒ in corde, in facto, ⁊ in conſuetudine. nam primo in corde conſentit pctō. poſtea ꝓcedit ad pctm̄. tertio perſeuerat in peccato. dicitur ad terrorem. Uel dic grauiſſime. i. periculoſiſſime. ſic deterius. i. periculoſius. xlv. diſtin. vera. quia penitentia ſpecialis non agitur de peccato quod ignorat. ⁊ ita hoc dicit propter difficultatem penitendi: argu. j. diſt. iij. iudas. verſi. magnum.

a ¶ Ad pctm̄. i. actū exteriorē.
b ¶ Suggeſtiōe. ſ. di. vj. teſtamētū. in fi. palea eſt.
c ¶ Tanq̄. Mēs mala, mors intus, mal⁹ actus, mors foris: vſus. Tumba puella, puer, lazarus iſta notant. Hanc verbo, hunc motu, lachrymando ſuſcitat illū chriſtus ⁊ i medico naſcit eger homo. ad hoc. ſ. e. diſt. j. §. ex his verſi. tres q̄ꝗ. ⁊ §. non ſunt. ⁊ ca. quem penitet.

Verſ⁹. Chriſt⁹ tres ſuſcitauit.

Mat. ix. c. Luce vij. b. Ioã. xj. f.

d ¶ Sciēdū q̄ppe. ¶ Tribus modis. Aliter aſſignant iſti tres modi in lege: quia delinquitur ꝓpoſito, impetu, caſu. de pe. reſpiciendū. §. delinquunt.
e ¶ Ignorātia. ſ. xxxij. q. vij. queadmodū. xxiij. q̄. j. ſi quis dederit. viij. di. ꝯſuetudo. xxxij. q. iiij. nemo.
f ¶ Infirmitate. ſ. xxv. diſti. c. vnū. §. criminis. ſ. xv. q. j. §. j.
g ¶ Et grauius. Hoc intelligas per accumulationem. ſic mag᷑ peccat q̄s ex infirmitate q̄ ex ignorantia, et ſic non eſt contra quod dicit authoritas: Grauius peccat qui peccat in filium, q̄ qui peccat in patrem. at conſtat eum qui peccat per infirmitatem, peccare per impotentiam: ⁊ ita peccat in patrem, cui attribuitur potentia. qui autem peccat per ignorantiam, peccat in filium cui attribuitur ſapientia. ſed quod hic dicitur, non eſt referendum ad peccata que committūtur in patrem, ⁊ filium, ⁊ ſpiritum ſanctum: ſed ſic debet intelligi, aliquis infirmus eſt incontinens: et licet ſciat in fornicatione eſſe mortale peccatum, tamen fornicatur tanq̄ excuſetur propter ſue incontinentie infirmitatem. talis plus peccat qui ex certa ſcientia q̄ qui ex ignorantia, qui ſcilicet ignorat fornicationem mortale peccatum eſſe. alleuiat enim ignorantia etiam ſi non omnino. Item contrarium eſt huic loco quod dicit Ambroſius. Grauiter peccas qui promittis tibi impunitatem. Grauius, quia contemnis. Grauiſſime, quia ignoras. Sed illud

Pctā in patrē ⁊ in filiū.

Sicut tribus gradib⁹ ad peccatū[a] peruenit, ſuggeſtione[b], delectatione, cōſenſione: ita ipſi⁹ pcti tres ſunt differētie, ⁊ in corde, ⁊ in facto, et in ꝯſuetudine: tanq̄[c] tres mortes: vna quaſi in domo. i. cū in corde conſentit libidini. altera ꝟo quaſi iam ꝓlata extra portā, cū in factū ꝓcedit aſſenſio. Tertia cū vi cōſuetudinis male tanq̄ mole terrena premit anim⁹ q̄ſi in ſepulchro iam putrens, q̄ tria genera mortuorū dn̄m reſuſcitaſſe quiſquis legit euangelium agnoſcit.

Item Gregorius.

Sciendū q̄ppe eſt ꝙ tribus modis[d] admittitur pctm̄. nam aut ignorātia[e], aut infirmitate[f], aut ſtudio perpetrat. ⁊ graui⁹[g] q̄dē infirmitate q̄ ignorātia, ſʒ multo grauius ſtudio q̄ infirmitate peccat.

Idem.

Inter hec ſciendum eſt aliud eſſe q̄d animus de tētationib⁹ carnis patit, aliud vero cū per cōſenſum delectationis obligat. plerunq̄ cogitatione praua pulſatur, ſed remittit. plerūq̄ autē peruerſuʒ q̄d concipit, intra ſemetipſum etiaʒ iam per deſideriū voluit. et nimirū mentē nequaq̄ cogitatio immūda inq̄nat[h] cū pulſat, ſed cū hāc ſibi per delectationē ſubiugat. Hinc etem̄ predicator[i] egregi⁹. Tētatio vos non apprehēdat niſi humana. Humana quippe tētatio eſt q̄ plerunq̄ in turpi cogitatione tangimur etiam nolentes[k]: q̄ vt nonnunq̄ illicita ad animū veniāt, hoc vtiq̄ in nobiſmetipſis et humanitatis corruptibilis pondere habem⁹: iam vero demoniaca eſt ⁊ non humana[l] tētatio cū ad hoc q̄d corruptibilitas carnis ſuggerit per cōſenſum ſe anim⁹ aſtringit.

Item Hieronymus.

Super tribus ſceleribus Damaſci ⁊c. vt ſupra.

¶ Non eſt mirum ſi in virtute grad⁹ eſſe dicunt: quādo q̄dē et peccati grad⁹ ita euidenter monſtrant. ¶ Hec itaq̄[m] charitas que in Petro ante negationem herba fuit, et in ſingulis naſcitur anteq̄ roboretur, ante ſui perfectionē amittit[n] ⁊ reparatur. vnde Auguſtin⁹ in lib. de correctione ⁊ gratia.

Quicunq̄ ab illa originali[o] damnatione iſta diuine gratie largitate diſcreti ſunt: non eſt dubium quin procuretur[p] eis

Inter hec. ¶ Caſ⁹. Dicit hic ꝙ duplex eſt tētatio, humana ſcʒ ⁊ diabolica. humana eſt quando aliquis ex carnis corruptione incitatur ad peccandū. Diabolica quādo ex tali ſuggeſtione delectationem conſeq̄tur, vel conſentit. Unde dicit apoſtolus. Tentatio vos non apprehendat, niſi humana ſ. cor. x. c.
h ¶ Inq̄nat. per mortale pctm̄.
i ¶ Predicator. Paul⁹ in pma epiſtola ad Corint.
k ¶ Nolētes. Unde ⁊ apl's. Ago q̄d nolo. q̄r pmi motus non ſunt in poteſtate noſtra: vt ſ. e. diſt. j. c. ſuper tribus. Motus pmi nō ſunt in nra poteſtate.
l ¶ Humana. Niſi de his ſine quibus vita iſta eſſe non poteſt: ſcʒ venialibus. xxv. diſt. qualis.

Super. ¶ Hec itaq̄. ¶ Caſ⁹. Concludit Gratia. hic principale propoſitū, ſcʒ ꝙ charitas ſemel habita pōt amitti, cū ſepe amittit ⁊ reparat. q̄d dicit verꝫ eſſe de impfecta. ⁊ ad hoc inducit ſeq. ca. ſed verū eſt ꝙ quātūcūq̄ ſit perfecta charitas in aliquo, dū eſt in hac vita poteſt iſtā amittere, niſi eſſet per gratiā ꝯfirmata, vt fuit in btā virgine.
m ¶ Hec itaq̄. Ex illo ca: ſ. e. diſt. cū ſanctā. infert magiſter ⁊ redit ad propoſitum principale: ⁊ probat adhuc charitatem ſemel habitam amitti poſſe maxime exēplo Ade, Moyſi, ⁊ Aaron.
n ¶ Amittit. Immo ⁊ quātūcunq̄ pfecta ſit in hac vita amitti pōt, niſi eſſet per gratiā ꝯfirmata, vt fuit in beata virgine. xxv. di. c. vnū oratiū. §. noīe autē.
¶ Quicūq̄. ¶ Caſ⁹. Poſtq̄ p baptiſmū aliq̄ ab originali pctō fuerūt liberati, ſtatim ꝓponit eis euāgeliū, ⁊ cum audiūt credunt: ⁊ ſi quādoq̄ exorbitant, correcti ab hominibus ſiue ab omnib⁹, vel per ſe redeunt.
o ¶ Originali. Id eſt quam ab origine trahit homo, et cum qua naſcitur.
p ¶ Procuret. i. ad vtilitatē eoꝝ legatur ⁊ exponatur.

evangeliū cū audiūt ꝛ credūt, et in fide q̄ per dilectionē operaꝶ vſq; in finē vite pſeuerant ꝛ ſi quando exorbitēt, correcti emendantur: ꝛ quidā eoꝝ etſi ab hoibus non corripiātur, in viā quā reliquerāt, redeunt[a]. Item in eodem.

Firmū[b] dei fundamentū[c] ſtat immobile[d], habens ſignaculum[e] hoc: Scit[f] dñs qui ſunt ei⁹. Hoꝝ fides q̄ per dilectionē operaꝶ, pfecto aut oīno non deficit: aut ſi qui ſunt quoꝝ vita deficit[g], reparātur anteq̄ vita finiatur iſta: et deleta iniquitate q̄ intercurrerat, vſq; ad finē pſeuerantie deputantur. In eodem.

Nullus eorū ex bono in malū cōmutatus finit hanc vitam. In eodem.

Talibus[h] deum diligentibus oīa cooperanꝶ in bonum: vſq; adeo prorſus oīa vt etiā ſi qui eoꝝ deviāt et exorbitāt: etiā hoc[i] ipſum faciet eis proficere in bonum[k]. Item apl's ad Galatas.

Circūciſio nō eſt aliq̄d[l] neq; pputiū, ſed fides que operaꝶ per dilectionem: et hoc olim in vobis: q: currebatis bene, p opa fidei ex dilectione. Item ad Hebreos.

Non eſt tam iniuſtus[m] deus vt obliviſcaꝶ operis veſtri ꝛc. operis quo oīa ſua fecerant cōmunia[n], et hoc ex dilectiōe[o], ꝛ hoc ad gloriā[p] dei. Ecce triplex[q] bonū: quaſi diceret: olim[r] multa operati[ſ] eſtis pro quibus[t] ſi peniteatis de malo, bñfaciet[v] vobis de⁹.

¶ Romanos quoq; et Galatas dū apl's redargueret: merito fidei probat aſſecutos remiſſionem peccatoꝝ, ꝛ ſatiſfactionem in ſpū ſancto, et iuſtitiam bone operationis: q̄ omnia aut ſine charitate nūq̄ vere fuerunt in eis: aut verā charitatem habuerūt: a qua poſtea lapſi ſunt, qui de operibus[x] legis gloriabantur.

Itē de quolibet adulto Auguſtinus ait.

Tolle charitatē: odiū tenet[y]. Item. Omnis qui non diligit, odit.

Itē in euangelio. Nemo[z] pōt duobus dominis ſervire. aut enī vnū odio habebit ꝛ alterū diliget: aut vnū ſuſtinebit, al-

a ¶ Redeunt. Operante gratia.

Firmū. ¶ Caſus. Dicit hic q firmū fundamentum dei finaliter ſtat: quod oīno non deficit, ſed quādo deficit, dum homo eſt in hac vita reparatur.

b ¶ Firmum. i. immobile eſt: licȝ poſſibile ſit eū qui predeſtinatus eſt, nō fuiſſe predeſtinatum, verba ſunt apl'i i epl'a ſcda ad Timo. ca. ij.

c ¶ Fundamentū. i. pdeſtinatio.

d ¶ Immobile. i. illi quos deus elegit et immobiliter in fide fundavit, ꝫ pſeuerant firmi. q aūt periȷ́t, nō erat finaliter de fundamento. i. de predeſtinatis. j. diſti. iiij. ſi ex bono verſi. qd aliud.

e ¶ Signaculuȝ. id eſt hoc habens menti impreſſum in ſignuȝ amicis et inimicis. amicis, vt accedāt: inimicis, vt territi fugiant. hoc ſcilȝ ſit ꝛc. etiā dum ſunt mali.

f ¶ Scit. i. amat et defendit predeſtinatos ſuos etiā dum mali ſunt: et poſtq̄ eos cōtinue munit, apparet hoſtibus et amicis q ipſi ſunt ſignacula dei. vel ſignaculū, id eſt diſcretionem inter pdeſtinatos et non predeſtinatos. hoc ſcilȝ quod ſequitur ſcit ꝛc. habēt enī predeſtinati etiam dum ſunt mali quendam characterem quo diſtinguuntur a damnandis. vnde, ex tribu Juda duodecim milia ſignati.

g ¶ Quorum vita deficit. j. diſt. iiij. ca. peccatum. §. verum. ca. ſi ex bono.

h ¶ Talibus deū diligentibus. In epl'a ad Roma.

i ¶ Hoc ipſum. Scilicet deviare.

k ¶ Proficere ī bonū. Occaſionaliter: q: fortiores reſurgunt. arg. diſt. xiij. nervi. lxiij. diſt i. q: ſancta. §. verū. in fi. et diſt. l. conſiderandū. et ca. fidelior. vj. q. j. imitare. Vel deviare. i. penam quam ſubeunt pro deviatione, facit eis proficere: quia cum pena affliguntur, ſe recognoſcentes humiliantur, id eſt humiliores fiunt. ſ. diſt. proxi. ca. poteſt fieri. verſi. illuditur.

Circūciſio. ¶ Caſus. Nō videꝶ hoc facere ad propoſitum Gra. ſed tamen poteſt adaptari. q. d. apoſtolus. ſi non ſit aliq̄s circūciſus, nō impediꝶ quo minus poſſit reparare per pniam charitatē quā amiſit peccando, ſi ſervet fidem que per dilectionem operatur.

l ¶ Aliq̄d. quo ad ſalutē: q: nō recipiꝶ aliq̄s q: circūciſus, nec reȷ́icitur aliq̄s q: pputiatus: qm̄ indifferentes ſunt. nec hoc ca. facit ad ppoſitū, ſed ſic pōt adaptari: ſive quis circūciſus ſit, ſive non, poterit p pniam recuperare charitatē quam amiſerat peccādo. Vel non eſt aliquid. i. non proficit ad ſalutem ſine operibus.

m ¶ Non eſt tā iniuſtus. j. ea. diſti. §. opponitur. verſic. non eſt iniuſtus.

n ¶ Fecerāt cōia. Ecce opus.

o ¶ Ex dilectiōe. que informat actū ſive actionem. Ecce alacritas.

p ¶ Ad gloriam. Ecce recta ꝛ pura intentio.

q ¶ Triplex. qđ cōmendatur in eis ſcilicet opus, ꝛ alacritas et recta intentio.

r ¶ Olim. q. d. nō nunc. ita facit ad propoſitum.

ſ ¶ Operati. i. faciendo pficiendo.

t ¶ Pro q̄b⁹. i. p quoꝝ ſimilibus.

v ¶ Bene faciet. Eternaliter remunerando vel tpaliter abundātius q̄ ſi nō penitueris. ſicut enim prima bona p ſequentia mala mortua et irrita facta fuerunt: ita ipſa eadē p pniam et alia bona ſequētia reviviſcunt, vel quo ad vitam eternā, vel quo ad temporale premiū: vel ad minus ſupplicium ſubeūdum. j. ea. diſtinctione. iij. verſi. nihil vbi de hoc.

x ¶ Qui de operibus. Q: tpe grē ſervare volebāt precepta legalia: quod non licet. ex de conſti. tranſlato.

¶ Item de quolibet. ¶ Caſus. Ab iſto loco vſq; ad capitu. quomodo. videtur §. Gratiani ſm Beneventanum. quod verum credo, ſicut per verba inferius poſita apparebit. Quidam tamen faciunt ibi caſum, omnes. et ibi nemo. aliȷ́ ponunt totum ſub illo §. romanos. Probat ergo Gratianus in hoc §. per magnam circunlocutionem q Adam charitatem habuit quam amiſit. Et ad hoc inducit ſequentia cap.

y Tolle. ¶ Tenet. Quia charitas et odium immediata contraria ſunt circa ſuū ſuſceptibile. arg. ſ. diſt. j. omnis qui non diligit ꝛc. Et eſt argu. diabolum ante ruinam charitatem habuiſſe: q: ſi non haberet charitatem, odium teneret. ꝛ expone odium tenet: id eſt per peccatum deo ſit odibilis.

z ¶ Nemo poteſt duobus dominis ſervire. Argu. contra. ff. de oper. liber. l. penul.

Gala. v.b.

Charitas per pniam recuperatur.

Sȝ in apl'o ſuper iſta vba dt gl. Eq̄ꝶ pputio circūciſio. his enī q̄ in xpo volūt vivere vtutes appetēde ſūt ꝛ vitia fugiēda. media vo que inter vitia ꝛ vtutes ſūt: nec fugienda ſunt nec appetēda vt ē circūciſio et pputiū: q nihil valent in xpo. p.

Bona pma p ſequentia mala mortificāꝶ.

Charitas ꝛ odiū ſūt imediata ꝯria.

Ubi loqꝶ qn̄ nō ſunt ꝯriȷ́. ſecus ſi ꝯriȷ́ eſſet vt hic. Archi.

terūq; contēnet. Adam[a] vero cū in virili etate a dño creatus ſit: anteq̄ a diabolo tentaret: cū de latere eiꝰ vxor formaret dū in extaſi[b] raptus angelice curie intererat[c]: dū euigilans futura chr̄i ⁊ eccleſie ſacramēta vaticinabat[d]: aut charitatē aut odium habebat[e]. Si autē odiū habebat: nō fuit diabolꝰ author nr̄i peccati. Item. Si ſine charitate[f] a deo creatus eſt, eius ſimilitudinem in creatione ſui nequaq̄ accepit[g].

Item. Si ſine charitate creatus eſt, iuſtus et innocens a deo factus non eſt. Creatura nanq; rationis capax et liberi arbitrij, iuſtitie et innocentie ſine charitate particeps eſſe nō poteſt. Colligitur ergo ꝙ Adam anteq̄ peccaret charitatem habuit, ſine qua iuſtus et innocens eſſe non potuit.

Unde Auguſtinꝰ in Geneſi ad literam.

Quomodo renouari dicimur ſi nō recipimus qđ ꝑdidit primꝰ hō? Hoc plane recepimus: quia iuſtitiā ex qua in peccatū lapſus eſt. Et paulopoſt. Expoliātes[h] veterem[i] hoiem: induite[k] nouū[l]: q̄ renouatur[m] in cognitiōe fidei ſm imaginē eius[n] qui creauit eum[o]. hanc em̄ imaginē in ſpū mētis impreſſam ꝑdidit Adā per peccatum. Et poſt pauca.

Stola[p] prima illa ipſa iuſtitia eſt vnde lapſus eſt Adam.

Item in homilia. xj.

Princeps vitiorum oīm dum vidit Adam ex limo terre ad imaginem dei factum, pudicitia ornatum, temperātia cōpoſitum, charitate ſplendidū: primos parētes illis donis ac tātis bonis expoliauit pariter ac pemit[q]. Nāq; cum homini abſtuliſſet pudicitiam et cōtinentiam, dominio ſuo eū ſubiugauit. Et paulopoſt. Adam amiſſa tēperātia factus eſt intemperans: ꝑdita charitate[r] malus inuētus eſt.

Item Amb. ad Sabinum.

Quādo adā ſolus[s] erat, nō eſt preuaricatus: quia mens eius adherebat deo.

Item ad eundem.

Primꝰ homo recēs dei opus erat ꝯfabulator[t] aſſiduus, q̄ ſanctorū angelorū cōplātatus erat virtutibus.

Idem in Hexaemeron.

Illa aīa[v] a deo cōpingitur, que habet in ſe virtutum gratiā renitentē ſplendoremq; pietatis. Illa anima bene picta eſt, in qua elucet[x] diuine operationis effigies. Illa anima bene picta eſt, in qua eſt ſplendor glorie, et paterne imago ſubſtantie. ſcđm hanc imaginem que refulget pictura precioſa eſt. ſm hanc

a ¶ Adam ꝟo. Uerba ſunt Gra. vſq; ad illud. c. quō.
b ¶ In extaſi. Scʒ prophetie.
c ¶ Intererat. id eſt facta erat ei reuelatio ⁊ data ſciētia quā angeli habent, ⁊ illi qui ſunt in celeſti curia.
d ¶ Uaticinabat. dicens: hoc nūc os ex oſſibus ⁊c. vnde aplꝰs. Sacramentū magnū hoc eſt in xp̄o et eccl'ia. ex de big. debitū. (Geñ. ij.b.)
e ¶ Habebat. ſed nō ſtatim i ſui creatione.
f ¶ Item ſi ſine charitate. Uideo Grat. nitentē aſſerere ꝙ Adam habuit ex creatione duplicē virtutem. Celebrior autē eſt ſnia ꝙ Adam duplicem habuit ſtatum ante peccatū. (Adam añ peccatū habuit duplicem ſtatū.) in creatiōe ſola naturalia accepit: q̄bus proficere vel mereri nō poterat poſt creationē addita ſūt ei gratuita. Unde dr̄ Aug. Habuit Adam vnde poſſet ſtare, ſed nō vnde poſſet ꝓficere. et hoc in p̄mo ſtatu. Dicit autē Augu. Et illud habuit primꝰ homo, poſſe qđ vellet: ſed nō habuit velle qđ poſſet: quia ⁊ ſi habuiſſet, non peccaſſet. Habuit ergo poſſe qđ vellet bonū, id eſt virtutes in ſcđo ſtatu qn̄ cecidit. vnde dr̄ ſpoliatus gratuitis, ⁊ vulneratus etiam in naturalibꝰ. (Col. iij.b.) Habuit ergo in primo ſtatu innocentiam ſicut puer: ſed charitatem non: vnde nō erat bonꝰ: et ita habuit quo ſtare poſſet: ſed non vnde mereret, cū charitatē nō haberet, ſine qua nemo proficit nec mouetur ad merēdum: ſed in ſcđo ſtatu habuit charitatem ſm quam hec dicta intelliguntur. †

† idē p oīa. p.

g ¶ Accepit. Sed non ſtatim in ſua creatione.

¶ Quomodo renouari. ¶ Caſus. Nō poteſt homo renouari vel reuocari de vetuſtate peccati ad nouitatem in qua fuit primus homo: niſi recipiat iuſtitiā quā perdidit primus homo, et induat nouū hoiem ſm quod dicit aplꝰs. ¶ Imaginem. imaginē dei appellat virtutes quibus homo deum imitat. ¶ Stola. Alludit hiſtorie de prodigo filio: cui ſcʒ pater iuſſit dari primā ſtolā, ſcʒ veſtem charitatis ⁊ iuſtitie quā per peccatū amiſerat. que hiſtoria habet. 𝔷. xxxvij. diſti. ca. legimus. §. hinc etiam. Confabulator. qua fruebatur colloquio angelorum.
h ¶ Expoliantes. Hoc habet in ep'la ad Coloſſenſes.
i ¶ Ueterem. i. habitum pctōꝝ ⁊ vſum ⁊c. cū actibus ſuis. i. vbi nec habitus nec actus pctōꝝ aliq̄ adſit. homo em̄ vetus nihil aliud eſt q̄ vetus vita que eſt in peccato quod cōtraximus ab Adam. (Luce xv.c.)
k ¶ Induite. ſcilʒ habitū virtutis. (Geñ. ij.b.)
l ¶ Nouū hominem. id eſt rationabilem mentem.
m ¶ Qui renouatur. i. magis ⁊ magis creſcit ⁊ acquirit cognitionē dei ⁊ illa renouatio fit ſecundum imaginem eius.
n ¶ Eius. i. imaginem eius in ratione que eſt imago dei. vñ Eſaias. Non creditis niſi intellexeritis in ſpiritu.
o ¶ Qui creauit eum. ſcilʒ nouū hominē in agnitionē ſui ad hoc vt ipſū deū agnoſceret. (Geñ. ij.b.)
p ¶ Stola. Alludit euangelice parabole de prodigo filio. xxxvij. diſtin. capit. legimus. §. hinc etiam.
q Princeps. ¶ Peremit. Id eſt neceſſitate moriēdi aſtrinxit. (Heb. j.e.)
r ¶ Charitate. ſupra. xvj. qōe. ij. viſis. contra.
s ¶ Quādo adā ſolus. arg. ꝓ ſolitudine. xxvij. q. j. nuptie. vij. qōe j. illō. 𝔷. 𝔷. lxxxj. diſtin. in oibꝰ contra ex de ſta. mo. ca. ij. cōtra ex de of. dele. prudentiam. contra. Sol. per. c. xxviij. q. j. ſepe. (Exo. ij.b.)
t Primus. ¶ Confabulator. Id eſt per contemplationem de illo cogitando. †

† Uel dic confabulator ſic angelorum qꝛ eorū colloquio frequēter vtebat.

Illa aīa. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ illa anima depicta eſt que habet gratiam renitentem ſplendore pietatis, ⁊ que in ſe habet effigiem diuine operationis, ⁊ imaginem paterne ſubſtantie. ſed hec oīa per que deſignantur virtutes, amiſit Adam poſtq̄ lapſus fuit. Sequentia tria capi. patent: ſcʒ ſimilē, ſapiens, vt cognouerunt. ¶ Nudi: veſtibus corporalibus.
v ¶ Illa aīa. Hec ꝟba ſunt apl'i in ep'la ad Hebreos.
x ¶ Elucet. Per imitationem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

imaginem[a] ante peccatum depictus fuit Adam: ſed vbi lapſus eſt, depoſuit.

Idem de fuga ſeculi.

Similem dei eſſe eſt habere iuſtitiã, ſapientiã, ⁊ in virtute dei eſſe pfectũ.

Idem de vita beata.

Sapiens[b] nunq̃ȝ inanis eſt, ſȝ ſemper habens in ſe amictũ prudẽtie, qui poteſt dicere: Juſtitiã induebam, veſtiebã iudiciũ. Mẽtis nãq̃ȝ hec ſunt interna velamina: que nemo[c] ali⁹ poteſt auferre, niſi cũ aliquẽ culpa ſua deſpoliat. deniq̃ȝ ſic ſpoliat⁹ Adam nud⁹[d] inuentus eſt.

Idẽ in lib. de Jſaac ⁊ aĩa.

Sed nec Adã p̃m⁹[e] homo nudus erat, quẽ innocentia veſtiebat.

Idem in libro de paradiſo.

Vt cognouerunt q꞉ nudi eſſent. Et ante q̃deȝ nudi erãt, ſed non ſine virtutũ tegumento. Opponitur[f] etiã illud qꝺ oĩs[g] clamat authoritas: Si ſic permanſiſſet vt erat ante peccatum, eſſet trãſlat⁹ in gl'ĩã quã habituri ſunt ſancti. Sȝ nemo adult⁹ ſine charitate intrat, charitatem ergo habebat. Itẽ opponit̃ de Moyſe cui⁹ fidem apoſtol⁹ in epiſtola ſua ad Hebreos commẽdans dignis preconijs eius merita predicauit, duȝ ſe negauit eſſe filiũ filie[h] Pharaonis: malens affligi cũ fratrib⁹, q̃ȝ perfrui iucunditate tẽporalis palatij: dũ fratri cõpatiens, Egyptiũ ſabulo obruit: dũ verit⁹ animoſitatem regis, Egyptũ reliquit[i] dum diuino vallat⁹ auxilio, regis furorem cõtempſit, atq̃ȝ in virtute ſignorum populum de Egypto eduxit. que oĩa quibus laudibus ſunt efferẽda, ſi tunc charitas in eo non erat: cũ nõ habeat aliquid viriditatis in ſe ram⁹ boni operis, niſi procedat ex radice charitatis? Quomodo autẽ charitatẽ nõ habebat, cui dñs facie ad faciem loquebat̃, ſicut homo ſolet loq̃ cũ amico ſuo? Quomodo charitatẽ nõ habebat q̃ pro poplo ſupplicãs dicebat: Aut dimitte eis noxã hanc, aut me dele de libro[k] tuo? An non ꝓximũ diligebat q̃ pro populo ſe obijciens, illũ ab interitu liberauit? An nõ diligebat deum qui ꝓ eo in vituli cultores deſeuiens ipſius vituli caput in puluerem cõminuit, atq̃ȝ vt in ſeceſſum ꝓijceret̃, aqua mixtũ iſraelitis bibẽdum dedit nonnullos ex ei⁹ cultorib⁹ gladio feriri precipiens, vt popul⁹ cui⁹ erat interit⁹ maior futur⁹ recõciliaret̃ deo? An nõ charitatẽ habebat de cui⁹ ſpiritu dñs accepit: ⁊ ſuper ſeptuaginta[l] ſeniores[m] iſrael prepoſuit? q̃ tamẽ ad aquas ꝯtradictionis de dei potẽtia, ſiue de ei⁹ benignitate dubitans, cũ cetera certa fide promiſiſſet, producturus aquã de petra, diffidenter exerepuit, dicẽs: Nunquid de petra hac potero vobis educere aquam? qꝺ nulli leue videat̃[n]: cum in penã delicti eius ſibi et Aaron a dño dictũ ſit. Q꞉ non exaudiſtis vocẽ meã vt glorificaret̃ me coram filijs iſrael, nõ introducetis populum hũc in terrã quã dedi eis. An charitatẽ nõ habebat Aaron quando fratri coadiutor[o] datus eſt, vt eſſet os ei⁹[p] ad populũ, vt ꝑ eũ ſigna fierent in Egypto? q̃ tamen in cultura vituli poſtea cõſenſum[q] populo adhibuit. An charitatẽ nõ habebat quando ex oĩ multitudine filioꝝ iſrael ſol⁹ a dño elect⁹[r] eſt vt pontificatu ante eũ fungeret̃? Si charitatẽ nõ habebat, bon⁹ non erat: ſi autẽ bonus nõ erat, cur pre ceteris a domino in pontificem elect⁹ eſt? An charitatem non habebat quando pro populo cum thuribulo incendio ſe oppoſuit[ſ], et iram dei placauit? et tamẽ (vt premiſſum eſt) ad aquas contradictionis iram domini aduerſum ſe poſtea prouocauit. Nunquid etiam Dauid charita-

Gen. ij.b. — Heb. xj.e. — Exo. ij.b. — Exo. xxiij.b. — Nũe. xvj.g. — Exo. xxxij.e — Nũe. xj.d. — Nũe. xx.b. — Exo. iiij.d. — Nũe. xxiij. — Nũe. xvj.c. — j. reg. xvj.c.

a Imaginem. i. imitationem.
b Sapiẽs. hec ſunt. ſ. virtutes.
c Que nemo. ẜ. xxxij. q. v. de pudicitia.
d Nud⁹. A virtutibus.
e Sed nec Adam p̃m⁹. Als prius ei. i. in primo ſtatu ſuo.
Et cognouerunt. Opponitur. Caſus. Sicut Gratian⁹ opponit ad id qꝺ dictum eſt. ẜ. in princi. in illo ꝟ. item ſine charitate. vbi dicit̃ ꝙ non habet charitatẽ qui poſtea peccaturus eſt criminal'r, qꝺ oſtendit eſſe falſum exẽplo Ade, Moyſi, ⁊ Aaron, ⁊ Dauid, qui habuerũt charitatẽ, ſicut in litera probatur: tamẽ poſtea amiſſa charitate peccauerunt mortaliter: ita ponitur caſus iſte, lȝ videatur valde ꝓlixus. Vel põt dici ꝙ opponitur contra hoc ꝙ charitas ſemel habita deſeri non poteſt. Si ſic pmãſiſſet. ſ. Adam. qꝺ poſtea dicit. De cui⁹ ſpiritu. ſcȝ ſcientia et gratia faciẽdo eos prudentes. Ad aquas ꝯtradictionis. q꞉ etiam electi deſperauerunt de potentia dei quaſi cõtradicentes promittẽti. Et ad hoc inducit ſequẽ. ca.
f Opponitur. Cõtra id. ſ. ꝙ charitas ſemel habita deſeri nõ põt.
g Oĩs clamat. id eſt nulla negat. nam clamare dicit̃ ex quo non ꝯdicit. arg. ff. de vſufruc. ac. l. j. ꝟ. vlt. vel oĩs qui loquit̃ de hac materia. ſi. j. diſtin. oẽs leges. al's. q̃. q. ij. oẽs leges.
h Filie pharaonis. ſcȝ termuth q̃ Moyſen de fiſcella ſcirpea in q̃ mater illũ expoſuerat, ſuſcipiens, eum nutriri fecit. ⁊ tandeȝ eum adoptauit in filium, vt in apologo inuenitur.
i Reliquit. Et fugiens ꝑ deſertũ in terrã Madian, duxit filiam Jetro, ex qua ſuſcepit duos filios.
k De libro. ſcȝ vite preſentis. vel dic vt. ẜ. xlv. diſtin. diſciplina.
l Septuaginta. Supra. lxxxiiij. diſt. porro.
m Seniores. faciendo eos prudentes ⁊ peritos ad ſimilitudinẽ Moyſi, nõ autẽ de ſpiritu eius aliq̃d ſubtrahendo vt ſciret regere populũ cum Moyſes iam ſolus non ſufficeret.
n Videat̃. Scȝ hoc petiñ. xxiij. q. iiij. ꝟ. cũ ſuperna.
o Coadiutor. Cũ Moyſes eſſet aliquantulũ impedite lingue.
p Os eius. Loquẽdo ꝓ Moyſe.
q Conſenſum. l. diſt. ca. ſi poſt ꝟ. econtra.
r Elect⁹. ẜ. xcv. diſt. eſto.
ſ Oppoſuit. Succenſo Chore cũ familia ſua. vij. q. j. deniq̃ȝ.

tem nõ habuit, ſuper quē ſpiritus dñi a die vnctionis directus eſt? An forte diceret̃ directus eſſe ſuper eum, vt extunc gratiã prophetandi [a] haberet nõ vt ex eo gratiã diuine dilectionis acciperet? qđ abſurdũ plane videtur de eo ſentire, de quo dñs ait: Inueni hominē ſm cor meũ. Quomodo etiam charitatē non habebat q̃ querēti animã ſuã pepercit: q̃ orã chlamydis ſue precidit [b]: poſtea cor ſuũ grauiter ꝑcuſſit, clamans. Quē perſequer̃ rex iſrael? canē mortuum, ⁊ culicē viuũ? Quomodo charitatē non habebat q̃ mortē inimici ſui tã grauiſſime tulit? Quomodo charitatē non habebat q̃ aquã de ciſterna bethleē ſuoꝝ periculo ſibi oblatã nõ bibit [c], ſꝫ coram dño libauit? Quomodo charitatē nõ habebat q̃ irriſus a Michol filia Saul eo ꝙ ante arcã dñi citharã et pſalterium percutiens ſaltaſſet, ait: Ludã et vilior [d] fiam in oculis meis. Si charitatē nõ habebat, qua conſcientia ſecutꝰ imprecabat̃ ſibijpſi, dicens: Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Si charitatē non habebat, q̃ temeritate iudicari rogabat, dicens: Judica [e] me deꝰ ſm iuſtitiam meam, ⁊ ſm innocētiam meã ſuper me. Idem Judica me dñe, qm̃ ego in innocentia mea ingreſſus ſum. ⁊ tñ poſt tot innumerabilia diuine ⁊ ſuperne dilectiõis indicia q̃ꝫ grauiter deliquerit, nullus ignorat: q̃ Bethſabee [f] adulteriũ et Urie homicidiũ admiſit cuiꝰ penitētiã ſi ſine charitate dño obtulit: veram cordis contritionē nõ habebat. Quomodo ergo ſacrificiũ cordis ꝯtriti ⁊ ſpũs dño ꝓmittere audebat, dicens. Si voluiſſes ſacrificiũ dediſſem: vtiq̃ꝫ holocauſtis nõ delectaberis. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus ⁊c. Deniq̃ꝫ cũ falſe penitētie nulla a deo promittatur remiſſio quomodo a propheta [g] audire meruit: Dimiſſum eſt tibi peccatum tuum, ſi veram cordis cõtritionē nõ habuit? Euidenter itaq̃ꝫ apparet eum tũc charitatē habuiſſe, ⁊ ex charitate ſacrificium cordis contriti, ⁊ ſpiritꝰ ꝯtribulati dño obtuliſſe. alioquin temerarie poſtulaſſet: Auerte faciē tuã a peccatis meis ⁊c. que in eodē pſalmo continent̃: niſi odiũ mali, ⁊ dilectio boni ad humilitatē penitētie illũ ꝓuocaſſet: de q̃ etiã ſanctꝰ Amb. in lib. de Abrahã ⁊ Iſaac ſcribit, dicēs: Fugerat ſanctꝰ Dauid odia Saul regis, non relinquēs terras, ſed declinans contagia regis immitis ⁊ ſuperbi, q̃ mēs eiꝰ adherebat deo, cui ſine charitate nullꝰ adultꝰ adherere poteſt: ⁊ tamen q̃ꝫ grauiter in populi [h] dinumeratione poſtea deliquerit, ipſiꝰ delicti pena [i] indicauit. Item ſecundum hãc ſententiam [k] qui criminaliter deliquerit, verã peccatorum remiſſionem in baptiſmo conſecutꝰ non eſt: ſiue in annis infantie, ſiue adultus ad baptiſmum acceſſit: quia dei amorem non habuit, ſine quo nemo vnq̃ꝫ inuenit gratiam: atq̃ꝫ ita ſm heреſim Jouiniani ſi vere ex aqua et ſpiritu ſancto quis renatus [l] fuerit vlterius criminaliter peccare non poteſt: vel ſi criminaliter peccat, aqua tantum non ſpiritu probatur eſſe renatus. cuius ſententie illud epiſtole Joannis conſentire videtur: Omnis qui natus eſt ex deo, peccatum nõ facit: quoniam ſemen ipſius manet in eo: et non poteſt peccare, quia ex deo natus eſt. in hoc enim manifeſti ſunt filij dei, ⁊ filij diaboli. Et in fine epiſtole: Omnis qui natus eſt ex deo, non peccat: ſed generatio [m] dei conſeruat eum, ⁊ malignus non tanget eum. Uerũ hec authoritas apoſtoli quantũ illi ſentētie faueat, atq̃ꝫ illa ſecta erroris q̃ꝫtum veritati ſit aduerſa Hieronymus oſtendit ſcribens contra Jouinianum.

Si enim (inquit) oĩs q̃ natus eſt ex deo, non peccat, ⁊ a diabolo tentari non poteſt: quomodo precepit vt ca-

---

Margin: Actu. xiij. d. — j. reg. xxiiij. — ij. reg. xxiij. c. — ij. reg. vj. d. — pſ. vij. — pſ. xxv. — ij. reg. xj. — pſ. l. — ij. reg. xij. d. — pſ. l. — ij. reg. xxiiij. — j. Pa. xxj. a. — j. Joã. iij. b. — j. Joã.

Saul. ꝓphetauit.

Charitatem ſe habere an poſſit aliq̃s cognoſcere.

a ¶ Prohetandi. nõ eſt ſufficiēs ꝓbatio ꝙ charitatem ideo habuerit. nam ⁊ Saul prophetauit: vt. ſ. j. q. j. prophetauit.
b ¶ Precidit. ſ. ij. q. vij. c. plerũq̃ꝫ. §. de his.
c ¶ Non bibit. ſ. di. xij. delitie.
d ¶ Et vilior. i. humilior.
e ¶ Judica me. ſm iuſtitiam. ergo ſciebat ſe charitatē habere, ⁊ bene põt ex reuelatione, aliter non crederem. vnde Apoſtolus: Nihil mihi conſciꝰ ſum ⁊c. ſ. diſtinc. iij. §. adhuc. ꝟſic. non enim.
f ¶ Bethſabee. ſ. diſt. l. ca. ſi poſt. §. econtra.
g ¶ A ꝓpheta. ſ. Nathan.
¶ Fugerat ſctũs. ¶ Caſꝰ. Primo ponũtur verba Ambroſij per que probat ꝙ Dauid charitatē habebat cũ fugit a facie Saulis. Poſtea dt Gratianꝰ ꝙ dauid charitatem habebat, et poſtea peccauit in dinumeratione populi. Poſtea dicit ꝙ ſm illam ſententiam que dicit ꝙ charitas non poteſt amitti, ⁊ ꝙ nũq̃ꝫ habuit charitatem qui criminaliter peccat: verã remiſſionē peccatorum in baptiſmo non fuit conſecutꝰ qui poſtea criminaliter peccauit: ſiue fuerit adultus, ſiue infans qui ad baptiſma acceſſit. Et licet huic ſententie Jouiniani videtur alludere quod legitur in epiſtola Joannis. Qui natus ⁊c. ſentētia tamen illa eſt veritati aduerſa: vt oſtēdit Hieronymus i ſequenti capitulo. Et nota ꝙ ſm h. ibi incipiunt verba Gratiani cui ſine charitate. Generatio. i. gratia q̃ꝫtũ. i. q̃ꝫtũcunq̃ꝫ. Hiſtoria autem Dauid habetur. ſ. j. q. iiij. eccleſia. §. item Dauid.
h ¶ Populi. Supra. xxiiij. q. j. nõ aſferamus.
i ¶ Pena. ſ. j. q. iiij. §. itē Dauid.
k ¶ Sententiam. Id eſt opinionem qui aſſerit ꝙ q̃ peccaturus eſt nunq̃ꝫ habuit charitatē: vt in principio huius diſt.
l ¶ Renatꝰ. hoc bene ſoluit magiſter in fine.
m ¶ Sed generatio. i. deus regenerans.

Si enim (inquit) ¶ Caſꝰ. hoc eſt cap. hiero. ſcribentis cõtra Jouinianũ hereticũ: et ꝓtenditur vſq̃ꝫ ad §. ſequentē euidēter. Et pmo opponit Jouiniano ducendo eum ad incõuenienꝰ: ⁊ oſtēdendo ꝙ verba Joan-

ueant ne tētentꝛ, dicens: Filioli mei custodite vos a simulacris. τ in eadem rursus epistola. Si dixerim⁹ q: peccatū[a] nō habem⁹, ipsi nos seducimus, τ veritas in nobis nō est. Si ꝯfiteamur pctā nostra, fidelis est de⁹ τ iust⁹ vt remittat nob̄ peccata nostra, τ mūdet nos ab oi iniqtate. si autē dixerim⁹ q: nō peccauim⁹, mendacē[b] facimus eū, τ ꝟbū ei⁹[c] in nobis non est. Existimo q beat⁹ Joānes baptizat⁹[d] ad baptizatos scripserit, τ q omne pctm̄ ex diabolo[e] sit. Ille peccatorē se confitetꝛ, τ sperat remissionē post baptisma peccatorū. Et Jouinian⁹ meus dicit: Ne tangas me, qm̄ mūdus sum. Quid igitꝛ? ꝯtraria sibi apl's loquitꝛ? minime[f] in eodem quippe loco cur hoc dixerit, statim edisserit: Filioli mei, hec scribo vobis vt non peccetis[g]: sed si q̄s peccauerit aduocatū habem⁹ apd̄ patrē Jesum christū iustū: † τ ipse est ꝓ peccatꝭ nr̄is ꝓpitiatio nō ꝓ nostris autē tm̄, sꝫ etiā ꝓ toti⁹ mūdi[h]. Et in hoc scim⁹ q: cognouimus[i] eū si mādata eius obseruauerim⁹. Qui dicit se deū nosse, τ mandata ei⁹ non custodit: mendax est, τ in eo veritas nō est. q̇ autē seruat ꝟbū eius, vere in hoc perfecta dei charitas est. In hoc scim⁹ quoniā in ipso sum⁹. q̇ dicit in ipso se manere, dꝫ sicut ipse ambulauit, et ipse ambulare. ꝓpterea inquit. Scribo vobis filioli mei ois q̇ nat⁹ est ex deo, non peccat. ideo dico vobis vt nō peccetis[k], τ tādiu sciatis vos in generatione dn̄i ꝑmanere, q̄diu non peccaueritis[l]: immo[m] q̇ in generatione dn̄i ꝑseuerāt, peccare nō possunt[n]: quee m̄ cōicatio est lucis ad tenebras? Christi ad belial? quoniā sicut dies et nox misceri nequeunt, sic iustitia et iniquitas peccatum et bona opera, christ⁹ τ antichristus. Si susceperim⁹ christū in hospitio pectoris nostri illico fugamus diabolum. si pecca-

---

nis intelligēda sunt per cōparationē. Hug. Igitur casum istius ca. sic ponit. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima ostendit Hiero. q illa authoritas Joannis: omnis qui natus est ex deo, non peccat: non ita intelligenda est q postq̄ aliquis recepit gratiam, et habuit charitatem, peccare non possit (j.Joā. r.d.) si enim sic intelligeretur, iam contradiceret sibi Joannes, qui baptizat⁹ (j.Joā. j.d.) dicebat baptizatꝭ. Si dixerim⁹ q peccatum non habemus, ipsi nos seducim⁹. Est ergo sic intelligēda illa authoritas. Qui nat⁹ est ex deo. i. qui recipit gratiam dei, non peccat, donec perseuerat i ea. In scda parte ꝓcedit circa eadem verba Joannis, τ authoritate Job τ Pauli, τ exemplo Petri probat q quilibet potest peccare, et inducit etiā authoritatē Jacobi per quā probat q boni possūt peccare. In tertia parte illud idē ostendit exemplo David, Salomonis, et Jesu filij Josedech, τ quorūdam alioꝝ qui peccauerunt mortaliter, licet primo haberēt charitatem, qd etiā in angelis contigit. Secunda pars ibi, τ beat⁹ Job. Tertia ibi: David electus. Ille scꝫ Joannis aduersarius, scꝫ Jouinianus. Nihil, scꝫ peccati. Peccatū fecit. i. hostiā pro peccato, vel similitudinem peccati, q: similis fuit peccatoribus. Soluit. s. Paulus. Revera. verba Hieronymi. Non est volētis. s. ipsum currere. Ad calcē. i. finē vel perfectionē. Nouā imperitie factionē. i. nouā τ perniciosam adinuentionē. similiter verba sunt Hieronymi. In lumbis, quātū ad viros. Super vmbilicū, quātum ad mulieres. Partitionē. i. disputationem quam cum Jouiniano habebat.

(j.Joā. ij.a.)

(† Adde Albe. de rof. i li.c. de suffra. i q an of: sciū ad no.d in redinio sclictū t meri: torium, vbi ostē dit sal: uatorez tīm se: pō vsuz fuisse officio aduoca tionis. τ ibidez dicit thierrij in pmis postil.)

¶ Sicē. Primo opponit Jouiniano ducēdo eum ad inconueniens, tādem ostensurus qualiter verba Joannis sunt intelligēda per compositionē. Hu.

¶ Casus. Primo ostēdit Hieronym⁹ q illa authoritas Joānis: Ois qui natus est ex deo, non peccat, non ita intelligenda est, q postq̄ aliquis recepit gratiā, et habuit charitatē, peccare non possit si enim sic intelligeretur: ergo contradiceret sibi Joānes qui baptizatus dicebat baptizatis, si diximus q peccatū non habemus, ipsi nos seducimus. Intelligenda est ergo sic illa authoritas qui natus est ex deo. i. qui recepit gratiā dei, non peccat, scꝫ donec perseuerat in ea. Secundo ꝓcedit circa ea verba Joānis, τ authoritatē Joānis τ Pauli ꝓbātium q quilibet peccare potest, inducit etiā authoritatem Jacobi, et probat etiā q boni peccare possint. vltimo ostēdit illud idem exēplo David, Salomonis, τ Jesu filij Josedech, qui peccauerunt mortaliter, licet primo haberēt charitatem: quod etiam in angelis contigit.

a ¶ Peccatū. Saltē veniale. τ alibi: Cū oia feceritis, dicite, q: inutiles serui sum⁹, et Grego. Ue iusto si remota misericordia a deo iudicetꝛ. arg. s̄. dist. j. quē penitet. (Serui inutiles sumus.)

b ¶ Mendacem. Ipse em̄ dixit omnem hominē peccatorē cum dixit per prophetam: Omnis homo mendax. τ Paul⁹ in epistola ad Romanos: Est autem de⁹ verax, omnis autē homo mendax.

c ¶ Et verbū ei⁹. scꝫ Christi, q̇ ꝟitas est: vt. j. e. c. versi. q̇ dicit.

d ¶ Baptizatus. Similiter τ de alijs apostolis dicēdum q fuerint baptizati. ar. de ꝯse. di. iiij. ca. quando, τ cap. si eos. (ij. cor. vj. c.)

e ¶ Ex diabolo. Saltem per imitationē, nō per suggestionem: q ipse scꝫ sit author ois peccati mortalis, cum multa interius eo ignorāte cōmittantur mortalia. vnde Augustin⁹: Diabol⁹ nō est immissor malarū cogitationū, sꝫ incēsor. xxvj. q. iiij. c. vlti. Uel dicitꝛ hoc habito respectu ad initiū pmi peccati: qd eo suggerēte factū est, τ vnde omne peccatū ꝓpagatū est. hoc nisi sic exponeres, contradiceret illud Psalmiste. Ab occultis meis τc. Et illud: Incensa igni τ suffossa τc. j. eo. ca. versi. quāq̄. (Diabol⁹ an sit author ois peccati.)

f ¶ Minime. Quoniā in diuina pagina cōtrarietas vera non inuenitur. xxiij. q. v. quid ergo. xxviij. q. j. sic em̄. s̄. e. dist. j. periculose.

g ¶ Non peccetis. dicēdo scꝫ: non peccauimus.

h ¶ Toti⁹ mūdi. Etiā infideliū, q: eccl'ia bene orat ꝓ infidelib⁹. arg. s̄. e. di. in. c. charitas est. ꝟsi. itē ꝓximos. non tamē ꝓ iam mortuis. xiij. q. ij. nō existimem⁹. (Eccl'ia ꝓ infidelibus orat.)

i ¶ Cognouimus. i. dileximus.

k ¶ Nō peccetis. Mortal'r. al's cōtrariū esset ei qd dixit. s̄. si dixerim⁹ q: peccatum τc.

l ¶ Peccaueritꝭ. Hactenus sunt verba Joānis que sequuntur, sunt verba Hieronymi.

m ¶ Immo. Hic aperit Hieronym⁹ qualiter verba siue dicta Joannis sunt intelligēda per cumpositionē. s. vt qdiu moriatꝛ in sanctitate percepta τ generatione dei, qd peccet mortaliter, est impossibile.

n ¶ Non possunt. coniunctim intellige. s. permanentes in charitate. xxxij. q. j. cū renunciatꝛ. s̄. dist. l. ꝯsiderandū.

a ¶ Januā. dicit Augu. ꝙ ille due ſunt porte quibꝰ intrat diabolus, ſcʒ cupiditas ⁊ timor. per eaſdem ecōtrario intrat deus. iſti ſunt aperiende, illi claudende. j. diſt. vij. ca. ij. ⁊ iij.

b ¶ Unde Dauid. Iſtud non continuatur proximo, ſʒ ſuperiori. ſi ſuſcepimus ⁊c̄.

Diabolus intrat in hoies ꝑ duas portas.

c ¶ Mendax. ſaltem opere. xj. q. iij. exiſtimāt. xxij. q. v. cauete.

ps. l.

d ¶ Uia. In exēplo via nō errans. Additio. Uel dic, via ꝑ quā itur. h.

j. Joā. ij. a.

e ¶ Ueritas. In ꝓmiſſo veritas nō fallens. †

† Ul' dic veritas ad quā itur. h. Uel dic via, ſcʒ imitātibꝰ me, ꝟitas diligētibꝰ me, vita vſq̃ i fi nē ꝑſeuerātibꝰ i me. ſm h.

f ¶ Uita. In premio vita non moriens.

g ¶ Peccatū eſt. Magis q̃ ſi neſciret, non ideo tñ excuſaret̃. xxiij. q. iiij. ea vindicta.

h ¶ Sic et fides. s. j. q. j. fertur. ⁊ c. ſicut vrgeri.

i ¶ Noſſe. s. xxiij. q. v. didicimꝰ.

k ¶ Demones. cū credere bonum ſit opus. ⁊ collige contra multorum opinionem diabolum bonū operari. Unde in ep̄la ad Corinthios ibi: Alij diſcretio ſpirituū. vbi dicitur ꝙ ⁊ diabolus agit bona ſeductore. s. j. diſtin. poteſt.

Diabolus bonū operatur.

j. Pe. ij. d.

l ¶ Credant. Fide. ſed qꝛ non diligunt, fide illa non merentur.

¶ Eligat. § Hec ē quarta pars diſtinctionis in q̃ probat per ſex authoritates ꝙ nullꝰ eſt ſine peccato, nec infās vnīꝰ diei, ⁊ hoc probat p̄mo per Jacobum. Scdo ꝑ Dauid. Tertio ꝑ Job. Quarto ꝑ Joānē. Quīto per Petrū. Sexto per Paulū. Jo. de fan.

ij. cor. v.

Jaco. iij. a.

puer. xx. b.

m ¶ Sinautē. ſupple non manet.

ps. l.

n ¶ Peccatum. i. hoſtiam pro peccato. nā antiqui peccata dicebant ſacrificia pro peccatis. Uel peccatum id eſt chriſtum habentem ſimilitudinem carnis peccati, id eſt mortalem, ⁊ ſimilem carni peccatrici. Uel peccatū, id eſt peccatorum puniri pena.

n ¶ Peccatū. al's peccatū fecit ſe deꝰ, i. peccati penam pertulit. Unde illud: Peccata noſtra ipſe portauit.

uerimꝰ, ⁊ ꝑ peccati ianuā[a] ingreſſus fuerit diabolꝰ, ꝓtinus Chriſtꝰ recedit. Unde Dauid[b] poſt pct̄m: Redde mihi (ait) letitiā ſalutaris tui, ſcʒ quā peccando amiſerat. Qui dicit ſe deū noſſe, ⁊ mādata eiꝰ non cuſtodit: mēdax[c] eſt, ⁊ in eo veritas nō eſt. Chriſtꝰ veritas appellat̃, immo eſt. Ego ſum (inquit) via[d] veritas[e] ⁊ vita[f]. Fruſtra in eo nobis applaudimꝰ, cuꝰ mādata nō facimꝰ. Scienti bonū ⁊ nō faciēti illō, pct̄m[g] eſt illi. Quomodo em̄ corpꝰ ſine ſpū mortuū eſt, ſic[h] ⁊ fides ſine opibꝰ mortua eſt. Nec grāde putemꝰ vnū deū noſſe[i] cū et demones[k] credant[l], et contremiſcāt. Qui dicit ſe in ipſo manere, dʒ ſicut ⁊ ipſe ambulauit, et ipſe ambulare. Eligat aduerſarius e duobꝰ quod vult, optionē damꝰ: manet ī chriſto an non manet: ſi manet, ita ergo ambulet vt chriſtꝰ. ſi nautē[m] temerariū eſt ſilitudinē ꝟtutū dñi polliceri. Nō manet ī chriſto, qꝛ nō ingredit̃ vt chriſtꝰ: ille peccatū nō fecit, nec inuētꝰ eſt dolꝰ in ore eiꝰ: q̇ cū malediceretur, nō maledixit: et tanq̃ agnꝰ corā tōdēte ſe, ſic nō aperuit os ſuū: ad quē venit princeps mūdi huiꝰ, ⁊ inuenit nihil in eo. q̇ cū pct̄m nō feciſſet, pro nobis ipſum pct̄m[n] ſe fecit deꝰ, id eſt penā peccati ꝑtulit. nos autē iuxta epiſtolam[o] Jacobi: Multa peccamus oēs, ⁊ nemo mundꝰ a peccat̄, nec infansꝰ[p] ſi vnīꝰ q̇dem diei fuerit vita eius. Quis em̄ gl'iabit̃ caſtū ſe hr̄e cor, aut q̇s cōfidet ſe mūdū eſſe a peccat̄: teneműrq̃ rei ī ſimilitudinē ꝑuaricatiōis Ade. Uñ et Dauid: Ecce em̄ (ait) in iniq̇tatibꝰ ꝯceptꝰ ſum: ⁊ in delictis peperit me mater mea. ¶ Et beatꝰ Job: Si fuero iuſtꝰ[q], os meū ipia[r] loquet̃: ⁊ ſi ſine crimine[ſ], prauꝰ inueniar: et ſi purificatꝰ in niue, ⁊ lotꝰ mundis manibꝰ, ſat̄ me ſorde tinxiſti[t], ⁊ execratū eſt veſtimentū[v] meū. Uerūtñ ne penitꝰ deſperemꝰ arbitrātes nos poſt peccata baptiſmi nō poſſe ſaluari, ſtatim hoc ipſum tēperat: Si q̇s peccauerit, aduocatū habemus apō patrē Jeſum chriſtū iuſtū, ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccat̄ nr̄is, nō autē ꝓ nr̄is tm̄, ſʒ etiā ꝓ totiꝰ mūdi. hoc ad credētes poſt baptiſma loquit̃, ⁊ aduocatū ꝓ delict̄ eoꝝ dñm pollicet̃: nec dicit, ſi peccaueritis[x] aduocatū habemꝰ apō patrē Jeſum chriſtū iuſtū, ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccatis veſtr̄, ne eos diceres nō plena fide baptiſma ſecutos: ſed aduocatū (inquit) habemus apud patrē dñm noſtrū Jeſum chriſtū, et ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ peccat̄ noſtr̄ non ſolū ꝓ noſtris aliorūq̃ peccatis, ſed etiā ꝓ totiꝰ mūdi. In toto autē mūdo ⁊ ap̄li ſunt omneſq̃[y] credētes. ex q̇bꝰ liq̇do cōprobatur poſt baptiſma poſſe peccari. Fruſtra em̄ aduocatū habemꝰ apud patrem Jeſuʒ chriſtū, ſi peccari nō poteſt. Petrꝰ apoſtolꝰ ad quē dictū fuerat. Qui lotꝰ eſt, non eſt neceſſe vt iterū lauet. ⁊: Tu es petrꝰ, ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meam. ab ancilla perterritꝰ negat. Et ipſe dñs: Simon, ecce (inquit) ſatanas poſtulauit vos vt cribraret[z] quaſi triticū, ego autē rogaui ꝓ te, ne deficeret[a] fides tua. et j. Si non peccamus poſt baptiſma, cur nobis poſcimus vt pctā dimittat: q̃ in baptiſmate

o ¶ Epiſtolā. In tertio capitulo.

Job ix.

p ¶ Nec infans. j. e. diſ. iij. c. adhuc inſtant.

Ibidē.

q ¶ Si fuero iuſtus. i. ſi dixero me eſſe iuſtum. i. ſine peccato.

r ¶ Impia. vt em̄ dicit ſcriptura, ꝑfectꝰ eſt vir qui in lingua nō offendit. Additio. Ideo lingua noſtra circūcidenda eſt: qꝛ dicit Salomon in puer. In manibꝰ lingue vita et mors. vnde eſt circūcidēda per cultellū diſcretionis. Archi.

j. Joā. ij. a.

ſ ¶ Et ſi ſine crimine. i. ſi dixero me ſine crimine ⁊c̄.

t ¶ Tinxiſti. i. tingi ꝑmiſiſti ꝑmittēdo me hoc dicere, o tu deus.

v ¶ Ueſtimētū. i. corpꝰ: qō ideo dicit̃ veſtimentū, qꝛ veſtit animam. xxxv. diſt. c. ſexto.

Corpꝰ eſt aīe veſtimētum.

x ¶ Peccauerit̄. Nō excludēdo ſe, ſed ſe eis cōnumerat, ⁊ hoc eſt qō ſequit̃: ſed aduocatū habemus ⁊c̄.

y ¶ Omneſq̃. s. di. xix. ſi romanoꝝ.

z ¶ Ut cribraret. id eſt vt diuerſis penis affligeret, vt eſſetis palea. i. mali, ſed cribrati eſtis ſicut triticū. i. purgati. ſicut ī area recedit palea, ⁊ remanet triticū. vnde illud vt conſecutiuū eſt hic. ſimi. j. q. j. benedictio. et cap. ſequen. B.

Joā. xiij.

Mat. xxvi.

Luc. xxij.

a ¶ Deficeret. ſ. finaliter. Uel loq̇tur ad Petrū in perſona eccleſie, que to-

Eccleſia ta non põt deficere. Vel nõ dicit Petrus cecidiſſe: qꝛ ſtatim ſurrexit. arg. extra de verb. ſig. nam et ego.

a ❡ Aliud. inconueniens eſt. ⁊ hoc probat ſtatim.

b ❡ Pertinet. hoc dicebant heretici.

c ❡ Illuminati. Per baptiſmum et fidem.

n ❡ Rideant. id eſt derideant nos.

o ❡ Loquimur. Dure ſcilicet terrẽdo et increpando: quaſi dicat, non diximus hoc putando vos eſſe tales, ſcilicet ſpinis plenos: ſed timentes ne tales efficiamini terremus vos verbis.

lã ſunt dimiſſa: Aliud[a] eſt autem: ſi ad catechumenos hec oratio ptinet[b]. Dimitte nobis debita nr̃a ⁊c. nõ cõuenit fidelibus ⁊ chriſtianis. Paulꝰ vas electionis caſtigat corpus ſuũ et in ſeruitutẽ redigit: ne alijs predicans, ipſe reprobus inueniat. Ad Hebreos quoqꝫ ſcribẽs ait. Impoſſibile eſt enim eos qui ſemel ſũt illuminati[c], et guſtauerũt[d] donũ celeſte, ⁊ participes facti ſunt ſpũſſcti[e], guſtauerũt nihilominꝰ ꝟbũ[f] dei bonũ, virtuteſqꝫ[g] ſeculi futuri, et ꝓlapſi[h] ſunt renouari[i] iterum[k] ad penitẽtiã[l], rurſus crucifigentes ſibimetipſis[m] filium dei, ⁊ oſtentui habentes. Certe eos q̃ illuminati ſunt, ⁊ guſtauerũt donũ celeſte, ⁊ participes facti ſunt ſpiritusſcti, ⁊ guſtauerunt bonum verbum dei: negare nõ poſſumꝰ baptizatos. Si autẽ baptizati peccare nõ poſſunt: quõ nunc dicit apoſtolus, ⁊ prolapſi ſunt? Verũ ne Mõtanꝰ ⁊ Nouatianus hinc rideãt[n], qui contendũt nõ poſſe renouari per penitentiã eos qui crucifixerunt ſibimetipſis filiũ dei, ⁊ oſtẽtui habuerũt: cõſequenter hunc errorẽ ſoluit, et ait: Cõfidimꝰ aũt de vobis dilectiſſimi meliora, ⁊ viciniora ſaluti, tametſi ita loquimur[o]. non enim iniuſtus[p] eſt dñs, vt obliuiſcat operis veſtri et dilectiõis quã oſtẽdiſtis[q] in nomine ipſius[r]: qui miniſtraſtis[s] ſctis ſuis: et nũc miſtratis. Et revera grãdis iniuſtitia dei eſſet: ſi tantũ peccata puniret: et bona opa nõ ſuſciperet. Locutꝰ ſum (inquit apl's) ita: vt vos a peccatis retraherem: et deſperationis[t] metu facerem cautiores. Ceterũ ꝯfido de vobis chariſſimi meliora: et viciniora ſaluti, neqꝫ ei iuſtitie[v] dei eſt: vt obliuiſcat bonoꝝ operũ: et miniſterij quod ꝓpter nomen eius exhibuiſtis et exhibetis[x] in ſanctos et tãtũ meminerit peccatoꝝ. Et paulopoſt. Liberi arbitrij nos condidit deꝰ: nec ad ꝟtutes nec ad vitia neceſſitate trahimur: alioqñ vbi neceſſitas[y] eſt: nec dãnatio nec[z] corona eſt. Sicut i bonis opibꝰ ꝑfectior eſt deꝰ (nõ eſt eñ volẽtis neqꝫ currẽtis: ſꝫ dei miſerentis et adiuuãtis: vt peruenire valeamus ad[a] calcẽ) ſic in malis atqꝫ pctis ſemina nr̃a ſunt incẽtiua[b] et perfectio diaboli. Cũ viderit nos ſup fũdamentũ xp̃i edificaſſe fenũ[c], ligna, ſtipulã: tũc ſupponit icẽdiũ[d].

d ❡ Et guſtauerunt. Id eſt remiſſionẽ peccatorum, quaſi guſtum ſuauem perceperũt in baptiſmo. (Mat. vj. b.)

e ❡ Spirituſſancti. Id eſt diuerſorum bonorũ ſpirituſſancti, de quibꝰ exponitur. xxx. q. j. peruenit. (j. Cor. xij. b. — ad he. vj. a.)

f ❡ Verbũ. id eſt euangelicã doctrinam.

g ❡ Virtuteſqꝫ. i. immortalitatem et impaſſibilitatẽ futuram iam ſpe guſtauerunt.

h ❡ Et prolapſi. grauit peccãdo.

i ❡ Renouari. p baptiſmũ, non per penitẽtiam: negat iterationem baptiſmi, ſed non negat pniaꝫ, quia impoſſibile eſt, natos, ad penitẽtiam, qui ſemel hoc acceperũt rurſus renouari, id eſt baptizari. renouari enim eſt nouum fieri. nouum autẽ facere lauari eſt. extra de regu. iur. c. oĩs res.

k ❡ Iterum. Renouari ad recuperandum iuſtitiã. et eos dico ſi baptizentur. (Ibidẽ)

l ❡ Ad penitentiam. i. nomine penitentie: quaſi dicat, nõ poteſt quis rebaptizari vt ſic veram agat pniam: ⁊ ſi fecerit, rurſus crucifiget Chriſtũ quãtũ in ipſo eſt. baptiſmus eñ chriſti paſſionẽ ſignificat. ſ. de cõſec. diſtin. iiij. proprie. Vel ideo dicit rurſus crucifigentes chriſtũ: qꝛ ſicut impoſſibile eſt ꝙ rurſus crucifigatur, ita impoſſibile eſt ꝙ rurſus baptizetur in penitẽtia. Vel dic vt in glo. quantum. (Baptiſmꝰ paſſionem chr̃i ſignificat.)

m ❡ Sibimetipſis. id eſt quantũ ad ſeipſos: quia mors Chriſti vnum baptiſma cõſecrauit: quod ſufficit ad omnia peccata delenda, ſicut et illa mors ſufficit ad oĩa peccata tollẽda. qui vero iterat baptiſmum quaſi illa mors vna et vnum ex ea non ſufficiat: iterat baptiſma et mortem Chriſti quantũ in ſe eſt: vel iterandã inſinuat: vt ex ea iterata fiat remiſſio peccati: quod eſt impoſſibile. ſicut enim impoſſibile eſt iterum Chriſtum crucifigi: ita ⁊ ſecundo per baptiſmum aliquem mori peccatis. (Mors chr̃i ſufficit ad oĩa peccata delenda.)

p ❡ Iniuſtꝰ. quaſi dicat, ideo confido de vobis ꝙ olim bona multa operati eſtis, pro quibꝰ ſi penitueritis de malis, benefaciet vobis deus. et hoc eſt, nõ eſt ⁊c. vt. ſ. ea. diſ. §. hoc itaqꝫ. ca. non eſt.

q ❡ Oſtendiſtis. i. ex quo primo bona feciſtis opera.

r ❡ Ipſiꝰ. Id eſt ad honorẽ dei. ⁊ recte dixi operis: qꝛ miniſtraſtis ⁊c. h.

ſ ❡ Miniſtraſtis. hic argu. ꝙ de bonis loquitur poſt peccatum exhibitis.

t ❡ Deſperationis. Quaſi dicat, nolo vos deſperare de venia, ſed ita locutꝰ ſum, vt metu deſperatiõis (q̃ plerumqꝫ retrahit a peccato) vos facerem cautiores. (metus deſperationis plerũqꝫ retrahit a pctõ.)

v ❡ Iuſtitie. Qꝛ non eſt tam crudelis deꝰ ⁊c. ſ. e. diſt. non eſt.

x ❡ Exhibetis. hic arg. ꝙ loqt de bonis exhibitis poſt peccatum. (Rom. ix. c.)

y ❡ Neceſſitas. Arg. ꝙ ſpado non meretur continendo, nec paup parce viuẽdo, cum ex neceſſitate hoc faciat. xxxiij. qõne. v. tunc ſaluabitur. ſ. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſor. (j. Cor. iij. c. — Paup parce viuẽdo nõ meretur.)

z ❡ Nec corona. Si deus ad partem nos tantum cogeret vnam, tunc nihil afferret gratia vel meritum. xxiij. q. vj. §. vlti. verſus principium.

a ❡ Ad calcem. Id eſt premium bonorũ operum, vel ad vitam eternam. Vel calcem, id eſt finem: quia extrema pars hominis eſt calx. (Calx q̃liter ſumitur.)

b ❡ Incentiua. Id eſt ſeminaria. argu. xv. queſt. j. non eſt. quia de corde prodeunt male cogitationes quas diabolus ad conſenſum ⁊ opus perducit: vt. ſ. eo. inter hec ſciendum. ⁊. c. ſicut.

c ❡ Edificaſſe fenum, ligna, ſtipulam. venialia. ſcilicet leuia, grauia, grauiſſima: vt. xxv. diſtinctio. ca. vnum. §. criminis.

d ❡ Incendium. delectationis conſenſus et operis.

a ¶ Secura. Non enim eſt quis tam perfectus quin cadere poſſit: et hoc etiam oſtendit dicens. Sedet ꝛc.

b ¶ In occultis. id eſt in ambiguis. vnde non facile intelligitur quid ſit appetendum, vel quid non.

Eccl'. xxviij. a. c ¶ Fili accedēs. ex de renun. niſi.

d ¶ Idem. i. eandem ſententiam: nō idem nominatiue, ſcilȝ ꝙ poſt baptiſmum poſſit quis

Eccl'. ij. a. peccare, vel ꝙ non poſſit.

Jaco. j. d. e ¶ Conſiderat vultum. Non rem ſed vmbram ſolaȝ videns.

f ¶ Reus. Hoc exponit. j. diſt. v. c. conſideret.

g ¶ Sine peccato, ſaltē originali.

h ¶ Omnia. Id eſt omnes hoies.

i ¶ De tentatione.

Jaco. ij. b. Non ꝙ non tententur: ſed ne tētationi ſuccūbāt: vel

Joan. viij. a. ſi ſuccumbat, eos liberat ꝛ releuat.

k ¶ Hi ſunt. Falſi doctores.

l ¶ Fontes. Nō

ij. Pe. ij. b. lauantes, ſed coinquinantes. ȝ. ij. q.

Ibidē vij. ſecuti ſunt.

m ¶ Et nebule. Demonū. et dicūt nebule: quaſi alios obſcurātes. xxxvij diſt. §. vlti.

n ¶ Superbia. i. ſupba vanitate lo-

ij. Pe. ij. b. quentes.

o ¶ Pelliciunt. i. alliciūt et decipiūt. Unde Aug. ſuper epiſtolam ſecundā

Pellices vñ dñr. Petri. Pellices dicūtur meretrices: a pollutione, vel a pellis formoſitate qua incautos alliciunt et decipiunt.

Eſaie xxij. d. Pelliciūt ergo heretici animas inſtabiles variorū do-

j. Cor. xv. d. gmatum erroneis ſectis: quaſi cōſtupantes luxib⁹ ſubdendo.

p ¶ Effugerant. Id eſt receſſerant

Edificem⁹ ꝙ aurū ꝛ argētū, lapides p̄cioſos, ꝛ tētare nō audebit queꝙ̄. ſȝ in hoc nō ſit ſecura[a] et certa poſſeſſio. Sedet quippe leo in iſidijs in occultis[b], vt interficiat innocentem: ꝛ vaſa figuli ꝓbat fornax hoies autē iuſtos tentatio tribulatiōis. et i alio loco ſcribit: Fili accedēs[c] ad ſeruitutē dei ꝑpara te ad tētationē. Rurſ⁹ idē[d] Jacob⁹ ait: Eſtote factores v̄bi, ꝛ nō auditores tantū. Si q̄s eſt auditor v̄bi ꝛ nō factor, iſte ſīlis eſt viro q̄ cōſiderat[e] vultum natiuitatis ſue in ſpeculo. ꝯſiderauit illū, ꝛ recedēs, ſtatim oblitus eſt qualis fuit. Fruſtra monuit vt iungerent opera fidei, ſi poſt baptiſma peccare non poterāt. Qui totā (inq̄t) legē ſuauerit, ꝛ peccauerit in vno: fact⁹ eſt reus[f] oīm. Quis veſtrū ſine peccato[g] eſt? Cōcluſit de⁹ oīa[h] ſub delicto: vt oibus miſereat̃. Petrus q̄ꝙ̄ inq̄t: Nouit de⁹ pios de tētatione[i] eripere. ꝛ de falſis doctoribus. Hi ſunt[k] fontes[l] ſine aqua: et nebule[m] turbinib⁹ exagitate: q̄b⁹ caligo tenebrarū reſeruat̃. Supbia[n] em̄ vanitatis loquētes pelliciūt[o] i deſiderijs carnis luxurie eos qui paululū effugerant[p], ꝛ ad errores reuerſi ſunt. Nōne tibi videt̃ pinxiſſe[q] ſermo apl'icus nouā ip̄eritie factionem[r]? Aperiūt em̄ quaſi fontes ſciētie: quia cum aquā nō habeāt doctrinarū, promittunt imbrē velut nubes ꝓphetice, ad q̄s[s] perueniat veritas dei: et turbinibus[t] exagitātur demonum atq̄ꝫ vitiorū. loquunt̃ grandia, et totus ſermo eorū ſupbia eſt (immūdus[v] eſt aūt apud dñm oīs qui exaltat cor ſuū) vt qui paululum[x] refugerāt a pctis, ad ſuū reuertātur errorem: et ſuadent in luxuria ciborū, carniſq̄ꝫ delicijs. Quis em̄ non libēter audiat, Mādūcemus et bibamus, ꝛ in eternū regnabimus? Et ſapiētes ꝛ prudētes prauos vocāt[y]: eos v̄o q̄ dulces ſunt in ſermonib⁹ plus audiunt. Joānes apl's, immo in Joanne ſaluator ſcribēs[z] angelo eccl'ie Epheſi: Scio (inquit) opa tua, ꝛ laborē ꝛ patiētiā tuā: ꝛ que ſuſtinuiſti ꝓpter nomē meū, ꝛ nō defeciſti[ꝛ]: ſed habeo[a] aduerſum te pauca, ꝙ charitatē tuam primā reliquiſti. memor[b] eſto vnde cecideris, ꝛ age pniaȝ: ꝛ prima[c] opa tua fac. Sin autem, venio[d] tibi, ꝛ mouebo candelabrū[e] tuū de loco ſuo, niſi penitētiā egeris. Similit̃ ceteras eccleſias, ſmyrnā, pergamū, thyatiraȝ, ſardos, philadelphiam, laodiciam ad pniam ꝓuocat: et niſi reuertantur ad opera priſtina cōminat̃: et in ſardis paucos hr̄e ſe dicit qui nō coinquinauerūt[f] veſtimēta ſua: et ambulaturi[g] ſunt cum eo in albis: q2 digni ſunt. Cui autē[h] ſcribit: Memento vnde cecideris: et ecce miſſurus eſt ex vobis diabolus in carcerē vt tētemini: et ſcio vbi[i] habitas: vbi ſedes eſt ſatane: et in mēte habe qualiter acceperis ꝛ audierꝭ: ꝛ ſerua, ꝛ penitētiā age: et reliqua. Utiq̄ꝫ ei dicit qui credidit, et baptizatus fuit, ꝛ ſtans quondā ꝛ corruit per delictū. Paulliſper de veteri teſtamēto exēpla diſtulerā, quia ſolent[k] vbicūq̄ꝫ contra eos[l] faciunt dicere: Lex et prophete vſq̄ꝫ[m] ad Joannem prophetauerunt. Ceterum quis ignorat ſub alia diſpēſatione dei oēs retro ſanctos eiuſdem fuiſſe meriti: cuius nunc chriſtiani ſunt? Quomō ante Abraham[n] placuit in cōiugio: ſic nunc virgines placēt in perpetua caſtita

a peccato per penitentiam.

q ¶ Pinxiſſe. i. diſtinxiſſe vel denotaſſe vel deſcripſiſſe.

r ¶ Factionem. i. nouam hereticā inuentionem.

ſ ¶ Ad quas. id eſt quaſi ad eas.

t ¶ Et turbinib⁹. ȝ. h. q. vij. ſecuti.

v ¶ Immūd⁹. interpoſitio eſt: et dȝ ſubiūgi: iō grādia loquunt̃: vt q ꝛc. Apoc. ij. a.

x ¶ Paululum. Cauſam reddidit quare dixit loquūtur grandia.

y ¶ Uocant. Illi qui iſtorum doctrinam recipiunt.

z ¶ Scribens angelo. i. prelato.

ꝛ ¶ Defeciſti. Finaliter, al's contra eſt quod ſequit̃ ꝙ charitatem ꝛc.

a ¶ Sed habeo. hoc corrigēdo dt.

b ¶ Memor. ȝ. diſtin. i. dño ſancto.

c ¶ Et prima. id eſt ſīlia primis.

d ¶ Uenio tibi. i. ad detrimētū tuū.

e ¶ Candelabrū. id eſt cathedram, vel ſedem, vel dignitatem. Candelabrum quaſi ſumi.

f ¶ Qui nō coinquinauerūt. i. qui non peccauerunt. Apoc. iij. b.

g ¶ Et ambulaturi. Reſume pauci ſunt qui ꝛc.

h ¶ Cui autem. Suſpenditur conſtructio vſq̄ꝫ illuc: Utiq̄ꝫ.

i ¶ Et ſcio vbi. Scȝ in peccatis.

k ¶ Q2 ſolēt. falſi doctores heretici.

l ¶ Cōtra eos. ſ. falſos doctores.

m ¶ Uſq̄ꝫ ad Joānem. quaſi dicant poſt Joānem non habēt locū. ſed mētiūtur: q2 illud verum eſt in ceremonialibus. Math. xj.

n ¶ Abraham. Ecce alia diſpenſatio olim, alia nunc. quia licet altera diſpenſatio nunc, et altera olim: ta- Gen. xvij.

men quãtũ ad merita hominũ bona vel mala, ⁊ quãtum ad poſſe peccare poſt charitatẽ idem fuit olim qđ nũc, et ideo exẽpla ve. teſta. recte inducere poſſum.

a ¶ Bis. Prima vice in gabaon quando ſacrificiũ deo obtulit, ⁊ deus obtulit ei donũ ſcientie: vt habetur in lib. regum. †alia vice non legit reuelat⁹ ei ſpecialr̃, niſi quã do compoſuit cantica cãticoꝝ. xxxvj. diſt. c. q̃ eccleſiaſticis. §. ecce.

b ¶ Qꝛ amatoꝛ. ꝫ. xxxij. q. iiij. Salomon.

c ¶ Manaſſen. ꝫ. j. q. vij. ſi quis omnem. iſte fuit filius Ezechie.

d ¶ Liber dierũ. Scꝫ Paralipomenon: in quo agitur de cõputatione dierum ⁊ annoꝝ Regum Iſrael.

e ¶ Ab egyptio. Scꝫ pharaone. cũ eñ pharao vellet ire cõtra regẽ Medorum, primo aggreſſus eſt regem adremon, q̃ regnabat tunc in carchamis. deſcendit ergo rex Ioſias Iudee i occurſum ei⁹, prohibens ne trãſitum faceret per iudeam. ⁊ miſit pharao ad eum dicẽs: Quid mihi et tibi rex Iuda? non aduerſuꝫ te venio. ad Euphraten propero miſit me deus ad medos. ſine me ne deus qui mecũ eſt, interficiat te. non acquieuit Ioſias, ſed cum rege Adremon componebat acies ſuas vt dimicaret aduerſus Pharaonẽ et forſitan dum tranſiret a curru in currum qui ſequebatur eum more regio, occiſus eſt a ſagittarijs in campis mageddo.

te. Seruiuit ille legi et tẽpoꝛi ſuo: ſeruiam⁹ ⁊ nos euangelio et tẽpoꝛi noſtro, in quos fines ſeculoꝝ deuenerũt. Dauid electus ſm coꝛ domini, q̃ omnes eius fecerat voluntates, et qui in quodã Pſalmo dixerat. Iudica me domine, qm̃ ego in innocentia mea ingreſſus ſum, ⁊ in deo ſperans non infirmaboꝛ. Proba me dñe, ⁊ ten. me: vꝛe renes me. ⁊ coꝛ meũ. Poſtea tentat⁹ a diabolo, ⁊ poſt peccata penitens loquitur, dicẽs: Miſerere mei deus, ſm magnam miſericoꝛdiã tuã. Magnũ peccatũ magna vult deleri miſericoꝛdia. Salomon amabilis dño, ⁊ cui de⁹ bis[a] fuerat reuelatus: quia amatoꝛ[b] mulierum fuerat, a dei amoꝛe diſceſſit. manaſſen[c] impijſſimum regem poſt captiuitatẽ Babylonicã in priſtinã dignitatem liber[d] dierum reſtitutũ refert: et Ioſias vir ſanctus in campo Mageddo ab Egyptio[e] rege[f] cõfoditur. Ieſus quoqꝫ filius[g] Ioſedech ſacerdos magnus quãq̃ꝫ in typo preceſſerit ſaluatoris, q̃ noſtra peccata poꝛtauit, et alienigenã ſibi ex gẽtib⁹ copulauit eccleſiam: tamẽ ſm literã poſt ſacerdotium ſoꝛdidatus inducit̃, ⁊ ſtat diabol⁹[h] a dextris eius, et candida illi deinceps veſtimenta reddunt̃.

Superfluum eſt de Moyſe et Aaron ſcribere q̃ ad aquã contradictionis offenderunt deũ, et terrã ꝓmiſſionis non intrauerunt: cum beatus Iob angelos[i] quoqꝫ ⁊ omnẽ creaturam peccare poſſe commemoꝛat, dicens: Quid enim nunquid homo mũdus eſt coꝛam deo[k] aut in operibus ſuis ſine macula vir? Si cõtra ſeruos[l] ſuos non credit, ⁊ aduerſ⁹ angelos ſuos prauum quid reperit: quãto[m] magis habitantes in domib⁹ luteis: de quibus[n] enim et nos ex eodem luto ſumus. Tentatio[o] ‡ eſt vita hominis ſup terram. De celo etiam cecidit lucifer, qui mittebat̃[p] ad vniuerſas nationes: et ille qui in paradiſo deliciarum inter[q] duodecim nutrit⁹ eſt lapides, vulneratus a moꝛte dñi[r], ad inferna[ſ] deſcẽdit. Unde ⁊ ſaluatoꝛ in euangelio: Uidebam (inquit) ſatanam, quaſi fulgur de celo cadẽtem. Si altiſſima illa ſublimitas[t] cecidit, quis cadere non poſſit? ſi in celo ruina, quanto magis in terra eſt? Et tamẽ cũ ceciderit lucifer, imo poſt caſuꝫ coluber antiqu⁹: virt⁹ ei⁹ in lũbis[v] eius eſt, ⁊ poteſtas eius ſuper vmbilicũ[x] vẽtris eius. obumbrant̃[y] in eo arboꝛes[z] magne, et doꝛmit iuxta iuncũ[a] ⁊ calamum ⁊ caricẽ. Ipſe eſt rex oĩm que in

m ¶ Quanto. ꝫ. viij. q. j. ſi ergo.
n ¶ De quib⁹. i. de numero quoꝛum. †
o ¶ Tẽtatio eſt vita hois. i. dũ viuit homo tẽtat̃.
p ¶ Qui mittebat̃. i. miſſurus erat minoꝛes angelos ſi ſtetiſſent ſicut modo faciunt angeli boni. h.

† Sub. prauũ q̃d reperit aduerſus habitãtes ⁊c̃. ſm hu.

q ¶ Inter duodecim. Iuxta illud: Ois lapis precioſus operimentum tuũ. i. e. principiũ. ibi tamen non habetur niſi de nouẽ lapidibus. — Iob xv.b.

r ¶ A moꝛte domini. Id eſt ꝑ moꝛtem dñi ‡ qui diabolo mundi poteſtatem ademit. vel amoꝛe dei, quem amiſit. — ‡ Glo. ẽ ſiñs i. l. ſeruo legato. §. j. ff. de leg.

ſ ¶ Ad inferna. Hic dicitur ꝙ moꝛte Chriſti diabol⁹ eſt religatus in inferno, et erit ibi ligatus vſqꝫ ad tempus antichriſti, et tunc ſoluetur, non a penis, ſed a vinculis, vt exerceat vires ſuas in malos. — ‡ Alter tex. hꝫ militia. Diabolus moꝛte xp̃i ẽ in inferno religatus.

t ¶ Sublimitas. id eſt lucifer.

v ¶ In lũbis ei⁹. Quo ad tentationem viroꝛũ in quibus (vt dicitur) ſedes luxurie eſt in lumbis. — Luce x.c.

x ¶ Umbilicum. quo ad tentationẽ feminaruꝫ in quarum vmbilico dicitur eſſe ſedes luxurie. Unde Aug. ſuper eũdem locum, ſemen coitus viris ineſſe lumbis, feminis in vmbilico perhibetur. qꝛ ergo diabolus vtriqꝫ ſexui per luxuriam dominatur, ad viros loquens cõuenienter dixit. Uirtus eius in lumbis ⁊c̃. Propheta etiam ſub ſpecie femine petulantiam Iudee increpans ait: In die oꝛtus tui non eſt preciſus vmbilicus tuus. — Luxurie ſedes vbi eſt. — Iob xl.b.

y ¶ Obumbrantur. Per ipſum.
z ¶ Arboꝛes magne. Id eſt qui magni videtur, vt ſunt hypocrite.
a ¶ Iuxta iuncum. Id eſt hypocritas, qui merito deſignantur per iſta cum exterius aliquid videantur, et interius ſint vani: vt illa. per iuncum enim qui eſt ſine nodo exterius, interius autem ſubſtantia caret, hypocrite deſignantur. Per calamum exterius ſplendentem et fragilẽ, ſed interi⁹ vacuũ deſignantur ſeculares mũ= — Hypocrite ſũt iuncis ſiẽs.

f ¶ Rege. i. Pharaone.
g ¶ Filius Ioſedech. ꝫ. diſt. l. Ieſus.
h ¶ Diabolus. i. vxoꝛ ſua.
i ¶ Angelos. Quo ad naturam eoꝛum, niſi eſſent confirmati per gratiã. vnde Plato in Timeo. Dij deoꝛum quoꝛ opifex paterqꝫ ego, natura quidem diſſolubiles, me autem ſic volente indiſſolubiles. — Plato.
k ¶ Coꝛam deo. i. comparatione dñi. h.
l ¶ Si contra ſeruos. Scꝫ Moyſen ⁊ Aaron, de quibus premiſit h.

dane glorie dediti, ⁊ ei⁹ ſplēdori, q̄ cito trāſeūt. Per caricem creſcentē in locis paluſtrib⁹, ⁊ per manum tāgentis vulnerātem curioſitas tēporalium deſignat, que in affluentia nutritur ⁊ creſcit, ⁊ animum pungit.
a ❡ Que in aq̄s ſunt. i. in fluxu rerū labētium.
b ❡ Nuptiarum. Saturande cauſa libidinis cōtractarum, ſecus ſi cauſa prolis. xxxij. q. iiij. vir cū ꝓpria.
c ❡ Ex precepto dei. Id eſt ſm̄ preceptum, id eſt authoritatem diuine ſcripture. Alij corrigunt hoc et dicūt excepto deo, ⁊ bn̄.
d ❡ Stantium. i. ſtantes timeāt, ne ſcilicet ſimili cadāt ruina.
e ❡ Metus ſit. i. debeat eſſe.
❡ Euidēter ¶ Caſus. Cōcludit Gratianus ex preallegatis charitatē ſemel habitā amitti poſſe, cū quis poſtea criminaliter delinquit. quod non ſolum de operibus charitatis, ſed etiā de ipſa charitate verum eſſe oſtēdit, quod probat exemplo Ade, Moyſi, ⁊ Dauid, adijciens hoc poſſe contingere non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiam circa preſcitos. ad quod inducit ſeque. ca.

Charitas ſemel habita pōt amitti.

f ❡ Euidēter. Ex ꝑlixe allegatis cōcludit Gratianus charitatem ſemel habitā amitti poſſe. quod non ſolum de operibus charitat̄, ſꝫ de ipſa charitate verum oſtendit eſſe, adijciens hoc non ſolum circa predeſtinatos, ſed etiā circa preſcitos poſſe contingere. ad quod authoritatem inducit vſq; ad illum locum, itē illud euangelij. vbi in contrarium authoritates inducit duas, videlicet ꝙ reprobi non

j. cor. xiij. a.

aquis ſunt [a]: vbi ſcꝫ voluptas, et luxuria, ⁊ ꝓpago, ⁊ irritatio nuptiarū [b]. ⁊ .j. Tranſiuim⁹ ad ſecundā partitionē in qua negat eos q̄ tota fide baptiſmum cōſecuti ſunt, deinde poſſe peccare: et docuimus ꝙ excepto [c] deo oīs creatura ſub vitio ſit non ꝙ vniuerſi peccauerint, ſꝫ ꝙ peccare poſſint: et ſimilium ruina ſtātiū [d] met⁹ ſit [e]. ❡ Euidēter [f] itaq; ex premiſſis apparet nonnullos charitatē habere, quā poſtea criminaliter delinquēdo amittunt. Q̄ꝫ ſi quis cōtendat nō de virtute, ſed de virtut̄ opere debere intelligi: deliberet q̄d reſpondeat de innocētia Ade, de iuſtitia Moyſi Dauid ⁊ ceteroꝝ, q̄ plena fide ad baptiſma accedentes, licet poſtea prolapſi ſunt, tamē celeſtia dona deguſtant, et ſpiritusſancti fiunt participes: vt non ſolū ante humanos, verū etiam ante dei oculos ex aqua et ſpiritu ſancto inueniantur renati: qui ſi charitatē dei non haberēt, ante dei oculos aqua tantū regenerarentur, nō ſpiritu ſancto. Opera em̄ ſeu ſacramētorum participatio niſi ex charitate ꝓcedāt apud deū, nec iuſtitiam nec innocentiam preſtant. Si em̄ (inquit apl's) habuero omnem fidem, ita vt montes trāſferā, ⁊ ſi diſtribuero om̄es facultates meas in cibos pauperum, et ſi tradidero corpus meū ita vt ardeam, charitatem autem nō habeam, nihil mihi prodeſt [g]. Sed q: de predeſtinatis ad vitam a nonnullis conceditur ꝙ charitatē amittāt ⁊ amiſſam recuperēt: de reprobis etiam dicendū eſt an ipſi charitatē habeant: qua amiſſa poſtea damnentur.

De his ita ſcribit Aug. in lib. de correctione ⁊ gratia.

Apoſtolus ſciens nonnullos diligere deū, et in eo modo vſq; in finē nō perſeuerare mox [h] addidit, his qui ſm̄ propoſitū vocati ſunt ſancti ⁊c. Idem in eodē. An adhuc iſte nolens corrigi poterit dicere. Quid ego feci: ꝙ non accepi [i] quem non conſtat accepiſſe, et ſua culpa quod acceperat amiſiſſe. Poſſum (inquit) poſſum omnino quando me arguis dicere ꝙ ex bona vita in malam mea voluntate relapſus ſum. adhuc quid ego feci ꝙ non accepi: accepi enim fidem que per dilectionē operatur, ſed in illa vſq; in finem perſeuerantiam non accepi.

In eodem. In bono illos volebant proculdubio manere. erant vtiq; in bono, ſed in eo non permanſerunt. In eodē. Propter huius vtilitatem ſecreti [k] credendum eſt quoſdam de filijs perditionis non accepto dono perſeuerandi vſq; in finem, in fide que per dilectionem operatur, incipere viuere, et poſtea cadere ⁊c. Multa ſimilia [l] de reprobis in euangelio [m] etiam. Qui perſeuerauerit vſq; in finem ⁊c.

In eodē. Iterū homo iſte incipit ⁊c. Idem in eodem.

Mirandū eſt quare de⁹ quibuſdam filijs perditionis det fidem operantē per dilectionem, nec det in ea perſeuerantiam. Item illud [n] euāgelij: Non qui incipit, ſed qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit

Item Gregorius.

Multi bene [o] incipiunt, q̄ in malo vitam finiunt.

habent charitatem, ſed eas de hypocritis intelligendas eſſe probat authoritate Gregorij.
g ❡ Prodeſt. Ad regnū celoꝝ obtinendū: vt diſt. iij. §. penul. ⁊ ca. ſi quis autem.
Apoſtolus. ❡ Caſus. Probat Auguſtinus in hoc ca. per multas authoritates ꝙ multi qui modo habēt charitatem, futuri ſunt mali finaliter. Idem in eodeꝫ verbuꝫ eſt Gratiani ſepe inſertū. Sequens capitu. ſcilicet multi planum eſt.
h ❡ Mox addidit. In epiſtola ad Romanos, vbi dicit: Scimus autē quoniam diligentibus deum om̄ia cooperantur in bonum, his † qui ſecūdum propoſitum vocati ſunt ſancti. ſ. e. talibus.

Rom. viij. c.

h ❡ Mox addidit. Id eſt poſtq̄ⱥ dixerat, ſcimus q̄m dilig. deum ⁊c.
i ❡ Non accepi. Perſeuerātiam in charitate et in bonis operibus.
k ❡ Propter. Secreti. i. ꝓpter ſecretam ‡ hanc diſpoſitionem dei que vtilis eſt. al'as em̄ eſt hic vtilitatem.
l ❡ Similia. Dicit in eodem idem Auguſtinus.
m ❡ In euangelio. Supple ſumit idem Auguſtinus iſta exempla.
Mirandum.
n ❡ Item illud euangelij, non q̄ incipit: quia hec authoritas euangelij ⁊ ſequēs Gregorij videntur innuere ꝙ reprobi futuri charitatē non habeāt, eas ponit Gratianus, ⁊ poſtea ſoluit.
o ❡ Multi. Hic dici poteſt Cepiſti melius q̄ⱥ deſinis, vltima primis Cedunt, diſſimiles hic vir, et ille puer.

Job ij. D.

¶ Non autem. ¶ Caſus. Infert Gratianus ex ſupradicto ca. ꝙ qui non bene incepit charitatem habere non potuit. Poſtea dicit ꝙ illud quod poſtea ſequitur in authoritate Grego. ſcz qui ſeduci ⁊c. non eſt intelligendum generaliter de omnibus reprobis, ſed ſpecialiter de hypocritis: qđ ex verbis eiuſdē Grego. intelligitur.

¶ Illud autem. ¶ Hec eſt. v. pars diſtinc. in qua magiſter loquitur de hypocritis: qui aurum videntur coram populo, ſz coram deo ſtercus, ⁊ hoc probat Grat. per cap. ſeq. Joannes de fan.

a ¶ Qui ſeduci. Hec eſt rota ꝑcurrēs Gratiani. vult enim determinare capitulum Gregorij quod ſtatim ſequitur .ĩ. eo. citius ad hoc.

b ¶ Ut leuiathā. q.d. ſiue per propriā ſuggeſtionez, ſiue per malū hominem et damnatum quem diabolus repleuit malitia, ſiue per ſuggeſtionis miniſtrum.

c ¶ Replet. Triſtitia.

d ¶ Aurum. Pro ſapientia ponit aurum .ĩ. ea. diſt. principium. et ita aliter q̄ hic ſumitur.

e ¶ Ittius. ¶ Caſus. Exponit Grego. in canone iſto illa verba Job ſuper illo, ſub ipſo erunt radij ſolis, et ſternet ſibi aurū quaſi lutum. Primo ergo dicit ꝙ per aurum deſignantur hypocrite: qui quaſi deaurati ſunt, cū in ſuperficie videantur habere virtutes, nec habeant. Secundo dicit ꝙ huiuſmodi hypocriſis detegitur ĩ hac vita quandoq; ante finem: quādoq; in fine, quandoq; nunq̄: et cum detegitur: tunc aurum quaſi lutum ſternitur. Ultimo dicit quam vtilitatē conſequantur predeſtinati ſiue huiuſmodi hypocrite faciāt bona ſiue publice cadant in peccatum. nam per bonam operationem inuitant perſeueraturos ad bonū operandum: per caſum reddūt bonos cautiores.

Non autem bene incipit qui nūq̄ ex charitate aliquid operatur ꝙ ſi ex charitate aliquando aliquid agit, et charitatem aliquando in ipſo neceſſe eſt eſſe.

Illud autem Grego. Qui ſeduci[a] quandoq; non reuerſuri poſſunt ⁊c. nō de omnibus generaliter reprobis, ſed de hypocritis ſpecialiter intelligendum eſt: quod ex verbis eiuſdem euidēter datur intelligi. Cum enim queſtionem ꝓponeret cur miſericors deus iſta fieri permittat, vt leuiathan[b] ſeu nunc per ſuggeſtiones callidas, ſiue tūc per damnatum illū quē replet[c] hominem: vel ſolis ſibi radios, id eſt doctos quoſq; ſapiētesq; ſubijciat: vel aurum[d] hoc eſt viros ſanctitatis claritate fulgētes, quaſi lutū ſibi vitijs coinquinādo ſubſternat: mox in eiuſdē poſitionis ſolutione ſupponit dicēs.

Ittius[e] ad hoc reſpondemus: quia auruz qđ prauis eius ſuaſionibus quaſi lutum ſterni potuit, aurum ante dei oculos nūq̄ fuit. qui enim ſeduci quandoq; non reuerſuri poſſunt, quaſi habitaz ſanctitatem ante oculos hominum videntur amittere[f], ſed eam ante oculos dei nunq̄ habuerunt. Sepe nanq; homo multis occulte peccatis inuoluitur et in vna aliqua virtute magnus videt̃: que ipſa quoq; virtus inaneſcēs deficit: quia dum innoteſcit[g] hominibus, proculdubio laudatur, eiuſq; fauor inhianter appetitur[h]: vnde fit vt ipſa virtus[i] ante dei oculos virtus non ſit, dum abſcondit quod diſplicet deo, et ꝑdit quod placet. que itaq; merita apud deum eſſe poſſunt: quando et mala occulta ſunt, et bona publica? Plerūq; enim (ſicut diximus) latet ſuperbia, et caſtitas innoteſcit. Atq; ideo diu oſtēſa charitas circa finem vite perditur: quia cooperta ſuperbia vſq; in finē incorrecta retinetur. Alius eleemoſynis vacat, propria diſtribuit, ſed tamen multis iniuſtitijs deſeruit, vel forte linguam in detractionibus exercet: ⁊ fit plerumq; vt is qui miſericors fuerat, iuxta vite ſue terminum rapacitatis et crudelitatis ſtimulis inardeſcat: quod valde iuſto dei iudicio agitur vt perdat etiam[k] ante homines vnde hominib9 placuit: quia hoc vnde deo diſplicuit, corrigere nunq̄ curauit[l]. Alius patientie ſtudet, ſed inuidere alijs, et ſeruare malitiam in corde non cauet. fit quandoq; impatiēs: quia diu latuit dolens. Hi itaq; ⁊ ꝑ aliquid[m] aurum ſunt, et per aliquid lutum ſunt. atq; hoc aurum quaſi lutum ſternit̃, quando occultis peccatis exigentibus etiam virtus que publice claruerat, diſſipatur. Sz operepreciū[n] credimus, ſi in his virtutē ſuperni ordinis[o] ſubtilius ꝑpēdamus. Sepe eñ oīpotēs deus occulta quorūdā mala diu tolerat, vt apta eorū bona electorū ſuorum vſibus ꝓfutura diſpēſet. Nā nonnulli mundum nequaq̄ funditus deſerētes, nō ꝑſeueraturi anguſtū iter arripiūt, ſz ad querendam anguſtam[p] viā exemplo[q] ſuo eos qui perſeueraturi ſunt accēdūt. vnde plerūq; cōtingit vt ipm̄ hoc ꝙ bene videntur viuere: nō ſibi, ſed po-

¶ Ipſa quoq; virtus. i. opus virtutis. i. ita fere per totum.

f ¶ Amittere. hec de hypocritis itelligēda ſunt qui videntur deaurati ⁊ fulgidi: et habere virtutes in ſuperficie: cum nec ſunt nec habent: et qui caret vna, caret oībus. diſti. v. c. ſi. et de peni. diſt. v. conſideret.

g ¶ Innoteſcit. i. virtus videtur.

h ¶ Appetit̃. Ab alijs.

i ¶ Uirtus. putatiua.

k ¶ Etiā ante homines. Id eſt in conſpectu hominum.

l ¶ Curauit. Supra. e. diſtinct. ver. item. §. penult. ſm Auguſt.

m ¶ Per aliquid. Id eſt quātum ad aliquid: ſcilz ad bona opera.

n ¶ Operepreciū. Id eſt vtile credimus ſi aperiamus quomodo de iſtis diſponit ad vtilitatem aliorum: ⁊ hoc eſt. ſepe enim ⁊c.

o ¶ Ordinis. Id eſt intellectus tropologici.

p ¶ Auguſtā. arcta eñ eſt via que ducit ad vitā. Unde Uergilius. Facilis deſcenſus auerni. Sed reuocare gradum: ſuperaſq; euadere ad aures: Hoc opus: hic labor eſt: pauci quos equus amauit Jupiter aut ardēs euexit ad ethera virtus Dijs geniti potuere. xij. q. j. omnis etas.

q ¶ Exemplo. Hi ſunt qui ad ſempiternam vitam pro-

Hypocrite videntur deaurati.

.i. que ſunt de gñe bonorum. Pe.

Uia paradiſi ē arcta.

.i. iferni. ab a qđ eſt ſine, et ver veris. ar.

ximoſmēdacio ſuo opitulante dedu= cunt: vt. xxij. qō. ij. primū. Ex hoc er= go collige ex q̄ ſen= ſu illud accipiaꝛ.
a ¶ Articulo. Id eſt impedimento.
b ¶ Lapſum. Fe lix quē faciūt alie= na pericula cautū. ꝫ. xxvij. q. j. c. j. ꝯ. de cōſe. diſt. j. hi duo. Et dicit Seneca: Ruina p̄cedētium ſolet eſſe doctrina ſequentium. facit ad hoc. ꝫ. e. ſi em̄. in fine.
¶ Quod vō. ¶ Ca ſus. Dictuꝫ eſt. ꝫ. ꝟ. cum ergo. in ca. charitas. ꝙ repro= bi nō comedūt pa= nem qui de celo de ſcēdit, neqꝫ bibunt aquā viuam. Nūc Gratianus determinat illud, ⁊ dicit ꝙ non eſt ita intelligendū ꝙ reprobi ſint pe= nitus alieni a cha= ritate: ſed nō ſunt radicati in charita te. Nam ille dici= tur comedere ⁊ bi= bere qui radicem habet in charita= te. Ille deguſtat q̄ ab ea delinquēdo recedit. ad qđ idu= cit authoritateꝫ a= poſtoli. ſicut diabo lus dicitur receſſiſ= ſe a charitate. ⁊ ſic nacta occaſiōe pro bat per multas ra tiones ꝙ diabolus creatus fuit in cha ritate: ſed in ea nō perſeuerauit. Ad quod inducit au= thoritatem Grego rij. negaꝛ, ab Au= guſtino.
c ¶ Quod vero. Soluit Gratianus authoritatē indu= ctam ſupra eadem diſtinct. ꝟ. cum er= go. ca. charitas. ad hoc ꝙ charitas a= mitti non poſſit. et hac occaſione dia= bolum in charita= te eſſe creatū oſtē= dit: et de Luciferi

tius ſolis electis viuant, dum exemplis ſuis ad bene viuēdi ſtudia pſeueraturos alios nō perſeueraturi prouocant. ſepe em̄ quoſdā videmus viam in= gredi, ad locum ꝓpoſitū feſti= nare: quos alij q̄ eūtes cōſpi ciunt ſequūtur, eundēqꝫ pari= ter locum petunt: ſed fit ple= rūqꝫ vt irruente aliquo impli= cationis articulo[a] poſt ſe red= eant qui preibant, ⁊ hi ad locū perueniant q̄ ſequebantur ita nimirum ſunt illi qui nō perſe= uerant, et viam ſanctitatis ar= ripiunt. Idcirco enim virtutis iter nō pſeueraturi inchoant: vt eis qui puenturi ſunt, viam qua gradianꝛ oſtendant: quo rum etiam caſus vtilitate non modica electorū prouectibus ſeruit: quia ipſoꝝ lapſum[b] dū conſpiciūt, de ſuo ſtatu cōtre= miſcūt: ⁊ ruina que illos dam= nat, iſtos humiliat. addiſcunt em̄ in ſupni adiutorij ꝓtectio= ne cōfidere, dum pleroſqꝫ con ſpiciūt de ſuis virtutibꝰ preſu= mētes cecidiſſe. qn̄ ergo viden tur bene agere reprobi, quaſi planū iter electis ſequentibus demonſtrāt. qn̄ vero in lapſuꝫ nequitie corruunt, electis poſt ſe pergētibus quaſi cauēdam ſuperbie foueam oſtendunt.

Q ꝺ vō[c] reprobi negāꝛ[d] com edere panē qui de celo deſcen dit, vel bibere aquā viuam: nō ſic accipiendū eſt vt a charita te penitus credātur alieni, ſed vt in charitate radicem figere nō intelliganꝛ. Aliud eſt enim bibere vel manducare: atqꝫ a= liud deguſtare. Unde[e] in euan gelio de chr̄o legiꝛ: Et cū gu= ſtaſſet noluit bibere. Bibit er= go aquā viuā, ⁊ manducat pa nem qui de celo deſcendit, qui in charitate radicē figit. degu ſtat qui ea aliquatenꝰ cōmuni cat: a qua poſtea delinquendo recedit. de quibus apl's dicit: Impoſſibile eſt eos qui ſemel

illuminati ſunt, ⁊ guſtauerunt donum[f] celeſte, ⁊ poſt hec oīa prolapſi ſunt: rurſus renoua= ri ad pniam[g]. Hinc etiam dia= bolus in veritate[h] ſtetiſſe, non in ea creatꝰ eſſe negaꝛ. fuit em̄ in ꝟitate cōditus: ſꝫ dum de ſe ſupbiēdo p̄ſumpſerat, alienus ab ea factꝰ eſt. In ꝟitate[i] autē quō eſſe creatꝰ perhibeꝛ ſi ſine dilectione ſui conditoris crea= tus eſſe ꝓbatur? Aut quō bo= nus a deo cōditus aſſeriꝛ, ſi ni hil diuine dilectiōis in ſui crea tiōe acceperit? Quō aūt ſup= bie motꝰ ſine vitio extitit, ſi cō ditorem ſuum nullatenus dile xit? Aut quō par ſiue excellen tior ceteris creatꝰ dr̄, ſi nōnul= lis eoꝝ i amore dei ꝯditis, hic ab eiꝰ dilectiōe vacuus factus eſt? Unde autē hec dr̄ia[k] inter bonos ⁊ malos angelos ꝓceſ= ſit? Si ex creatiōe, iniuſtꝰ videꝛ deꝰ q̄ ante pctm̄ infert penā[l], vl' q̄ hoc punit qđ creādo[m] in= fudit. Si autē non ex creatiōe, cum nō ex traduce[n], reſtat vt ex ꝓprie libertatis arbitrio vi= tiū ſupbie in angelicā naturaꝫ proceſſerit bona ergo condita eſt, que ſuo vitio[o] a bono i ma lū cōmutata eſt. Sed quō bo= na eſſe potuit ſi dilectione pe= nitus caruit? neqꝫ em̄ angelus nobis ſimilis[p] factus eſt, quos vſqꝫ ad certū tēpus etatis in= firmitas grauat, vt neqꝫ vir= tus neqꝫ vitiū vllū locū in no= bis obtineat. Accepit ergo di= lectionē in ſui creatione ſicut et ceteri de q̄bus dr̄: Angelice virtutes q̄ in dei amore pſtite= rūt. nō ait, qua diligere deū ce perūt, ſꝫ q̄ in eiꝰ amore pſtite= rūt: q̄ ex creatione diligere ce= perāt: vt principiū diuine dile ctiōis oībꝰ credaꝛ eſſe cōe: pſe uerātia vero eoꝝ tm̄mō intelli gaꝛ, q̄ in retributione hoc acci pere meruerūt: vt ꝯfirmati vl= teriꝰ cadere nō poſſent, et hoc de ſe certiſſime ſcirent. Uñ be=

excellentia multa ſubiungit.
d ¶ Negantur. Supra. e. ca. quia radix. ꝟ. cuꝫ ergo. et. ꝟ. ego ſum. et. c. charitas.
e ¶ Unde in euā gelio. Matthei vi= geſimoſeptimo.
f ¶ Donum ce= leſte. Id eſt doctri nam euangelicā.
g ¶ Ad peniten= tiam. Per baptiſ= mum. Hoc eſt ex= poſitum ſupra ca. ſi enim.
h ¶ In veritate. Supra. xvj. qō. ij. viſis. contra.
i ¶ In veritate. Id eſt in charita= te. † Et hoc dicit al legando.
k ¶ Differentia. ꝙ alij ſunt boni, et alij ſunt mali.
l ¶ Penam. eter nam: quod nunq̄ꝫ facit: argu. ꝫ. xj. q. iij. illud plane.
m ¶ Quod crean do. Non enim de= bet punire qđ ipſe approbauit: vt. xx iij. q. iiij. nabucho= donoſor. ff. ad legē iuliam de adulꝛ. ſi vxor. in fine.
n ¶ Ex traduce. Quia angeli non fuerunt ex tradu= ce: id eſt preiacenti materia: ſicut nec anima. ꝫ. xxxij. qō. ij. Moyſes.
o ¶ Suo vitio. Sed vnde fuit pri mus motus ange= li ad malum? Dic ꝙ ex libero arbi= trio. Sed in libero arbitrio nō fuit ma lum: vnde ergo ꝓ= uenit malum? Di= cas ꝙ in libero ar= bitrio fuit quedā li bertas: et ex illa li= bertate cecidit in malum. hec eſt dif ficillima queſtio. †
p ¶ Similis. Cū an gelus ſtatim fuit poſt creationeꝫ ca= pax rōnis: ſꝫ hō nō donec ſit adultus.

† Sꝫ i fomata: vel i ꝟitate gratuitoruꝫ in q̄ creatꝰ ē ſicut oēs angeli. ſm h.
† Pōſt dicit ꝙ ex deordinatiōe appetitꝰ in diuinaꝫ aſſimilatiōē vltra terminū ſue nature a deo ſibi ſtatutum et deordinatiōe ſecura fuit auerſio a deo et ſic peccati et ad hoc facit ſupra illi pſ. ꝟ. deſtis ergo et bñ dicit ꝙ ſequit. eſſe vt ꝯ. ſeruiꝫ. deo ſit. Archi.

Mat. xxvij. d.

Heb. vj. a.

ne apud Moyſem[a] prius celū deinde firmamentū factū eſſe dr: qr nimirū angelica natura prius equalr ſubtilis in ſupioribus eſt cōdita, poſtea in pſiſtētib⁹ in amore ſui cōditoris mirabiliter eſt confirmata.

Hinc etiā Greg. i mora. Multa de pfectiōe āgelice creationis replicans, charitate negat repletū, nō ea penitus vacuū[b] aſſerit: q̄ſi penit⁹ caruiſſet: nūq̄ ea q̄ de ei⁹ excellētia dnr cōueniēter de eo itelligi poſſent.

Principium[c] eni (inquit beatus Grego.) viarū[d] dei beemoth[e] dicit: qr nimirū cum cūcta creās ageret, hunc primū[f] condidit, quē reliquis angelis eminentiorē fecit. huius primatus eminentiā conſpicit ppheta cū dicit: Cedri nō fuerūt altiores illo in paradiſo dei: abietes non adequauerunt ſummitatē ei⁹: platani nō fuerūt equales frōdib⁹ ei⁹: oē lignum precioſum paradiſi dei nō eſt aſſimilatū ei et pulchritudini ei⁹: qm̄ ſpecioſū fecit eū in multis cōdēſis frōdibus. Quid[g] nanq̄ accipi in cedris et abietib⁹ et platanis pōt niſi illa virtutū celeſtiū pcere celſitudis agmia i eterna letitie viriditate plātata: q̄ q̄uis excelſa ɔdita ſunt, huic tn̄ nec pplata ſūt nec equata, q̄ ſpecioſus fact⁹ in multis condēſiſq̄ frōdib⁹ dr: qr prelatū ceteris legionib⁹ tāta illū ſpecie pulchriorē reddidit quāta ei ſuppoſita āgelorū multitudo decorauit. Iſta arbor in paradiſo dei tot quaſi cōdenſas frondes habuit[h], quot ſub ſe poſitas ſupnor ſpirituū legiones attēdit. qui et idcirco peccans ſine venia[i] dānatus eſt: qr magnus ſine cōparatione fuerat creatus. Hinc ei rurſum p eūdem pphetam dr: Tu ſignaculum[k] ſilitudinis, plenus[l] ſapientia, et pfect⁹ decore in delicijs paradiſi dei fuiſti. multa enim de eius magnitudine locuturus primo verbo[m] cūcta cōplexus eſt. Quid nanq̄ boni non habuit qui ſignaculum dei ſilitudinis fuit: de ſigillo quippe annuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur qualis in ſigillo eodē eſſentialiter habet. et lz homo ad ſimilitudinem dei creatus ſit, angelo tn̄ quaſi aliquid maius tribuēs, nō eū ad ſilitudinē dei conditum, ſed ipm ſignaculū ſilitudinis dei dicit: vt quo[n] ſubtilior eſt natura, eo[o] in illum plenius ſimilitudo[p] dei credatur expreſſa. Hinc eſt q̄ primatus eius potentiā adhuc inſinuās idē propheta[q] ſubiūgit. Omnis lapis[r] precioſus[s] operimētum[t] tuū, ſardius[v], topaſius, iaſpis, chryſolitus, onix, berillus, carbūculus, ſmaragdus, et ſapphirus. Nouem dixit genera lapidū: quia nimirum ordines angelor ſūt nouē. nā

a ¶ Moyſem. In Geneſi circa principium.
b ¶ Uacuū. S. xvj. q. ij. viſis. contra. vbi dicit q̄ charitatem nequiuit habere in celo. ſed forte dicit non habuiſſe quia non perſeuerauit: quia non dicitur factum niſi duret factum: vt. S. eo. diſtin. j. cogitatio. et. l. diſtinc. diuortiū. Sz forte nūq̄ habuit charitatē: vt dicitur in cōtrario. Unde magiſter hoc dicit allegando, et ſcdm hoc omnia contraria intelligunt non de charitate quam nō habuit, ſed quam habiturus eſſet ſi ſtetiſſet.

Principium. ¶ Ca[p]. Hoc ca. eſt Grego. vſq̄ ad ſequētē. §. charitas. ſed interponit ſepe vba Job, vel Ezechielis: vt ea exponat. Intendit ergo Grego. in hoc ca. multū commendare. Luciferū oſtendēdo eius perfectionē dignitatem et excellentiam quam in charitate et i alijs gratuitis donis et naturalibus habuit an lapſum: et hoc facit inducēdo authoritatem ex verbis Job et Ezechielis. Inquit, verbū eſt Gratiani. et primo exponit verba Job, ipſe enim eſt principium viarum dei etc. ppheta ſcilicet Ezechiel. Quid nanq̄. verba ſunt Gregorij. Aurum, verba Grego. In munere, id eſt i adiumento dei. inſinuat: ſcz Job.
c ¶ Principium. i. precipuū opus inter pma opera dei vel primus et dignior iter alios angelos, quorum miniſterio paratur et patet via ad deum.
d ¶ Uiarum. i. operū. ſicut eni in via cōtinet veſtigium itinerantis, ſic in qualibet creatura eſt via qua quis ducitur ad intelligendam potentiam dei.
e ¶ Beemoth. i. diabolus. Beemoth intepretatur aial immundū: qr diabolus pter ſuperbiā a celeſti beatitudine tanq̄ immundū animal alienus factus eſt.
f ¶ Primum. Id eſt precipuum. non enim prius creauit hunc q̄ alios. al's in Salomone contra, ibi. Qui viuit in eternum, creauit omnia ſimul.
g ¶ Quid. Uerba Gregorij exponentis predictam authoritatem Ezechielis.
h ¶ Habuit. Lucifer.
i ¶ Uenia. Cum enim plus poteſtatis et pulchritudinis ei ɔmiſſum fuerat: ideo magis diligi preſumebatur argu. S. ij. q. one. v. quāto. et. j. diſti. iij. cap. q̄uis. §. quod aūt. et cap. ſepties. ideoq̄ tanto magis obſequi tenebatur, et plus puniri debuit: cū non fuerit obſecutus. arg. C. de cōduc. et procur. conductores. in fine. lib. xj. et grauiora facit delicta etc. vt. xj. queſt. iij. precipue. xl. diſtinct. homo chriſtian⁹. j. ea. diſti. v. conſideret. S. ea. diſtin. j. §. ex his itaq̄. S. xxiij. q. oe. iiij. qui peccat.
k ¶ Tu ſignaculum. Dicitur ſignaculum propter virtutes expſſas q̄s recepit a dño.
l ¶ Plenus ſapientia. Id eſt plenam ſcientiam habens et perfectionem decoris et charitatis.
m ¶ Primo verbo. Hoc ſcilz ſignaculum.
n ¶ Ut quo. Id eſt inquātum ſubtilior eſt natura: id eſt diuine nature capacior ratione et intellectu.
o ¶ Eo. Id eſt in tantum.
p ¶ Similitudo dei. Id eſt gratia et dilectio que erat deo ſilis in illum.
q ¶ Idem propheta. Scilz Ezechiel.
r ¶ Omnis lapis. Id eſt omnis alius angelus.
ſ ¶ Precioſus. i. pulcher decore virtutum.
t ¶ Operimentū tuum. i. inferior eo, ſicut veſtimentū eſt inferius et indignius ſe induente: vel ornabat eum ſicut veſtimentum ornat aliquem.
v ¶ Sardius. Hos enim lapides enumerat lex. ff. de pub. et vec. l. interdum. §. ſpecies. Qualiter autem hi lapides veniant in contributione, dicit lex ad legem rhod. l. ij. §. cum in eadem.

Gen. j.a
Job xl.a
Eſaie xiiij.d. et Ezec. xxviij.a
Deus pſumit pl⁹ diligere illos q̄b⁹ pl⁹ pfectionis tribuit.
Ezec. xxviij.
Ibid.

cū per ſacra eloquia angeli, archāgeli, throni, dn̄atiões, virtutes, principatus, et ptātes, cherubin ꝛ ſeraphin apta narratiõe memorant̄: ſupnoꝝ ciuiū quante ſint diſtinctiones[a] oſtēdit̄: qb⁹ tn̄ Beemoth iſte opertus fuiſſe deſcribit̄: quia eos quaſi veſtē ad ornamētū ſuū habuit. quoꝝ dum claritatem trāſcēderet, ex eoꝝ cõparatione clarior fuit. de cui⁹ deſcriptiõe adhuc ſubiūgit. Aurū op⁹ decoris tui, ꝛ foramina tua ĩ die qua cõdit⁹ es, ꝑparata ſunt. Aurū op⁹ extitit decoris ei⁹ qr ſapiētie claritate canduit, quā bene creat⁹ accepit. foramia ꝟo idcirco ĩ lapidib⁹ fiūt, vt viculati auro[b] in ornamēti cõpoſitiõe iūgant̄, et nequaq̄ a ſe diſſideāt q̊s interfuſum aurū repletis foraminib⁹ ligat: hmõi ergo lapides ĩ die ꝯditiõis ſue foramina ꝑparata ſunt: qr videlꝫ capax charitatis eſt cõdit⁹: q̄ ſi repleri voluiſſet, angelis ſtātib⁹ tāq̄ poſitis in regis ornamēto lapidibus potuiſſet ĩherere. ſi enim charitas auro ſeſe penetrabilem ꝑbuiſſet, ſctis angelis ſociatus ĩ ornamēto (vt dixim⁹) regio lapis fix⁹ maneret. Habuit ergo lapis iſte foramina, ſꝫ ſupbie[c] vitio[d] charitatꝭ[e] auro nõ ſunt repleta. Nāq̄ idcirco ligant̄ auro ne cadāt. idcirco iſte cecidit: qr etiā pforatus manu artificis, amoris vinculis ligari ꝯtēpſit. nūc aūt ceteri lapides[f] q̄ hic ſilr fuerāt pforati penetrantes ſe inuicem charitate ligati ſunt: atq̄ hoc in munere iſto cadente meruerūt, vt nequaq̄ iā de ornamēto regio cadēdo ſoluant̄. Huius principat⁹ celſitudinē adhuc idē ꝓpheta intuēs adiungit: Tu cherub extētus ꝛ ꝓtegēs ĩ mõte ſctõ dei, et ĩ medio lapidū ignitorū pfect⁹ ābulaſti. Cherub quippe plenitudo ſciētie interꝑtat̄: ꝛ idcirco iſte cherub dr̄, qr tranſcēdiſſe cunctos ſciētia nõ dubitat̄. qui in medio ignitorū lapidū pfect⁹ ambulauit: qr inter angelorū corda charitatis igne ſuccēſa clarus gl̄ia cõditionis extitit. quē bene extētū ac ꝓtegētem dicit. oē ei qd extēte ꝓtegim⁹ obūbram⁹. qr cõparatiõe claritatis ſue obūbraſſe ceterorū claritatē credit̄, ipſe fuiſſe extentus ꝛ ꝓtegens reperit̄. reliquos em̄ quaſi obūbrādo operuit, q̄ eorū magnitudinē excellētia maiore trāſcēdit. Qr ergo illic[g] ſpecioſus in multis frõdib⁹, qꝛ illic ſignaculū ſilitudis, qꝛ illic cherub, illic ꝓtegēs dicit: hoc hic voce[h] dn̄ica beemoth, iſte viarū dei principio vocat̄. de quo idcirco tam mira in qb⁹ fuit, ꝛ q̄ amiſit ĩſinuat[i]: vt hoi oñdat q̇d ipſe ſi ſupbiat, de elatiõis ſue culpa paſſur⁹ ſit ſi feriēdo illi parcere noluit quē creādo ĩ gl̄ia tāte claritatis eleuauit. conſideret ergo hõ elatus q̇d in terra mereat̄ ſi angelis ꝑlatus in celo, de celo in terram ꝓſternit̄.

Charitas autē[k] q̄ in aduerſitate deſerit̄, ficta[l] .i. fictilis et fragilis eſſe perhibet̄: ſicut fides ex qua charitas procedit, ficta .i. fragilis apud apoſtolū eſſe negat̄. ſimiliter charitas que in aduerſitate deſeri põt, dicitur vera nunq̄ fuiſſe. Sicut enim Hieronymus cõtra Iouinianum ſcribit: Omnis creatura ſub vitio eſt: non qꝛ omnis peccauerit, ſed qr nulla eſt que peccare non poſſit. poſſe autem[m] peccare (vt Auguſtinus ait) nõ eſt aliquid poſſe: immo aliquid non poſſe. Unde ille ſolus vocatur omnipotens qui hoc nõ poteſt: quia omnia poteſt que poſſe eſt aliquid poſſe. Sicut ergo eius comparatione qui mutabilitatē neſcit, oīs creatura vitioſa dr̄ qr mutabilitatis eſt capax: iuxta illud. Non iuſtificabit̄ in conſpectu tuo oīs viuens. et aſtra[n] non ſunt munda in conſpectu eius: ſic comparatione eius creature que mutationem nõ recepit,

[Marginal notes: Pſal. cxl. / Iob xxv.]

a Diſtinctiões. ſ. diſtinc. lxxxix. ad hoc.
b Auro. Unde dr̄ lex qꝛ ſi auro gēma iungat̄, non cedit auro: ſed econuerſo aurum cedit gēme. ff. de auro ꝛ arg. le. ꝛ ſi nõ ſunt. §. pueniamus.
c Supbie. Nota per canonē iſtū ius icepiſſe ex ruina angelorū. bonū em̄ et equū fuit vt ꝓpter ſupbiā Lucifer puniretur. [Marginal: Ius vñ incepit. Ezec. xxviij.]
d Uitio. id eſt p vitiū ſuperbie non ſunt repleta.
e Charitatis. Argu. qꝛ diabolus charitatē † non habuit: vt. xxvj. q. ij. viſis. Sed cū eſſet rõnis capax: innocētie particeps ſine charitate eē nõ potuit. arg. ſ. e. diſtin. ca. ſi qs ſemel. §. item ſine charitate. qd ergo charitate replet⁹ negatur, comparatione ſtantium et confirmatoꝛuꝫ dicit̄, vel ad pfectionē ꝛ pſeuerantiā refert̄. [Marginal: Diabolus an habuerit charitatē. † de hᵒ le. ꝛ no. ſ. §. pxi. i ſi. et xxvij. q. ij. §. ex his oib⁹. ibi videas.]
f Lapides. i. ordines angeloꝝ.
g Illic. In ꝓpheta Ezechiele, ꝛ in Iob.
h Uoce dñica. id eſt voce dñi loquentis ſibi. Iob.
i Inſinuat. iob vel propheta.

Charitas autē. Hec eſt. vj. pars diſt. in qua concludit magiſter et probat multis modis qꝛ illa charitas que deſerit̄, dicit̄ fragilis: qr nõ durauit: tñ vera fuit, alr̄as nullo modo poſſet dici ſi nulla fuiſſet. Ioan. de fan.

Caſus. Supra in precedenti ca. et in aliis authoritatibus probatum eſt qꝛ charitas habet̄ lꝫ poſtea deſerat̄. [Marginal: Ezec. xxviij.]

Nunc Gra. exponit quandā authoritatē Augu. q̄ eſt ſ. in prin. diſt. ſcilꝫ charitas que deſeri põt ꝛc. Et pauli, ſcꝫ charitas nūq̄ excidit: qr videtur ꝯdicere ei qd dictum eſt. ſ. et qd dicit̄ ibi, charitas que deſeri põt: ficta eſt, et nõ vera. id eſt non eſt vera reſpectu charitatis diuine, vel reſpectu eius q̄ deſeri non põt, vera tñ eſt. vnde in fine cõcludit verā charitatē deſeri poſſe. [Marginal: Pſal. cv. Pſal. cxliij. Eccle. i.]
k Charitas autem. Soluit authoritatē apl̄i allegatā. ſ. in prin. diſtin. duobus modis: qr dicitur primo charitas que deſerit̄. [Marginal: Ezec. xxxj. ꝛ Iob xl. b.]
l Ficta. i. fragilis et non vera reſpectu pmanētis. Uel nõ vera, reſpectu charitatis diuine. ad quod ſimilia quedā inducit. In fine cõcludit veram charitatē deſeri poteſt.
m Poſſe autem. Ex quo em̄ reſiſtere vitiis eſt veruꝫ poſſe, ergo nõ reſiſtere eſt non poſſe. ſed nõ reſiſtere eſt peccare, et ita poſſe peccare eſt non poſſe reſiſtere. et ita eſt arg. a ꝯtrariis argu. xxxij. q. iiij. ſicut ſatius eſt. ꝛ. q. v. ſicut enim. [Marginal: vi. ps. Uirs reſiſtere eſt verum poſſe.]
n Et aſtra. Id eſt angeli. [Marginal: Penitentia eſt verāda.]

a ¶ Hinc etiam Eccleſiaſtes. In Salomone.
H Ec de charitate. ¶ Hec diſt. diuidit̄ in.xij.partes. in quarū pͥma ꝓbat p.xij. authoritates ꝙ q̄ ſemel penitentiā ageret, nō peccaret, ſed intelligit̄ de perfecta per locum a deſtructione. Secūda ibi: Sed verba. Tertia ibi. Ex perſona. Quarta ibi: Hac authoritate. Quinta ibi: Quod autē. Sexta ibi: Ecce cu lus. Septima ibi: Item ꝙ. Octaua ibi: Siue autē. Nona ibi: His authoritatibus. Decima ibi: Authoritas. Undecia ibi. Quā-ꝗ. Duodecia ibi: Penitentia ergo. Joan. de fan.

omnis creatura que permutatur, non vera ſed vana eſſe probatur. Unde omnis homo mēdax eſſe dicitur, et vanitati ſimilis factus. Hinc etiam[a] Eccleſiaſtes: Cuncta que ſub ſole ſunt. i. que temporum viciſſitudinē recipiūt, non tantum modo vanitas que omni creature ratione mutabilitatis ineſt, ſed etiam vanitas vanitatum varietate permutationis quam recipiunt eſſe dicuntur. Sic ergo comparatione diuine charitatis nulla virtus eſſe vera probatur: aut comparatione eius que non deſeritur, illa q̄ amittitur vera eſſe negat̄. ſicut autem omnis creatura ſuo modo bona et vera eſſe dicitur, ſic et charitas que deſeritur, ſuo modo bona et vera eſſe monſtratur: alioquin a nullo deſereretur ſi nullo modo in eo eſſet. Quod enim nullo modo vere eſt, nullo modo deſeri poteſt. ꝙ ſi aliquo modo vere deſeritur, et aliquo modo id vere eſſe oportet.

Pſal. cxv.
Pſal. cxliij.
Eccls. i.

¶ Diſtinctio.iij.

H Ec de charitate[b] breuiter ſcripſimus ꝓpter eos q̄ penitētiā negāt reiterari poſſe, aſſerentes ꝙ ſicut charitas ſemel habita nunq̄ amittit̄, ita penitētia ſemel vere celebrata nulla ſequēti culpa maculat̄. Si vero criminalis culpa illā aliquādo ſequitur, vera penitētia[c] nō fuit, nec veniā vnq̄ a dn̄o impetrauit. Quod ex definitione ipſi᷒ penitentie ⁊ multoꝝ authoritatibus ꝓbare contēdunt. vt enim Ambro. ait in quodam ſermone quadrageſime.

P Enitētia eſt[d] ⁊ mala preterita plāgere, ⁊ plāgēda iterū nō cōmittere[e].

Penitētie effectus q̄s

I dē in lib. de vnica penitētia.

R Eperiuntur qui ſepius agēdā penitētiā[f] putāt q̄ luxuriant̄[g] in Chriſto. nam ſi vere in Chriſto penitētiā agerent, iterādam poſtea nō putarēt[h]: q̄ ſicut vnū baptiſma, ita[i] et vnica[k] penitētia. verū preteriti ſemper nos debet[l] penitere

¶ Caſus. Hic intitulatur.iij. diſti. in qua querit̄ an penitentia ſit iterāda, ⁊ inducit Gra. ſuꝑ hoc opiniones varias, ⁊ diſcordātes authoritates, ⁊ dicendum eſt ꝙ ſolennis ſm ꝯſuetudinē quarundā eccleſiarū non eſt iterāda. j.e.§. ex perſona: publica vero vel priuata ſic: ſed pro diuerſis delictis forte poſſit ſolēnis penitētia iterari: vt.j.eo. ꝗbuis. et ꝯtinuat Gratianus in hoc.§. dicta dicendis.

b ¶ Hec de charitate. Cōtinuat ſe ipſū Gra. In ſcda em̄ diſt. hanc queſtionē quā hic tractat prelibauit, ſ; hui᷒ gratia aliā premiſit: an ſc; charitas ſemel habita amitti poſſit: quā in precedēti diſt. tractauit: nūc autē ad ꝓpoſitum ſuum reuertit̄, ⁊ dicit hec que ⁊c̄. Hic incipit.iij. diſt. in qua tractat̄ an penitētia ſit iteranda an non, ⁊ ꝙ ſit iteranda, multis authoritatibus et exemplis ꝓbatur. Dicimus ergo ꝙ iteranda eſt. i. iterum puniēdus eſt ſi denuo peccet. j.e. ſepties. vbi autem dicitur ꝙ penitētia non eſt iteranda, dicimus ꝙ de ſolēni eſt intelligēda: q̄ cū ſit ſacramētū, nō debet iterari. arg. j.q.j. qꝺ quidam ſm cōſuetudinem maxime quarūdam eccleſiarū: ⁊ hoc ſuper eodē crimine. ſuper diuerſis autē credit Gra. ſolēnem iterari poſſe. arg. j. ea. diſtinc. ꝗbuis. Hāc queſtionē ſic tractat Gra. Primo ponit opinionem illoꝝ qui dicunt ꝙ penitētia nō eſt iterāda, q̄ eā non ſeq̄tur mortale peccatū. ſi em̄ eam ſequit̄ mortale peccatū, illa penitentia vera non fuit, nec veniā obtinuit. ⁊ ad hoc multas authoritates inducit vſq; ad.§. ſ; verba. et incipit ibi ſoluere predictas authoritates. poſtea ab illo.§. ꝙ autem. ꝓbat authoritatib᷒ ⁊ exemplis ꝙ penitētia ſepe iterat̄, poſt inſerit q̄ ſit vera, ⁊ que ſit falſa penitētia, qua occaſione ſubiungit an penitētia ſit dāda an negāda ei q̄ vult agere penitētiā de vno pctō, ⁊ remanere in alijs.

Penitē-na eſt iterāda

c ¶ Uera penitētia. Hoc falſu; eſt, q̄ ſi ex charitate penituit, vera fuit: ⁊ ſaluaret̄ ſi tūc decederet dum ſic penitebat. authoritates autē que in contrarium inducūtur, nō ad diuerſa tempora, ſed ad idem ſunt referenda: vt.j.e. ca. incaſſum.§. ſed verba. vt ſcilic; eo tēpore quo penitet, habeat propoſitum nō cōmittendi decetero.

d P Enitentia eſt. i. grā q̄ vere penitenti infuſa eſt, facit eum preterita plangere: et eum munit vt caueat ne committat que fleuit. ⁊ qꝺ hic tradit̄, poti᷒ eſt effect᷒ penitentie q̄; definitio.

e ¶ Nō cōmittere. i. nō cōmittendi eſt ꝓpoſitū habere.

R Eperiuntur. ¶ Caſus. Reprehendit Ambro. quoſdā qui ſolēnē penitētiam ſepius agendā putant. iſti em̄ ſpūaliter fornicantur ſeparando ſe a Chriſto. Nā ſi verā penitētiā agerent, nunq̄ iterandam putarēt: cum ſicut vnum eſt baptiſma, ita vna eſt penitentia. In fine dicit Ambro. ꝙ plures inuenit q̄ innocentiā ſeruauerūt, q̄; qui veram egerūt penitētiā. ſequēs ca. pt;. Sequēs autē ca. qꝺ poſtea ſequit̄. ſ. penitentia. patet ſimiliter in quo deſcribit̄ q̄d ſit penitētia, q̄d penitere, ⁊ quid pena.

f ¶ Penitētiā. Solēnem. Uel qꝺ hic dicit̄, intelligas de penitētia exteriori. i. ſatiſfactione. nā q̄dā putāt ſufficere ad deletionē pcti ſi q̄tiēs peccāt penitētiā ſibi iniūctā ſine ſatiſfactionē agāt, l; in volūtate peccādi perſiſtāt. j. eo. ſane cauēdū. ⁊ hoc innuit illud ibi, iterandam.

g ¶ Qui luxuriant̄. i. fornicant̄ ſpiritualiter ſeparando ſe a Chriſto.

h ¶ Nō putarēt. i. nō preſumerēt illꝺ agere vnde oporteret eos deinceps penitere. ⁊ ſm hūc intellectū ſic intelligēdum eſt illud qꝺ ſequitur: ſicut vnū baptiſma ſufficit ad deletionē peccati, ſic ⁊ vna penitētia. huic tamē intellectui repugnat. j. glo. Hug. ſ. ſemper. j. eo.

i ¶ Ita. s̄. diſt. l. ca. ſi q̄s poſt.§. poteſt. ⁊ aliter. j.e. diſt. ca. intantū.§. ſiue autē. ⁊ ca. in ſalicibus.

k ¶ Unica. i. irreiterabilis.

l ¶ Sēper nos d;. i. ſemꝑ vere penitere. ſ; de mortalibus raro contingit. Unde addit: at ego ⁊c̄. q.d. ita de fa-